

KAUPUNKI KAUPUNGIN ALLA – AISTIETNOGRAFIAA GUANGZHOUN MAAN ALLA

Miia-Tatjaana Salakka

Pro-gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kansatiede

helmikuu 2018

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/

Humanistinen tiedekunta

SALAKKA, MIIA-TATJAANA: Kaupunki kaupungin alla - aistietnografinen kokemus

kiinalaisen kaupungin maanalla

vuosina 1960–1963

Tutkielma, 79 s. 2 liites.

Kansatiede

Tammikuu 2018

Kaupunki kaupungin alla käsittelee kiinalaisen kaupungin maanalaisten alueiden kokemusmaailmaa. Kohdekaupunkinani on Etelä-Kiinassa sijaitseva Guangzhou, jossa olin itse vaihto-opiskelijana toisen kerran syyskuusta 2015 toukokuuhun 2016. Lähestyn kokemusmaailmaa autoetnografian, aistietnografian ja fenomenologian keinoin. Omatuottamani monimuotoisten muistiinpanojen, piirroksien ja valokuvien lisäksi sain kaupungista viisi muiden piirtämää karttaa, joista neljään liittyi tarkentava kysely. Kokemuksen muodostuminen perustuu pitkälti aistihavaintoihin ja kehollisiin tuntemuksiin, joista tutkijakaan ei voi irtautua. Sen sijaan ne tarjoavat paljon sellaista tietoa, jota on vaikea sanallistaa, mutta jota ilman kokemuksesta on vaikea saavuttaa kokonaisvaltaista ymmärrystä.

Aineistossani kolme maanalaista ostoskeskusaluetta nousi kaikista selkeimmin esille, joten ne valikoituivat tarkemman tarkastelun kohteeksi. Fashion Plaza sijaitsi kaupungin keskustassa, sen rytmikka oli moninaista ja se tarjoaa alati muuttuvia ja yllättäviä aistiärsyksiä. Mall of the World on puolestaan hillitympi, mutta yöaikaan sen kokemusmaailma muuttuu päivästä olennaisesti. Se tuntuu laajenevan maan pinnalle, jolloin maanalaisuuden ja maanpäällisyyden raja hämärtyy. Comic Cityn kokemuksellisuus on sidoksissa ennen kaikkea ennakkotietoon ja odotuksiin aasialaisesta populaarikulttuurista. Se on tarkemmalle kohdeyleisölle suunnattu ja kokemusmaailmaltaan henkilökohtaisempi kuin edelliset.

Tarkastelen kokemusmaailmaa erityisesti aistimusten kautta, joita liittyi maanalla ja -pinnalla kävelemiseen ja liikkumiseen, sillä kokemus ei ole myöskään stabiili tila vaan ennemmin monimutkainen vuorovaikutussuhde yksilön, fyysisen ympäristön ja kulttuuriympäristön välillä. Tärkeäksi näytti muodostuvan ärsykkeiden hallittavuus tai manipulointimahdollisuudet, mutta toisaalta taas tunnetilat vaikuttivat paljon etenkin omassa kokemuksessani siihen, millaisen kokemuksen lopulta muodostin maanalaisuudesta. Tärkeää on myös huomioida kokijan odotukset ja intressit eli kokija ei ole vain passiivinen ja reagoiva, vaan ohjaa itseään sinne, josta löytää haluamansa olotilan – joko manipuloimalla aistejaan tai ottamalla kokemuksen sellaisenaan vastaan.

Avainsanat: autoetnografia, aistietnografia, fenomenologia, kaupunki, tunnelit

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS: FENOMENOLOGINEN AISTIAUTOETNOGRAFIA.....	5
AUTOETNOGRAFIA.....	5
AISTIETNOGRAFIA	7
FENOMENOLOGIA.....	12
3. AINEISTO	15
4. MAANALLE – KUINKA SINNE PÄÄDYTÄÄN?	23
MAANALAISSUUS SUHTEESSA MAANPÄÄLLISEEN	23
FASHION PLAZA – GUANGZHOUN MAANALAINEN SYDÄN	27
MALL OF THE WORLD: TUNNELI ILMAN KATTOA	34
COMIC CITY: SARJAKUVALUOLA	38
5. TOIMINTAA OHJAAVAT ROOLIT, RYTMIIKKA	41
ROOLIMUUTOS ILOISESTA PALAAJASTA LAISKAKSI TINKIJÄKSI	41
JOUKKOON KUULUMATTOMAN OSA	46
RYTMIIKKA.....	55
PÄIVÄRYTMI AIKA, VALO JA PIMEÄ.....	59
6. MAANALAINEN TUNNETILOJEN KIRJO – MUKAVUUS, TURVALLISUUS, ILO JA INNOSTUS.....	66
7. VIIMEISET SANAT MAANALAISESTA KOKEMUKSESTA	75
8. YHTEENVETO.....	83
LÄHTEET	86
LIITE 1 – KARTANPIIRTO-OHJEET.....	90
LIITE 2 – KYSELYN KYSYMYKSET	91

1. JOHDANTO

Kuva 1: Kiinan kartta. (Syksy 2014, Mii-Tatjaana Salakka)

Guangzhou (eli vanhalta nimeltään Kanton) on Kiinan kolmanneksi suurin kaupunki, joka vastaa pinta-alaltaan lähes matkaa Turusta Raumalle, ja jonne väkiluvun puolesta kaikki suomalaiset mahtuisivat lähes kolme kertaa. Kaupunkitilan riittämättömyys on haaste, johon yli satakerroksiset pilvenpiirtäjät eivät tarjoa

lopullista tai ainoaa ratkaisua. Niiden vastakohtaksi on rakennettu tunneleita ja maanalaisia alueita, joiden ympärille tutkimuskysymykseni kietoutuu: Millainen kokemus maanalaisista alueista välittyy?

Alkuperäinen ideani syyskuussa 2015 lähtiessäni kentälle oli kerätä opiskelijoilta kognitiivisia karttoja sekä siihen liitetty kysely tai haastattelu kaupungin maanalaisista alueista. Kohtaamieni haasteiden vuoksi tutkittavien saaminen osoittautui kuitenkin niin hankalaksi, että päädyin lopulta kartta ja kyselyaineistoon. Päädyin analysoimaan enimmäkseen omia kokemuksiani ja käyttämään tutkittavieni tuottamaa materiaalia omien kokemuksieni ja havaintojeni vertailukohtana. Pro graduni suunnittelu alkoi jo 2014 syksyllä ja kenttätöihin pääsin vuotta myöhemmin. Analysointi- ja kirjoitusprosessi on jatkunut 2015 kevästä 2018 kevääseen.

Oppihistoriallisesti tutkimukseni sijoittuu kaupunkitutkimukseen, joka on juurtunut urbaanin antropologian kautta 1900-luvun kuluessa, ensin tutkien sitä maaseudun vastakohtana. 1960-luvulla urbanisoituminen vaati uusia moniulotteisempia lähestymistapoja, joilla päästäisiin käsiksi kaupunkiin ja sen kompleksisuuteen. Myöhemmin 2000-luvulla tarttuen erilaisiin arkiin, kokemuksiin ja tilaan liittyviin tulkintoihin. (Virtanen 2012, 4-5; Lappi 2007, 9-11; Saarikangas 2006, 12-13; Säöksilahti 1999, 13-15)

Kompleksisuus korostuu, jos kaupunkia pyrkii määrittämään globaalisti. Vaihtoehtoja on monia: voidaan katsoa pinta-alaa, asukaslukua, toimintoja ja palveluita. Itselleni riittää varsin laaja määritelmä: kaupunki on siis tässä yhteydessä paitsi väestömäärältään suuri ja asumiselle sekä elämiselle keskeiset palvelut tarjoava alue, se on myös monitasoinen tila. (Logan 2008, 140-158; Lappi 2007, 9-10; Yusuf & Wu 1997, 16-17; Wu & Gaubatz 2013, 71-130; Walmsley 1994; 1988, ix-xi)

Guangzhou on kiistatta kaupunki niin oman lavean määritelmäni kuin kiinalaisen järjestelmän mukaan. Kiinassa itsenäisille kaupungeille on oma kriteeristö ja asema on usein taloudellisen hyödyn vuoksi tavoiteltu. (Campanella 2008, 14; Demographia 2016, 10). Guangzhoulla on lisäksi merkittävä historiallinen ja kulttuurinen asema, joka on korostunut entisestään Kiinan markkinoiden avauduttua maailmalle. (www1, Campanella 2008, 31, 220)

Ajatukseni keskittyä kaupungin maanalaisiin osiin lähti proseminarityöstäni, jossa tutkin kognitiivisten karttojen avulla vaihto-opiskelijoiden kaupunkikuvaa Guangzhousta (Salakka 2014). Silloin huomasin maanalaisten alueiden jääneen kokonaan pimentoon aineistossani, mikä herätti pohtimaan syytä. Guangzhoussa on mahdotonta liikkua menemättä maan alle. Pohdittuani aikani syytä, miksi niin keskeinen toimintaympäristö näyttäytyi niin heikosti, ajattelin vastauksen piilevän mahdollisesti siinä, miten maanalaiset alueet koetaan.

Kaupunki on toisaalta myös omanlaisensa kulttuuriympäristö, jonka ymmärrän tarkoitavan Guangzhoun tapauksessa ”eteläkiinalaista kaupunkia” omine erityisine vivahteineen. Siihen sisältyvät niin toimintatavat, ruokakulttuuri kuin sanattomat normit ja arjen osat, jotka voi jollakin tavalla havaita. Käytän sitä ikään kuin sateenvarjoterminä kuvaamaan havainnoimieni osien kokonaisuutta sekä syvempää usein näkymätöntä yhteyttä, jotka tekevät siitä ”eteläkiinalaisen kaupungin”.

Tavallisesti kulttuuriympäristöä määritellään enemmän paikan ja tilan käsitteiden kautta, jotka pyrkivät tuomaan kohteeksi jollakin tavalla haltuun otettua ja tuotettua paikkaa ja tilaa. Kokemukseen ja aisteihin liittyvä tutkimus puolestaan jäsenellään usein elämistilan kautta. Tällöin käsitellään elämiselle keskeisiä ympäristöjä, jotka ovat arjessa vahvimmin läsnä kuten koti ja kuinka kokemus kodista jäsentyy fyysisen maailman rajojen kansa. (Enges, Heimo & Virtanen 2017, 135-137.) Ympäristöön liittyy myös olennaisesti maisema, jonka havaitseminen liitetään usein näköaistiin, mutta

etnologiassa tunnetaan myös mielenmaisema. Mielenmaisema ymmärretään aistien tuottaman havainnon, muistin ja kuvitellun yhteensattumaksi. (Enges, Heimo & Virtanen 2017, 147.)

Mielenmaisema oli toisaalta yhdistettävissä kognitiivisiin karttoihin, joita tutkittavani minulle piirsivät, mutta nekin toivat mukanaan uuden aspektin eli mielenmaisemat representaation. Maisema sidotaan usein myös sellaiseen paikkaan, jossa katse saa kiertää vapaasti. Maanalla on toki mahdollista katsoa horisonttiin, mutta fyysinen ympäristö rajoittaa sitä, mitä on mahdollista nähdä. Jaettu kollektiivinen mielenmaisema puolestaan ei myöskään sopinut tarkasteluni lähtökohdaksi, koska valtaosa tutkittavistani (minä mukaan lukien) ei ollut viettänyt aikaa kaupungissa riittävästi päästäkseen osaksi tätä jaettua kokemusta todellisuudesta. (Enges, Heimo & Virtanen 2017, 148.) Esimerkiksi karttojen piirtämisprosessissa kävi ilmi, että kaikki eivät edes olleet kotiutuneet niin, että elämistilan keskiössä olisi ollut ”asuntola” tai ”kampussaari” Kanton -tornin sijaan.

Se, mikä edellisiä näyttää yhdistävän etenkin, jos kohteena on kaupunki, ne katsovat arjen, fyysisentilan ja kehon vuorovaikutussuhdetta eri puolilta. Ytimessä on kuitenkin aina yksilön tuottama ja muovaama prosessi kohteen merkityksellistämisestä, jota kulttuurintutkija pyrkii ymmärtämään. Toisin sanottuna haluan päästä ytimeen ja kysyä, mikä se kokemus on, jota minulla oli nyt tilaisuus jäsentää ikään kuin sisäpuolelta ja kokijan ehdoilla.

Olennaista Guangzhoussa on sen pitkä historia ja maantieteellinen etäisyys pääkaupungista Pekingistä, mikä on vaikuttanut sen historiaan monin tavoin. Vuoroin etäisyys on ollut etu ja vuoroin asia, joka on kavahduttanut ja kannustanut asettamaan rajoituksia etenkin liiketoiminnalle. (Campanella 2008, 14, 220; www1 & www2) Suurin vaikutus historialla on kiinalaisten asenteisiin kantonilaisia kohtaan. Maan aikaiset tapahtumat ovat luoneet mielikuvan köyhyydestä, vaikka faktuaalisesti Guangzhoussa on maan keskivertoa huomattavasti parempi työtilanne ja korkeampi palkkataso. Se on noussut kaupunkina maailmanlaajuisesti merkittäväksi polttopisteeksi, josta valtaosa länsimaiden tarvitsemista hyödykkeistä tulee. (Campanella 2008, 51-52)

Kulttuuripiirteiltään se on myös poikkeava muusta Kiinasta kuten alla oleva vitsi kertoo.

”Jos avaruusolio laskeutuisi Pekingiin, mietittäisiin mihin museoon se sopii parhaiten ja kuinka se voisi edustaa historiaa. Jos se laskeutuisi Shanghaihin, mietittäisiin, minne se

on laitettava esille, jotta sillä voisi ansaita mahdollisimman paljon rahaa. Jos avaruusolio laskeutuisi Guangzhohun, aiheutuisi riita siitä, kuinka se pitäisi kypsentää ja millä se pitäisi maustaa, jotta se maku olisi paras mahdollinen.”

Tämä tunnettu kiinalainen vitsi havainnollistaa hyvin maan eri alueiden eroja. Guangzhou on historian saatossa tullut tunnetuksi ruokakulttuuristaan, jossa mitä tahansa voi syödä. Kulttuuriset erityispiirteet nousevat vahvasti esiin jokaisessa kiinalaisessa maakunnassa ja kaikilla alueilla maakunnista kyliin on jotakin, josta ne ovat pitkän historian saatossa tulleet tunnetuiksi. Ruokakulttuurin lisäksi Guangzhou on tunnettu oopperasta, kansainvälisyydestä, historiasta ja nykyinen kaupunki-imagon luominen vaikuttaisi tavoittelevan lisätiteleitä ekologisuudesta, arkkitehtuurissa, viihtyvyydessä sekä innovatiivisuudesta. (www3; Chen 2012, 737-739; Guo & Meng & Zhao 2011, 480; Xu & Yeh 2003, 361-366; Xue & Chen & Yu 2012, 747-748.)

Toisaalta luotu kaupunkikuva ja -brändi on myös olennainen osa Guangzhouta kulttuuriympäristönä. Se välittyy vahvasti jokaiselle kaupunkilaiselle ja kielitaidottomalle turistille, sillä kaupunkikuvaa luovat mainokset ovat aina parhaalla paikalla ja toisinaan upotettuna taiteena kaupunkiympäristöön. Viesti on niissä aina sama: osoittaa ”kuinka hyvä kaupunki Guangzhou on”. (Xue & Chen & Yu 2012, 747-748; Zhu & Qian & Gao 2011, 223.) Hyvä kulminoituu erityisesti ekologisuuteen, pitkään historiaan, näyttävään arkkitehtuuriin, aktiviteetteja pursuaviin sosiaalisiin tilanteisiin, joiden tarkoitus on mitä ilmeisemmin korostaa kaupungin viihtyisyyttä sekä ihmiskeskeisyyttä. (www3, www4.)

2. TEOREETTINEN VIIITEKEHYS: FENOMENOLOGINEN AISTIAUTOETNOGRAFIA

Autoetnografia, aistietnologia ja fenomenologia ovat kolme keskeistä elementtiä, joille teoreettinen pohjani perustuu. Päästäkseni käsiksi kaupungin maanalaisten alueiden kokemukseen on myös olennaista pohtia tunnetiloja, kokijan rooleja ja ajatuksia, joita tunnelit herättävät ja miten ne näyttäytyvät kulkijalle kaupungin osana. Huomionarvoista on myös se, etten analysoi sinänsä paikkaa tai tilaa, vaan niissä syntyviä kokemuksia. Lähestyn kaupunkia siis kokemusympäristönä ja haluan ymmärtää kehon kautta tapahtuvaa merkityksellistämistä, enkä muodostaa tulkintoja tilasta. Näkökulmaero on hiuksenhieno, mutta koin sen riittäväksi voidakseni jättää tilan ja paikan käsittelyn käsitteinä työni ulkopuolelle.

Aikaisempaa tutkimusta aiheestani ei ole. Kuten kulttuuriympäristöä määritellessäkin jo huomasi lähestyn aiheitani maaperältä, joka ei sovi suoranaisesti mihinkään, mutta josta on löydettävissä selkeitä kytköksiä aikaisempaan. Fenomenologista aistiautoetnografiani on siis yhdistelmä kokemisen syvälliseen ymmärtämiseen keskittyvää tutkimusta.

AUTOETNOGRAFIA

Autoetnografian synty ajoittuu 1970-luvulle postmoderniin tutkimusperinteeseen. Tällöin kulttuurintutkimuksessa pohdittiin tietämistä sekä vierautta – eli sitä, kuka oikeastaan voi sanoa tutkijan roolissa tietävänsä tutkimuksen kohteesta jotakin ja kenen kohdetta pitäisi tutkia. Itsetuntemus ja omien lähtökohtien kohtaaminen nousivat entistä tärkeämmäksi vaatimukseksi, mikä heijastui etnologian ja autoetnografian suosion kasvuna erityisesti arkaluontoisiksi koetuissa aiheissa (Wall 2014, 8.20-8.30, 13.08-14.00).

Voisi siis sanoa, että tutkija roolihahmona koki identiteettikriisin joutuen kysymään itseltään ”kuka minä olen?” Autoetnografian sisälle kehittyi kaksi toisistaan eriävää koulukuntaa, jotka olivat lähes täysiä vastakohtia. Varsin hankalaksi autoetnografian jäsentäminen osoittautui, kun sekä analyttinen että evokatiivinen autoetnografia esittäytyivät teksteissä autoetnografiana kritisoiden toinen toisiaan sekä samalla vastaten koko suuntausta vastustavaan kritiikkiin. Esimerkiksi antropologi David Hyanon mielestä tutkija ei voinut kirjoittaa itsestään tutkielmaa ja ajatusta tutkijasta oman tutkimuksensa kohteena vieroksuttiin (Wall 2014, 13.08-14.00). Toisten mielestä taas autoetnografia oli vastaus itserefleksiivisyyden puutteeseen, joka toisia tulkinnan tekijöitä tuntui

vaivaavan, sillä eihän tutkija ollut kulttuurista irrallinen osa. (Reed-Danahay 1997, 1-2; Sparkes 2002, 217-218; Jenks 2002, 177.)

Kritiikkiä keräsi paitsi uusi ja erilainen ajattelutapa, myös uusi tapa kirjoittaa ja ilmaista. Autoetnografia voi ilmiasultaan olla varsin rikasta ja monimuotoista, eikä sen tutkimustulosten esittäminen rajoitu aina pelkästään asiatekstiin tekstiin. Ilmaisutapa olikin se suurin kiistan aihe autoetnografien kesken. Evokatiivinen autoetnografia suosi kaikkia tekstilajeja näytelmäkäsikirjoituksista proosaan ja runoihin, mikä toisin sanoen myllersi myös tieteellisen esittämisen perusperiaatteet uuteen järjestykseen. Evokatiivisessa suuntauksessa tunteellisuus ja niiden ilmaisukyky ovat keskeinen osa kokemusta, eikä kokemusta siten voinut välittää autenttisesti, ellei tunteita ollut myös tekstissä läsnä. Evokatiivinen autoetnografia myös välttää valmiiksi pureskeltujen palojen antamista lukijalle, koska lukijan pitää itse muodostaa oma tulkintansa. (Chang & Ngunjiri & Hernandez. 2013, 18-19; Uotinen 2010, 180; Reed-Danahay 1997, 1-2; Chang 2016, 19-20; Wall 2014, 26.56-28.42.)

Analyyttinen autoetnografia puolestaan suosi tavallisempaa tieteellistä ilmaisutapaa eli tekstiä. Analyyttisten autoetnografien mukaan kokemusta ei voinut millään välittää sellaisenaan ja tekstiä oli tulkittava, selitettävä ja tuotava selkeästi mukaan yhteydet aikaisempaan tutkimukseen sen sijaan, että ne upotettiin kokemuksen sekaan. Se suosi myös muiden informanttien sisällyttämistä tutkimukseen pelkän tutkijan lisäksi. (Anderson 2006, 374; Denzin 2006.)

Analyyttinen ja evokatiivinen autoetnografia ovat kuitenkin siitä yhtä mieltä, että tutkijan on oltava hyvä refleктоimaan ja että autoetnografia on enemmän kuin vain pelkkää oman elämän olosuhteiden kuvaamista (Anderson 2006, 374; Chang 2016, 19-20; Wall 2014, 8.10-8.25; Sparkes 2002; 217-219). Ajan saatossa on siis muodostunut jonkinlainen konsensus siitä, mitä hyvä autoetnografia on. Ensinnäkin sen tulee mennä pintaa syvemmälle ja kertoa enemmän kuin irrallisia huomioita elämäntilanteesta. Autoetnografian tulee siis vastata kysymyksiin syvällisemmin kuin etnografisen tutkimuksen, jossa tutkija pyrkii asettumaan toisen asemaan ja selittämään yleisellä tasolla tutkimaansa ilmiötä tutkittavan kautta. Autoetnografialla on mahdollista kerätä tietoa, jonka sanallistaminen on haasteellista. (Uotinen 2010, 183.) Tällaista tietoa ovat esimerkiksi juuri aistein ja kehon kautta välittyvät tuntemukset sekä tietämisen tavat, joita itsekin pyrin tavoittamaan.

Toisekseen hyvässä autoetnografiassa tutkija tulkitsee itseään ja keskustelelee itsensä kanssa. Hän myös osaa asettua objektiivisempaan rooliin ja tarkastelee tulkintojaan. Hän siis tietää, että se tieto, jota saa ympäristöstään ei ole virheetöntä. Toisin sanoen hyvällä autoetnografilla on hyvä itsetuntemus, jolla hän pystyy erottelemaan tunteet, tuntemukset ja erilaiset tietämiset tavat toisistaan. Kolmanneksi hänen täytyy uskaltaa myöntää omat virheensä ja siten asettaa itsensä haavoittuvaan asemaan. Kaiken tämän lisäksi autoetnografian on oltava hyvä kirjoittamaan – tai hyvä siinä ilmaisutavassa, jolla hän tuloksensa esittää, sillä autoetnografiassa sekään ei ole aina itsestään selvää, että tulokset kirjoitetaan. (Ellis & Bochner 2014, 19.40-20.20.)

Pelkällä rohkeudella ja oman esitystavan hyvällä hallinnalla ei kuitenkaan vielä loisteta autoetnografina, eikä työ automaattisesti ole hyvää autoetnografista tutkimusta, vaikka autoetnografi osaisi tulkita ja selittää omaa toimintaansa hyvinkin syvällisesti. Edellä mainitut seikat ovat asioita, joka antaa autoetnografiselle työlle sen voimakkaan tunnepitoisuuden, mahdollisuudet rikkaisiin tulkintoihin ja siten ovat keskeinen osa hyvää autoetnografiaa, mutta tutkimuksena sen täytyy kuitenkin lisäksi ylittää myös hyvän tutkimuksen vaatimuksiin ollakseen hyvää autoetnografiaa. Hyvänä tutkimuksena autoetnografialta odotetaan perinpohjaista kontekstualisointia niin aikaisempaan tutkimukseen kuin teoriaankin, jolla se puolestaan yhdistää yksittäisen kokemuksen osaksi laajempaa kulttuurista kontekstia. Tavoitteena on siis ymmärtää yksilön kautta suurempaa kokonaiskuvaa. Samalla siltä odotetaan vuorovaikutteisuutta, jolla se avaa puheenvuoroja ja jatkaa autoetnografisen minän prosessointia. (Uotinen 2010, 180; Jenks 2002, 174; Flemmons & Green 2002, 108.)

Jos vaatimuksia vetää yhteen niin autoetnografia on enemmän kuin pelkkä teoreettinen lähestymistapa tai tulosten esittämistyyli. Se on samalla tiedonhankintametsodi tietämisen tapa, tiedon tuottamisen työkalu sekä päättymätön prosessi, jossa tutkijan tärkeimpänä työkaluna on hänen oma persoonansa. (Chang & Ngunjiri & Hernandez 2013, 18-20; Sparkes 2002; 217-219; Raunola 2010, 286; Rantala 2010, 263, 267; Frykman & Gilje 2003, 10-11.)

AISTIETNOGRAFIA

Aikaisempaa tutkimusta ”aistiautoetnografiasta Kiinassa” ei sellaisenaan juurikaan löydy. Aistietnografia on autoetnografiaa tukevassa roolissa. Se kannustaa keskittymään myös aistihavaintoihin refleksiivisesti, eikä pelkästään kokemukseen, jolloin ne tukevat

toinen toisiaan. Lähin tutkimus näiden kahden yhdistelmästä ja suomalaisen kokemasta kiinalaisesta kaupungista on etnologi Tiina-Riitta Lapin (2012) autoetnografinen artikkeli: ”Walking the streets of Suzhou Approaching Urban Spaces Embodied Experiences and Visual Interpretations”, jossa hän avannut omia kokemuksiaan Shanghain läheisyydessä sijaitsevassa Suzhoun kaupungissa. Artikkelissa nousee esiin paljon samoja havaintoja kuin omissa kokemuksissani siitä, kuinka aistilliseksi kaupunki muuttuu kielitaidon ja käyttökelpoisten karttojen puuttuessa. Itselläni tämä nousee esiin kahdessa eri kohdassa luvuissa neljä ja viisi.

Toinen Kiinassa koettuja autoetnografisia kokemuksia kuvaava artikkeli on Noora Ronkasen, Marlen Harrisonin ja Tatiana Ryban kirjoittama ”Running, Being, and Beijing – An Existential Exploration of Runner Identity” (2014). Se tutkii amatöörijuoksijan identiteettiä ja sen muutosta lyhytaikaisen muuton seurauksena. Aihetta lähestytään analyyttisen autoetnografian kautta ja artikkelissa tulee vahvasti esiin, kuinka huono ilmanlaatu aiheuttaa tunteen elämän kontrollin menetyksestä, kun juokseminen ei onnistukaan toivotulla tavalla. Turhautuminen omaan avuttomuuteen, olosuhteiden olotilaan, rutiinien rikkoutumiseen, yksinäisyyteen, eristyneisyyteen sekä vaikeus tehdä rakastamia asioita tai edes normaaleja arkirutiineihin kuuluvia toimenpiteitä tulevat kokemuksessa esille, samoin kuin uuden oivaltaminen ja ratkaisun löytäminen omista arvoista ja valinnoista.

Molempia kirjoituksia yhdistää aistien ja kokemuksen läheinen suhde autoetnografiaan, joka sopii hyvin yhteen esimerkiksi sosiaaliantropologi Sarah Pinkin aistietnografian kanssa. Teoksessaan *Doing Sensory Ethnography* (2009) korostaa erityisesti refleksiivistä lähestymistapaa, jonka pitäisi ulottua jo havaintoprosessiin, sekä kokemusten moniaistillisuutta audiovisuaalisen korostamisen sijaan.

Oma suhteeni moniaistillisuuteen kehittyi kirjoitusprosessin aikana. Aloittaessani kirjoittamista uskoin, että kuulo ja näkö olisivat ne kaksi pääasiallista kanavaa, jota pitkin saisin riittävän informaation. Kuitenkin tunsin jatkuvasti jättäväni jotain pois yrittäessäni mahdollistaa kertomaani audiovisuaalisuuden ehtoihin. Saman havainnon ovat tehneet myös muut ja aistien erottelun rinnalle on noussut lähestymistapa, jossa keho kokemuksen välineenä on tarkastelun keskiössä. Toisaalta etnografisen tutkimuksen kannalta aistien kategorisointi ja niihin liittyvien merkitysten selvittäminen onkin säilynyt tärkeänä tutkimuksen haarana. (Pink 2009, 46.)

Näköaistilla on tärkeä rooli ympäristön havainnoinnissa sekä spatiaalisen tiedon tuottamisessa, minkä takia sillä ja sen suhteella ympäröivään maailmaan onkin usein ollut korostunut asema tutkimuksessa (Pink 2009, 46). Omista alkuperäisistä lähtökohdistani voisi myös huomauttaa, että sillä on ollut myös kentällä ylikorostunut rooli, koska lähdin kentälle ikään kuin näköaisti edellä. Nostan sen kuitenkin esimerkkinä esiin myös, koska sitä on aistina tutkittu runsaammin ja siitä on tehty merkittäviä huomioita, jotka mielestäni korostavat aistien tärkeyttä erityisesti tutkijan roolissa. Sen tarkastelun avulla on nykytiedon valossa helpoin hahmottaa kehon, kokemuksen, havainnon ja merkityksenannon suhteita. Lisäksi en usko, etteikö samankaltainen aistin opettaminen ja spesifioituminen olisi mahdollista myös muiden aistien kanssa.

Näkeminen on monimutkainen prosessi, jossa kuva maailmasta heijastuu verkkokalvolle ja sen tulkinta vaatii useiden aivoalueiden yhteistyötä. Toisin sanoen jo tiedonkeräysvaiheessa yksilölliset silmän rakenne-erot, motiivit, tavoitteet, ympäristö ja muut muuttujat vaikuttavat ratkaisevasti maailmasta saamaamme kuvaan. Samalla havaintomme pysyvät siinä määrin vakioina, että ympäristö vaikuttaa pysyvältä ja saatamme tehdä päätöksiä ja toimia siinä. (Bridgeman 2011, 511.)

Visuaalisen etnologian puolesta katseen merkitystä ympäristön sekä objektien havainnoinnissa on havainnollistanut esimerkiksi Cristina Grasseni (2004, 19-21) tutkiessaan Italiassa karjankasvattajien maailmankuvaa. Hän huomasi omia kenttätyökuvia läpi käydessään, kuinka hän oppi erottamaan hyvän lehmän vain lehmästä eli kuinka hänen oma katseensa kehittyi. Asiantunteva katse (visual expertise) on tunnistettu myös psykologisissa tutkimuksissa. Esimerkiksi shakin pelaamisessa näyttäisi siltä, että tottunut shakinpelaaja selvittää kannattavan siirron vähemmällä silmänliikkeillä kuin vähemmän tottunut pelaaja. (Reingold & Sheridan 2011, 527, 532.) Samoin useat lääketieteen tutkimukset osoittavat, että kokeneilla lääkäreillä asiantuntevan katseen kehittyminen sisältää myös kuvaärsykkeeseen liittyvän tiedon käyttämiseen ja järjestämiseen liittyvien prosessien tehokkaampaa hallintaa noviiseihin verrattuna (Reingold & Sheridan 2011, 533).

Katseeseen liittyvät tutkimukset ovat myös Grassenin (2004, 16-17, 19-21) havaintojen kanssa samoilla linjoilla siinä, että katseen kulkeutuminen ympäristössä on opittua (Hayhoe & Ballard 2011, 610). Joissain tapauksissa näyttäisi lisäksi siltä, että asiantunteva katse tarkoittaisi myös kykyä käyttää silmää tehokkaammin sekä parempaa kykyä nähdä myös perifeeristä informaatiota, eli harjaantunutta katsetta ei tarvitse tarkentaa

yhtä useasti kohteeseen kuin tottumaton katsetta (Reingold & Sheridan 2011, 537-538).

Edellä mainittuja tutkimuksia on vaikea johdatella suoranaisesti kaupunkiin ja määrittellä, mitä asiantunteva katse kaupunkiympäristössä tarkoittaa. Toisaalta asiantunteva katse tarkoittaa myös sitä, että katsojalla on riittävästi etukäteistietoa siitä, mitä mahdollisesti on odotettavissa tiettyjen vastaavuuksien täytyessä hänen havainnoimassaan kohteessa (Hayhoe & Ballard 2011, 614). Asiantuntijan on myös mahdollista ennakoida paremmin näkemiään ympäristön dynaamisia komponentteja ja soveltaa niitä omaan käytökseensä (Hayhoe & Ballard 2011, 614-615; Kitchin 1994, 9-14).

Helpommin kaupunkiin johdateltavissa, mutta vaikeammin edellisen tavoin havainnollistettavissa ovat kinesteettiset tuntemukset – eli liikkeen tuntu, jonka aistiminen on edellistä selkeämmin sidoksissa omaan toimintaamme ja toimijuuteemme kaupungissa. Kehollinen kokeminen on mielestäni enemmän kuin vain tiedon keräämistä ja tulkitsemista aivoissa. (Tiili 2011, 86) Se on myös kehon vastauksen huomioimista ja sijoittamista kontekstiin, kuten Sarah Pink toteaa, että aistietnografin tehtävä on sijoittaa havainto, kokemus, toiminta ja merkitys kulttuuriseen ja biografiseen kontekstiin

“...more generally it is fair to say that the sensory ethnographer is trying to access areas of embodied, emplaced knowing and to use these as a basis from which to understand human perception, experience, action and meaning and to situate this culturally and biographically.” (Pink 2009, 47)

Sosiaaliantropologi Tim Ingold aloitti artikkelissaan *Culture on the Ground: the World Perceived through the feet* (2004) evoluution ja ihmisen kehityksen vaikutuksesta kävelyyn. Aivan kuten fysiologiset ja biologiset, anatomisetkin pääpiirteet ovat samantlaisia: kaikilla ihmisillä on S-muotoinen selkäranka ja leveä lantio, jotka tarjoavat kävelyyn vaadittavat luiset rakenteet (Ingold 2004, 316-318). Hän jätti kuitenkin huomiotta, että voidakseen kävellä ihmisen täytyy lisäksi hallita näitä rakenteita lihaskudoksen avulla. Hallinta tarkoittaa kykyä edetä, pitää yllä tasapinoa ja mukauttaa kävelyä henkilökohtaisiin sekä ympäristön vaatimuksiin. (Sandström & Ahonen 2013, 289-290)

Itse näen kehon hallinnan myös näkyvänä tapana käyttää kehoa, jolloin kehon lihaskudoksen järjestelmänäkään ei ole irrallinen osa kulttuurista. Kulttuurilla on olennainen vaikutus siihen, kuinka käytämme nykyaikana kehoamme, kuinka koemme sen käyttämisen mielikuviamme pohjalta ja millaista palautetta kehomme antaa käytöstä eli miltei

liikkuminen tuntuu. Näin ollen samankaltaisista luuston ja lihaskeräjäjärjestelmän peruspälikoista huolimatta esimerkiksi kävely kehon käyttötapana on monimutkainen prosessi, joka henkilöstä riippuen on hyvinkin erilainen ja tuottaa siten myös erilaisen kokemuksen ympäristöstä.

Esimerkiksi jalkineet ovat muokanneet paljon tapaa, jolla käytämme jalkojamme (Ingold 2004, 318-321). Kengät tukevat jalkoja, mikä heikentää lopulta jalkapohjien tukilihasia ja siten muuttaa ihmisen rakenteiden linjauksia suhteessa toisiinsa. Linjausten muuttuminen muuttaa niveliin kohdistuvaa rasitusta, mikä saattaa aiheuttaa kipua ja tehdä liikkumisesta epämiellyttävää, ellei jopa mahdotonta (Sandström & Ahonen 2011, 317; Joensuu & Liukkonen 2004, 559, 563, 569, 579). Jalkapohjien lisäksi elintavat ja kulttuurinormit ovat vaikuttaneet ryhtiin etenkin länsimaissa ja sitä kautta ne vaikuttavat myös kävelemiseen ja sen mielekkyyteen niin rutiinien, mielikuvien kuin asenteidenkin kautta. 1900-luvun kuluessa eurooppalaisille kävelemisestä tuli ennemminkin valintakäsymys julkisen liikenteen yleistyessä ja sen käytettävyyden parantuessa (Ingold 2004, 322). Ihmisillä oli tilaisuus valita kävelemisen ja istumisen välillä siirtyessään paikasta toiseen, jolloin samalla mielikuvat kehon käyttämismahdollisuuksista kokivat muutoksen.

Ingoldin mukaan kävelyn kaksi keskeisintä aistia ovat näkö ja kuulo, jotka tuottavat arvokkaaksi koetun havainnon pysähtyneestä maailmasta. Katse on hänen mukaansa kaikista tärkein aisti, jolla kävelyä ohjataan ja samalla hän yhtyy sosiologi Erving Goffmanin ajatuksiin siitä, että suuntaamalla askeleita vastaantulijoiden mukaan kävely on samalla sosiaalista toimintaa ja tapa asua kaupungissa (Ingold 2004, 326-329). Kävely on sosiaalista siinäkin mielessä, että kaupungissa on runsaasti sääntöjä siitä, missä voi kävellä – mikä on myös vaikuttanut tapaamme kävellä. Aisteja tarvitaan, että ymmärrämme nämä normit ja jotta osaamme noudattaa niitä.

Näkö- ja kuuloaistin lisäksi ihmisellä on lukuisia muitakin aisteja, joita hyödynnetään liikkumisen analysoimisessa¹, eivätkä kaikki jaa samaa mielipidettä

¹ Ihmisellä on enemmän aisteja kuin viisi ja niiden toiminta on erilaistunutta ja spesifiä – aistimus ylipäättään on vaste kemialliseen tai mekaaniseen stimulukseen. Esimerkiksi ihossa on omat reseptorinsa lämpöön, paineeseen, kipuun ja proprioseptisiin viesteihin, joita ei voi tasapäistää vain yhdeksi ”tuntoaistiksi” (ks. Hensaw 2012, 2-6). Lisäksi kehossa on esimerkiksi Golgin jänne-elin ja lihassukkuloita, jotka aistivat muun muassa jännitystä ja venytystä lihaksessa tuottaen pohjamateriaalin aivoillemme, joka muodostaa käsityksen toiminnastamme saamiensa tietojen pohjalta. Aistiminen ja kinesteettinen ”liikkeen tuntu” on täten sidoksissa lihaskeräjäjärjestelmään ja sen kuntoon, laajuuteen ja toimintaan – joka

audiovisuaalisuuden painottumisesta tärkeimpinä aisteina. Itse yhdyin enemmän Pinkin ajatukseen siitä, että aistien arvottamisen sijaan olisi olennaisempaa keskittyä havainnoimaan niiden yhteyksiä, sillä vaikka kuulo ja näkö ovat aisteista helpoiten verbalisoitavissa, ovat muutkin aistit aivan yhtä välttämättömiä kävelyn ja muun ympäristössä toimimisen kannalta. (Pink 2009, 1-2, 14-15.)

Omassa tutkimuksessani aistien toiminta sinänsä ei siis ole tärkeässä roolissa, vaan niiden avulla tuotettu kokemus. Tällöin tärkeintä on ymmärtää aisteja, kuten Ingold ja Goffman tuovat esiin, sosiaalisena kanssakäymiseen vaikuttavina tekijöinä sekä, kuten Pink korosti, suhteessa toisiinsa sekä tietämisen ja tiedon tuottamisen tapana, joka muokkaa suhdettamme ympäristöömme (Ingold 2004, 326-329; Pink 2009, 9).

FENOMENOLOGIA

Moniaistillinen tarkastelu ikään kuin yhdistelee useita palasia yhteen, jolloin niistä yhdessä muodostuu jotain suurempaa. Näkö- ja kuuloaistimuksia on helpohko kuvata yksittäinkin ja ikään kuin pysähtyneenä kuvana tai hetkenä, mutta huomasin, että kokemuksen kannalta keskeisiä olivat myös hajut, maut sekä toimintaan liittyvät aistikokemukset. Niiden pois jättäminen olisi kadottanut osan kokonaisuuden summasta ja tasa-päistänyt kokemusta muottiin, johon se ei täysin sovi. Kyseessä on suurempi yksilön, yksilön kehon, yhteiskunnan, kulttuuriympäristön ja fyysisen ympäristön vuorovaikutussuhde, jonka ymmärtäminen vaatii syväluotaavaa lähestymistapaa.

Vuorovaikutussuhdetta lähestyn fenomenologian avulla, koska se tarjoaa mahdollisuuden todellisuuden tarkasteluun sellaisena kuin se meille ilmenee (Tiili 2011, 86). Ihminen nähdään fenomenologiassa aktiivisena toimijana, joka on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja ikään kuin luo oman merkityksellisen kokemuksensa havaintojen pohjalta. Tärkeänä välineenä on ennen kaikkea ihmiskeho, jonka kautta kokemus muodostuu. (Frykman & Gilje 2003, 10-11 & Hansen 2003, 155-156)

Fenomenologia se perustuu samankaltaiseen ajatukseen kuin autoetnografia, jossa havaittavaa on kaikkialla, missä on ihmisiä – ja se on kaikkialla läsnä ja ihminen toimii sen aktiivisena tuottajana (Haapala 2006, 132-133; Frykman & Gilje 2003, 14). Fenomenologia täydentää ja syventää autoetnografiaani ja moniaistillista havainnointiani

taas muovautuu sen mukaan, kuinka sitä hyödynnämme. (Sandström & Ahonen 2013, 292; Connors 2012, 405-406)

helpottamalla tutkijan kokemuksien liittämistä muiden kokemuksiin, sillä tutkijakaan ei ole kulttuurin ulkopuolella (Sparkes 2002, 217-218; Tiili 2011, 86). Fenomenologia ohjaa näin huomiota yksilöstä ja yksilön kokemuksista jaetun todellisuuden suuntaan, jossa tutkittava ilmiö voi olla muutakin kuin vain yhden ihmisen subjektiivinen kuva maailmasta. (Frykamn & Gilje 2003, 9; Tiili 2011, 88-89).

Keskeinen teos, joka auttaa vastaamaan kysymykseen, miten näkymättömästä ilmiöstä saa näkyvän ja kuinka siihen voi pureutua on etnologien Billy Ehnin ja Orvar Löfgrenin teos *När ingenting särskilt händer: nya kulturanalyser* (2007). He kuvaavat odottamista, rutiineja ja haaveilua kulttuurisena ilmiönä, jotka näkymättömyydestään huolimatta ovat läsnä arjessa ja keskeinen osa arjemme kokemusta. Ympäröivän kulttuuriympäristön vaihtuessa vieraampaan koettavaa, selitettävää ja ymmärrettävää on paljon. Mikään ei ole enää samalla tavalla kuin ennen ja jopa arjen näkymättömät osat tulevat helpommin esiin.

Fenomenologia kuvastaa ajatteluni lähtökohdissa kulttuurin jatkuvaa läsnäoloa ja sen ymmärrettävyyttä sekä jaettua todellisuutta. Aistietnografia on puolestaan kehollisuuden lähtökohta, johon päädyin kirjoitusprosessini edetessä ja omia havaintojani auki kirjoittaessani. Ajatukset, joiden mukaan keho ominaisuuksineen vaikuttaa ratkaisevalla tavalla siihen, millaista tietoa meidän on mahdollista ylipäättään kerätä ympäristöstä. Kyse ei siis mielestäni ollut pelkästään siitä, että aistein kerätystä tiedosta muodostetaan subjektiivinen kokemus, vaan lähtökohtaisesti jo siitä, että keho on instrumentti, jonka avulla ja jota käyttämällä kokemus muodostuu. Käyn itseni kanssa jatkuvaa vuoropuhelua kokemuksestani, joka muotoutuu erilaisten antamieni merkitysten kautta eri aikoina ja eri yhteyksissä. Toimijuuteni on keskeisessä roolissa merkityksellistämässä samoin kuin kehoni kanssa käytävä vuoropuhelu.

Refleksiivisyys on myös lähestymistapani yhteen sitova tekijä, joka on välttämätön kaupungin kokemustason saavuttamiseksi. Aistien avulla tutkittaessa tutkijan identiteetti (vrt. autoetnografia) on työkalu, jonka avulla tietoa tuotetaan ja tulkitaan. Etenkin näköaistiin nojaavassa tutkimuksessa on todettu tutkimusmateriaalin olevan aina ympäröivän kontekstikulttuurin lisäksi riippuvaista tutkijan identiteetistä niin tuottamisvaiheessa kuin tulkintavaiheessakin, koska tutkijalla on usein kentällä monia rooleja, joissa hän havainnoi ja tunnustelee kohdettaan (Pink 2009, 44-46 ; Silva & Pink 2004, 159-160; Grasseni 2004, 16-17, 19; Canal 2004, 38 & Afonso & Ramos 2004, 76-77, 79).

Moniaistillinen tarkastelukin siis vaatii autoetnografian tavoin sitä, että tutkija on tietoinen itsestään ja omista motiiveistaan. Samoin sen merkitystä korostetaan fenomenologisessa tutkimuksessa. Se on vaatimus ja muistutus siitä, että tutkijana on kyseenalaistettava omat uskomuksensa ja vaihdeltava näkökulmaa ahkerasti voidakseen ymmärtää kokemusta jaettuna todellisuutena. (Tiili 2011, 91-92).

3. AINEISTO

Aineistoni jakautuu kahteen osaan: tutkijan tuottamaan ja muiden tuottamaan. Jako syntyi luonnollisesti prosessin aikana, koska tutkittavien saaminen osoittautui vaikeaksi ja itse olin todella tuottelias. Tarkoitukseni oli, että olisin analysoinut maanalaisen kaupunkin kokemusta kognitiivisista kartoista ja siihen liitetystä kyselystä, mutta lopulta sain vain viisi karttaa ja jouduin laatimaan kysymykset kiireessä joulukuussa 2015 vihdoin saatuaani sovittua muutaman piirtäjän. Lukukausi oli silloin loppumaisillaan ja suurin osa potentiaalisista piirtäjistä oli lähdössä takaisin kotiin, joten siitä huolimatta, että olin sairaana yritin laatia kartanpiirto-ohjeet ja kysymykset (Liitteet 1 ja 2).

Saamani viisi karttaa eivät yksinään riittäneet aineistoksi, mutta ne ovat silti arvokas osa ja tuki lähtökohdilleni, sillä niihin on silti kuvattu täysin toisenlainen kokemustodellisuus kuin omani. Käytän niitä näkökulman laajentamiseen ja oman pohdintani tueksi. Piirsin myös itse kartan voidakseni havaita piirtämisprosessiin liittyvät haasteet ja saadakseni jotain samankaltaista verrokkiaineistoa omista tuotoksistani.

Kyselyn lähetin kaikille jälkikäteen, koska olosuhteet ja aika eivät vain kohdanneet niin, että olisin saanut sen teetettyä samalla kerralla. Piirtäjäistäni lopulta vain neljä vastasi kysymyksiin. Pohtiessani kuinka toteutan sen selkeästi ja tasapainotan tarvitsemäni tiedon ja vaadittavan ajankäytön määrän sekä varmistan, että kielitaidosta ei tule ylitsepääsemätön este. Päädyin tekemään viisi avointa kysymystä. Tällöin heillä olisi mahdollisuus käyttää siihen juuri sen verran aikaa kuin heidän oli mahdollista käyttää. Kartat ja kyselyvastaukset on arkistoitu TYKL:n arkistoon, mutta tekstissä viitataan niihin yksinkertaisemmin numeroilla 1-6. Helpottaakseni lukemista kartta 1 on afrikkalaisen piirtämä, jolloin voin viitata myös ”MrAfrikka” ja karttaan 4 ”MissKiina”.

Saamistani piirtäjistä kolme olivat suomalaisia, yksi kiinalainen ja yksi afrikkalainen. Kolmen suomalaisen kanssa tapasimme kaikki yhdessä, itse olin silloin pahimmassa flunssassa ja hyödynsin aikaisemmin luonnostelevaani ohjeistusta, joka tuntui siinä kohdassa toimivalta (Liite 1). Lähdin niillä taustaoletuksilla, etten voi tietää, missä päin kaupunkia he ovat enimmäkseen liikkuneet ja etten voi tietää ennakkoon, mihin tunneleihin he ovat löytäneet tai ovatko he ylipäättään löytäneet. Luotin siihen, että kampuksaaren sijainti kulkuyhteyksineen ja aika rajaisivat kaupunkia riittävästi.

Suomalaisten piirtämisprosessi oli kaikista sujuvin kenties, koska prosessina se oli myös itselleni tutuin. Jokainen teki omaa työtään, minä kirjoittelin muistiinpanoja

MrAfrikka puhuu kiinaa kohtuullisen sujuvasti, hänen äidinkiелensä on ranska ja englannin hallinta oli hajanaista. Pelkän kartan perusteella on vaikea analysoida kovinkaan kattavasti hänen kaupunkikokemustaan. Eniten informaatiota sain käymästämme keskustelusta piirtämisen aikana. Hän ei myöskään vastannut kyselyyni muistutuksista huolimatta.

Kartta 2: Suomalaisen näkemys Guangzhousta, joulukuu 2015 (TYKL/SPA/1187b)

Kartassa kaksi joki näkyy hallitsevana elementtinä ja se vastaa Guangzhoun karttaa siinä mielessä, että alueet on pystytty sijoittamaan lähes oikeille paikoilleen. Maanalaisuus tulee myös selkeämmin esiin kuin MrAfrikan kartassa, jolle kysymys maanalaisten alueiden merkitsemisestä tuntui olevan hankala. Kokonaisuudessaan suomalaisten piirtämisprosessi oli itselleni kaikista tutuin ja onnistui siinä mielessä, että sain haluamani. Toisenkin kartan piirtäminen alkoi Kanton -tornista ja joesta, jotka määrittivät kaikkien muiden alueiden sijainnin. Kyselyvastauksissaan hän korostaa sitä, kuinka valot olivat kauniita ja kuinka maanalla kaikki tuntui olevan parempaa. Hän toi myös esiin huomionsiitä, kuinka maanalle oli mentävä päästäkseen tien toiselle puolelle.

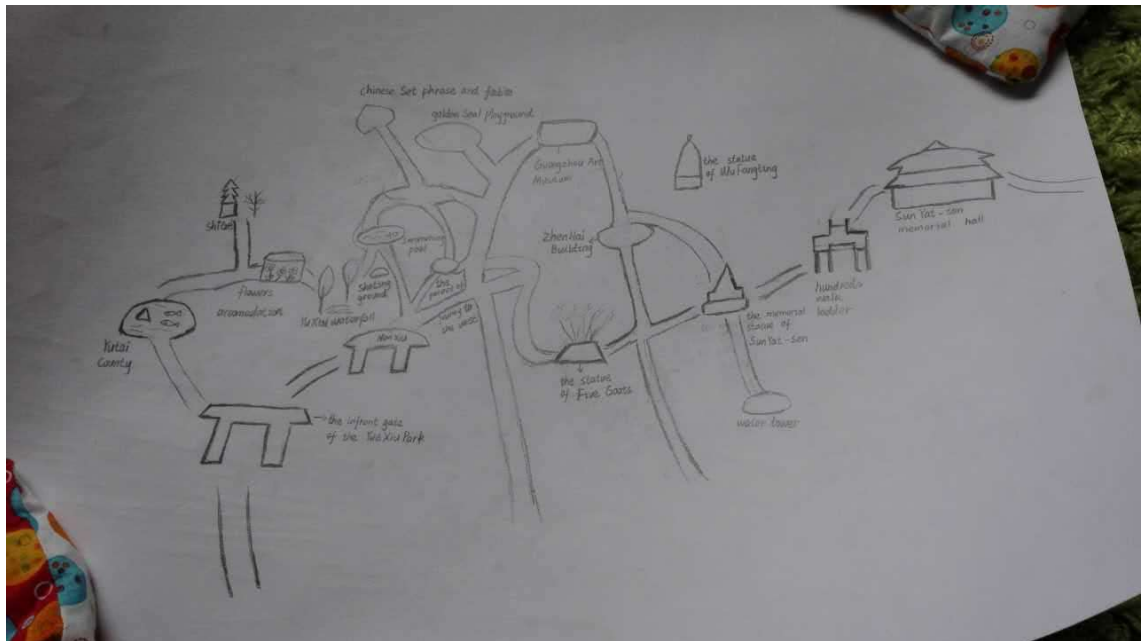

Kartta 3: Suomalaisen näkemys Guangzhousta, joulukuu 2015 (TYKL/SPA/1187c)

Kartta kolme on myös suomalaisen piirtämä. Hän aloitti myös Kanton-tornista ja sanoi piirtäessään huomanneensa, että hänelle jäävät hajut joistain paikoista erityisen vahvasti mieleen. Kolmannessakin kartassa on huomioitu vahvasti joki ja maantieteelliset rajat. Liikkumisratkaisuisaan kolmannen kartan piirtäjä on hintatietoinen. Hän matkaa kaupunkiin kuvaillessaan kuvaili bussikokemustaan. Kuinka ensin ”vituttaa kun bussi on myöhässä, vituttaa kun bussi on täynnä. Sitten alkaakin nukuttaa. Pian iskee matkapa-hoinvointi ja olemmekin jo keskustassa”.

Maan alle hän siirtyy yleensä vasta Tianhella, josta hän suunnistaa metrolla paikkoihin. Hintatietoisuus liittyy tähän, sillä metromatka kampukselta Tianhelle tai muihin omiin kohteisiini, jotka ovat tässäkin kartassa näkyviä asemia, maksaa usein 4-6 yuania. Bussi maksaa matkan pituudesta riippumatta matkakortilla 1.20 yuania. Tianhelta metrossa matkustus aika on usein lyhyempi ja maksaa enää vain 1-3 yuania määränpäästä riip-puen. Samoin matka-aika voi toisinaan olla lyhyempi ja jos bussiin nousee kampuksella oikealla pysäkillä, on mahdollista istua 40 minuutin matka, toisin kuin metrossa. Kii-nassa on todella vahva tapa luovuttaa istumapaikka niille, jotka sitä tarvitsevat. Kerran todistin jopa ulkomaalaistaustaisen naisen moittivan kiinalaista nuorta, joka ei meinannut antaa paikkaansa vanhukselle oma-aloitteisesti. Yleensä ketään ei tarvitse kärkeä paikkaansa luovuttamaan, vaan enemmän jos selkeää istujaa ei ole, viisi ihmistä kinaa-vat hetken siitä, kuka istuu vapaalle paikalle.

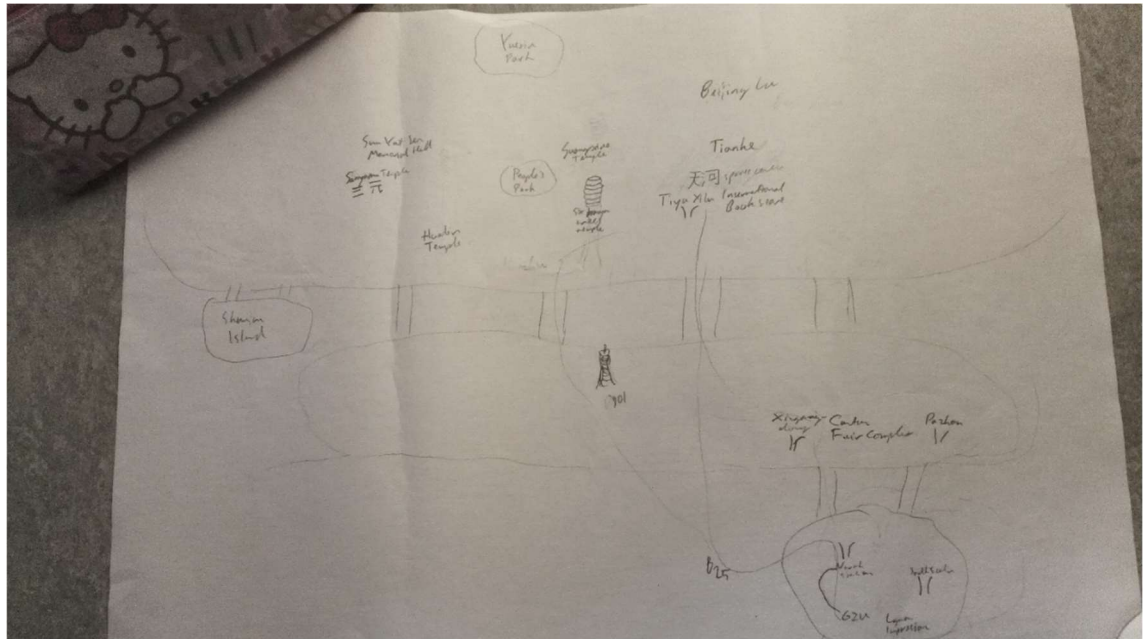
Samoin hän sanoo, että jos tarvitsee ostaa jotain, on mentävä maanalle ja että maanalla on paljon ihmisiä luolamaisissa tunneleissa.

Kartta 4: MissKiinan kartta, jouluku 2015 (TYKL/SPA/1187d)

MissKiinan kartta on jäljennös tietokoneen ruudulta mallista piirretystä Yuexiu – puistosta. Saatuaan ohjeeni, hän ilmoitti valmistautuvansa tapaamiseen. Pahimmat pelkoni kävivät toteen, kun hän esitteli innoissaan puiston karttaa aivan kuin olisin pyytänyt häntä esittelemään yhden turistikohteen kaupungista. Näyttää siis siltä, että sain vastauksen, jonka MissKiina uskoi minun haluavan ja kokonainen kuva olisi pitänyt muodostaa jollain toisella tavalla.

Toisaalta myös sellaiset käsitteet kuin ”keskusta” tuntuivat vaikealta hahmottaa, sillä hän toisaalta esitteli minulle kuvia piirtämisen aikana Tianhesta kysyen, olenko ikinä käynyt siellä. Hän vaikutti myös hämmennyvän syvästi rohkeudestani, kun kerroin käyväni siellä joka viikko ja kuultuaan, että olin siellä myös pimeällä. Hänelle pimeä kaupunki oli uhkaava paikka ja ennen pimeää piti päästä takaisin kotiin, joka Guangzhoussa tarkoitti noin kello kuutta illalla. Kyselyvastauksissaan hän sanoo menevänsä ”GoGo” - ostoskeskukseen mennessään ”keskustaan” ja todellisuudessa GoGo sijaitsee kampussaarella toisen yliopiston kampuksella. Hän ei siis edes poistunut saarelta kovin usein, mutta hän ei myöskään ollut natiivi guangzhoulainen, joten hän oli sidoksissa sosiaaliseen ympäristöönsä ja sen paineisiin varsin tiukasti. Tarvitsemani tiedon puolesta kartta ei kerro juurikaan mitään, joten pystyn hyödyntämään ainoastaan käymiämme keskusteluja ja hänen kyselyvastauksiaan.

Kartta 5: Suomalaisen näkemys Guangzhousta, joulukuu 2015 (TYKL/SPA/1187e)

Viides kartta on myös suomalaisen tekemä. Siinä korostuu edellisistä poiketen vahva kiinnostus nähtävyyksiä kohtaan. Hän kiinnittää huomiota vahvasti ihmismäärään, joka kyselyn mukaan yllättää hänet aina aika-ajoin. Vastaaja myös kokee itsensä toisinaan todella pieneksi, joka tulee etenkin metrosta maanpinnalle noustaessa. Helpottuneisuus on tunne, jonka hän liittää puistoihin ja temppelihin. Ne ovatkin paikkoja, joita hänen kartassaan pääosin on. Hektisyyden lisäksi viidennen kartan piirtäjä pakenee kaupallisuutta, joka kiinassa voi toisinaan tarkoittaa äänekkäitä ja monimuotoisia huomioherättämiskeinoja. Yksi unohtumattomimmista omista havainnoistani on Beijing Lulta, jossa ravintoloiden lukuisista sisäänheittäjistä äänekkäin oli kanapukuun pukeutunut mies, joka vuoroin huusi ja puhalsi hyvin äänekkääseen vapputorveen.

Kartta ei piirtämisjärjestykseltään eronnut muista suomalaisista juurikaan. Hän aloitti Kanton-tornista ja jatkoi lisäämällä käymiään paikkoja. Kartta vastaa kyselyä myös lukuisine metroasemineen, joita hän mainitsee käyttävänsä jokaisella kaupunkireissullaan. Ainoa maanalainen alue, jossa hän on käynyt, on merkitty Tianhelle, mutta se onkin alueista se, jossa maanalaisuutta ei voi välttää.

Omassa kartassani näkyy rakkauteni tunneleihin ja sama muille suomalaisille tyypillinen maantieteellisten tekijöiden huomioiminen. Toki olen itse tuijottanut Guangzhoun

Kartta 6: Kirjoittajan piirtämä kartta, joulukuu 2015 (TYKL/SPA/1187f)

karttaa todennäköisesti enemmän kuin muut tutkittavani ja siksi osaan jäljentää vaivat-
tomammin pääelementit paikoilleen. Itse aloitan usein myös Kanton-tornista, sitä ympä-
röivästä alueesta ja hahmottelen muut alueet metroverkoston tukemana suhteessa Tian-
hehen, joka piirtyy aina Kanton-tornin yläpuolelle. Kartassani näkyy selkeästi myös tut-
kimukseni aikaansaamat intressit ja se, että etsin tunneleita painaen ne heti mieleeni.
Vaikeinta on yhdistää pelkistetty metrokartta maanpäälliseen kaupunkiin, sillä kaikkia
väliaseimia on mahdoton merkitä, ellei ole käyttänyt asemaa useammin kuin kerran. Sa-
moin bussi on selkeä yhdistää Tianhelle ja siitä metroon, mutta todellisuudessa vaihto-
ehtoja bussista pois hyppäämiselle siirtyäkseen metroon on useita.

Itse aloin tuottaa aineistoa heti päästyäni paikan päälle syyskuussa 2015. Lopulta 2016
toukokuussa Suomeen palatessani koossa oli yksi ja puolikas henkilökohtainen päivä-
kirja, 3037 kuvatiedostoa, seitsemän piirrosta, yksi kenttätyöpäiväkirja, yksi kalenteri
sekä blogitekstit. Lisäksi saavuttuani takaisin Suomeen kirjoitin kokemustani auki ker-
tomukseksi, jotka on arkistoitu TYKL:n arkistoon (TYKL/SPA/1187g). Päiväkirjat, ku-
vat, piirrokset ja kalenteri ovat kirjoittajan hallussa, eikä niitä arkistoida. Niihin viittaa
tekstissäni nimeämällä lähteen ja päivämäärän esimerkiksi: päiväkirja, syyskuu 2015.

Omaan aineiston tuottamiseen liittyi myös yllättäviä haasteita. Blogi osoittautui varsi-
naisesti murheenkryyniksi, kun Kiinan internettiin ei voinut luottaa. Sivuja saatettiin
estää osin tai kokonaan aivan yllättäen – eli jos jokin toimi nyt, se ei tarkoittanut, että se
toimii vielä tunnin päästä. Kirjoitin blogiani alustalle, joka näytti sivun, mutta välillä en

pystynyt ilman VPN:ää (Virtual Private Network²) kirjautumaan sisään ja toisinaan pystyin, mutten voinut lisätä kuvia. Lopulta siirsin blogini kiinalaisten sosiaaliseen mediaan Weiboon, joka on ikään kuin yhdistelmä Facebookia ja Twitteriä. Palattuani Suomeen unohdin salasani, enkä päässyt Weibo-teksteihini enää käsiksi, koska profiilini on sidottu kiinalaiseen prepaid -liittymän puhelinnumeroon, johon salasana palautettaisiin. Numero toimisi kyllä Suomessakin, mutta siitä on saldo loppu, eikä siihen silloin voi edes vastaanottaa viestejä tai puheluita. Lataaminenkaan ulkomailla tai edes Kiinassa toisessa provinssissa ei ole mahdollista. Weibossa julkaistut blogitekstini ovat siis bittiavaruudessa ja tekemiäni luonnoksia en näe mistään kahta pilvipalveluun tekemiäni lukuun ottamatta. Ne olivat kuitenkin aiheiltaan melko lailla samankaltaisia kuin päiväkirjamerkintäni – ainoastaan esitystapa oli selittävämpi ja vähemmän henkilökohtainen.

Käytännön ongelmien lisäksi kohtasin suhtautumishaasteita. Kenttätyöpäiväkirjani ei tuntunut täyttyvän, mutta sen sijaan henkilökohtainen päiväkirjani täyttyi havainnoista. Jostain itselleni tuntemattomasta syystä sana ”kenttäpäiväkirja” vain oli sanaa ”päiväkirja” pelottavampi ja tuntui jumittavan ajatusprosessini. Kulttuurintutkimuksessa kenttätyöpäiväkirja on olennainen tiedonkeruu, -jäsentely ja toisinaan jopa jo analysointitapa, jotka toimivat myös tutkimusaineistona kenttätöiden jälkeen. (Ruotsala 2005, 70-71)

Muistiinpanot auttavat ymmärtämään, muistamaan ja kirjoittamisvaiheessa palaamaan niihin tunnetiloihin ja ajatuksiin, joita huomion kohteena olevat tilanteet herättivät. (Ruotsala 2005, 65). Henkilökohtainen päiväkirjani sulautui samalla kenttäpäiväkirjakseni, kun en pystynytäkään erottelemaan kentällä tutkijaminää minästä voidakseni pitää erikseen ”kenttäpäiväkirjaa” kuten olin ajatellut. Kirjausmetodiikkani siis valikoitui kentällä olon aikana sen mukaan, mikä tuntui luontevalta ja sujuvalta tavalta kirjata kokemuksiani ja havaintojani.

² VPNiä on monia. Niiden pääasiallinen tarkoitus on vaihtaa koneen IP-osoitteen sijainti toiseen maahan, jolloin Kiinan palomuri on mahdollista kiertää. Facebook, Google, Youtube ja moni muu länsimaalaisille arkipäiväinen internetmaailma on Kiinassa saavuttamattomissa, ellei siirrä IP-osoitettaan.

4. KÄVELLEN MAAN ALLE

MAANALAIKUUS SUHTEESSA MAANPÄÄLLISEEN

Piirtämisprosessi osoitti selkeästi sen, kuinka paljon läheisempi maanpäällinen maailma tutkittavilleni oli ja miten maanalaisuus jäsenyi suhteessa maanpäälliseen. Mielenkiintoisin huomio oli, että vaikka kampussaari on vaihdonaikainen kotimme, kaikki aloittivat piirtämisen Kanton-tornista, eikä kampussaari ollut mittakaavaltaan kovin merkittävästi muuta kaupunkia suurempi, vaikka se oli arkipäiväisen elinympäristön keskeisin osa. Tähän voi vaikuttaa kaupungin valtava koko ja olemalla yhtä yksityiskohtainen kuin suomalaiset olivat, A2-kokoisen paperin saa helposti täyteen, eikä suurennoksille jää kauheasti tilaa, mutta se voi myös kertoa kokemuksellisesta painopisteestä. Samalla se osoittaa sen, että maanalaisuus ei ole vain irrallinen oma maailmansa kaupungin alla, vaan keskeinen osa kaupunkia.

Suomalaisista kaikki olivat tulleet saman vaihto-ohjelman kautta kuin itsekkin olin tullut edellisellä kerralla 2012. He olivat opiskelleet yhdessä neljä kuukautta ja sitä kautta he olivat tutustuneet toisiinsa. Itse opiskelin kahden luokkahuoneen päässä heistä samalla käytävällä, mutta minua ei näkynyt tunneilla niin usein ja minulla oli vähemmän kursseja kuin heillä. Piirtäessään jokainen myös huomasi hahmottavansa kaupunkia täysin eri tavalla. Yksi sanoi huomaavansa tekevänsä huomioita, miten ”täällä on näitä ihmisiä” osaamatta tarkemmin sanoa, mitä muuta alueella on. Kaksi muuta hahmottivat erityisesti maamerkkejä, toinen kiinnitti huomiota myös omaan taipumukseensa muistaa erityisesti hajuja joistain osista kaupunkia.

Tällöin asiantunteva katse asettaa oman aineistoni kartanpiirtäjät (kolme suomalaista, yksi afrikkalainen ja yksi kiinalainen) varsin erilaisiin asemiin siinä suhteessa, kuinka he ovat kyenneet huomioimaan ympäristöään vieraassa kulttuurissa ja kehittämään omaa katsettaan ympäristön vaatimuksiin sekä oppineet ja ymmärtäneen havaintojaan käyttääkseen niitä ennakkotietona. (Grasseni 2004, 19-21.)

Kiinalainen ja afrikkalainen informanttinkin olivat varsin erilaisessa asemassa havainnollistavista lähtökohdistaan. Kiinalainen ei ollut alun perin Guangzhousta, vaan maaseudulta, joten hänenkin oli pitänyt tottua kaupunkilaiselämään ja oppiakseen sen hän oli voimakkaasti sidottu sosiaaliseen ympäristöönsä. Kielitaito ei siis välttämättä ole ainoa havainnointia rajoittava tekijä, vaikka se tekee merkityksien löytämisen helpommaksi. Afrikkalainen puhui kiinaa kohtuullisesti, eikä asunut kampuksella. Hän oli

myös ainoa, joka aloitti piirtämisen kodistaan. Se kertoo omalla tavallaan siitä, mikä kaupungissa on jäsentynyt kaupungissa keskeiseksi. Afrikkalainen oli toki ollut Kiinassa jo paljon pidempään kuin suomalaiset, joten ehkä ajan myötä myös heidän kokemuksellisuuteen painottuva piirtämisensä olisi muuttunut arkisemmaksi ja lähtenyt koti-ovelta.

Toisaalta omassa mielessäni asuntolaa oli myös vaikea mieltää kodiksi. Paikkana asuntolan huone oli 3x3 metriä, seinät olivat kosteudesta pilkulliset ja sängyn ja pöydän lisäksi sinne ei meinannut mahtua mitään. Kesäkuukausina siellä oli toki ilmastointi, mutta talven kylmässä kosteudessa vailla lämmitystä oli kuin olisi ollut telttailmassa pahimmillaan parissa pakkasasteessa. Kosteus hiipi myös kaikkialle, eikä tavaroita ja vaatteita valtaavalle homeelle voinut mitään. Kaupungin lämmitetyt kahvilat olivat talvikuukausina siis ainoa paikka, jossa saattoi edes kuvitella opiskelevansa tai kirjoittavansa – ja parempiin oloihin tottuneiden eurooppalaisten on varmasti haasteellista kotiutua ympäristöön, joka kaikilla heidän standardeillaan on epäinhimillinen ja epäterveellinen. Samalla kuitenkin jokainen tietää ja näkee kampuksella kulkiessaan, että vaihto-opiskelijana olosuhteet ovat paremmat kuin kiinalaisten opiskelijoiden asunto-loissa. Asian kanssa on siis vain koitettava elää.

Keskeisin kulkemisen tapa Kiinassa tässä kontekstissa on käveleminen. Guangzhoussa käveleminen oli omalla kohdallani pakollista, sillä usein etäisyys bussin pysähtymispaidasta varsinaiseen määränpäähän vaati askeleita samoin kuin metroasemalta poistuminen. Lisäksi itse kävelijänä nautin askeltaen liikkumisesta ja sen mahdollistamasta rauhasta tutustua ympäristööni. Ellen ollut liikkumassa kaupunginosasta toiseen, valitsin kävelyn kulkutavakseni saadakseni katsoa ja kuunnella rauhassa.

Tässä mielessä kävely on metodiikkani pohja, koska kulkematta omin jaloin en olisi nähnyt kaupunkia tai sen maanalaisia alueita laisinkaan. Etenkin maan alla käveleminen on välttämättömyys, sillä julkisista ainoastaan metro ja AMP-linja³ kulkevat maan alla. Kävelemisestä tuli pääasiallinen tapani liikkua, koska en omistanut Kiinassa autoa tai pyörää ja maanalaiset alueet on rakennettu nimenomaan kävelemistä varten.

Kävelemiseen liittyy Kiinassa monia ajatuksia – etenkin se vastaus, jonka itse kohtasin useasti, oli täynnä ihmetystä ja kummastusta. Miksi kävelin vapaaehtoisesti niin

³ Maanalla ilman kuljettajaa kulkeva ”metro”.

pitkälle? Se, mikä oli mielestäni ”käveltävissä” oli monen muun mielestä kaukana. Tässä mielessä siis kanssani kommunikoivat ihmiset olivat saaneet jo joukkoliikenteen ja autoilun antaman mahdollisuuden valita (Ingold 2004, 323). Ihmetys ei kohdistunut pelkästään siihen, että kävelin, vaan myös siihen, että kuljin yksin ja löysin paikasta toiseen, vaikka olin vieraassa kaupungissa. Ihmetyksistä huolimatta en kuitenkaan kokenut, että yksin kulkeva nainen olisi ollut kielteinen asia tai vaarallista kuten kävelyn historiasta kirjoittanut kirjailija Rebecca Solnit tuo elävästi esiin historiallisella perspektiivillä. Hänen mukaansa 1800 – luvun Englannissa teiden päällysteet olivat huonot ja niitä alettiin vasta parannella kulkemista varten. Ylipäätään liikkuminen oli vaarallista ja mikäli nainen liikkui pimeän laskeutumisen jälkeen, hänet leimattiin prostituoiduksi. (Solnit 2001, 171, 179-181.) Samoihin aikoihin kirjallisuudessa esiintyi Walter Benjaminin kävelijä, flanööri, (flâneur), joka tunnusteli kaupunkia aisteillaan kuin se olisi jotakin uutta ja ennen näkemätöntä. (Solnit 2001, 199.)

Toisin sanoen flanööri on kävelijä, joka kulkee vailla päämäärää, unelmoi ja toisaalta käveleminen tuntuu olevan tapa päästää mieli vaeltamaan ja erottaa se kehosta. Toisaalta lisäksi myös huomion, että keho voi myös palauttaa kulkijansa maanpinnalle hyvin monella tavalla unelmien maailmasta; esimerkiksi huonot kengät saattavat aiheuttaa kivuliaan rakon tai muut kehon rakenteelliset ongelmat saattavat vaikeuttaa tai vaikuttaa ratkaisevasti siihen, kuinka flanööri kulkee ja kenestä ylipäätään voi tulla tällainen haaveissa kulkija. Itse näen kehon ja mielen toisistaan erottamattomana vuorovaikutussuhteena, jossa toinen vaikuttaa toiseen. Näin ollen se millainen keho kulkijalla on vaikuttaa siihen, kuinka hänen on mahdollista kulkea. Samoin se vaikuttaa siihen, mitä hänen on kulkiessaan ylipäätään mahdollista aistia.

Arkistoon tallennetussa kertomuksessa hyödynnän samankaltaista kulkijaa, joka liikkuu assosiaatioidensa perässä (TYKL/SPA/1187g). Kokemuskerrontani on siis vaihtoehtoinen tyylimuoto, joka täyttää paitsi autoetnografisuuden ehdot totuudenmukaisesta kokemisesta, se tuo myös paremmin esille kokemuksen subjektiivisen aistillisuuden, joka aisteihin keskittyvälle etnografialle on keskeistä (Pink 2009, 48; Enges, Heimo, Virtanen 2017, 150). Samoin unelmointi ja ajatuksissaan kulkeminen on erityisen aistillista toimintaa, tai vähintään se kertoo, ettei ympäristössä ole mitään yllättävää, mikä häiritسی aistejamme sekoittaen saavuttamamme rytmin.

Kaupungin aistillisuudesta ja sen rytmikasta etnologi Tiina-Riitta Lappi on kirjoittanut, että saapuessaan Suzhouhun Kiinassa, hän huomasi, kuinka aistilliseksi kaupunki

muuttuu kielitaidon puuttuessa (Lappi 2012, 147). Lapin kokemuksessa käveleminen ja havainnointi olivat ainoa tapa saada selkoa, sillä kartoista ei löytänyt tarvittua tietoa. Kävelen tutkiminen oli ainoa tapa, jolla ympäristön saattoi oppia tuntemaan – Lappi kuitenkin huomauttaa, että kävelyssä on kyse paitsi fyysiseen ympäristöön tutustumisesta, se on samalla tapa tutustua sosiaaliseen ympäristöön ja sopeutua sen rytmiin. (Lappi 2012, 156-158.) Tässä mielessä aistit ja kehollisuus ovat vuorovaikutussuhteessa ympäristöön. Yritämme välttää häiriöitä ja keskeytyksiä, jotka poikkeavat normaalista rytmikasta.

Omassa kehossani liikkumista rajoittavia tekijöitä on riittämiin; jalkapohjieni holvikaaret ovat laskeutuneet, jalkani ovat kiertyneet lonkista asti sisäkiertoon, vaivaisenluut jäykistävät isovarpaani käyttöä sekä kireät lonkankoukistajat kääntävät lantiotani eteen, jolloin notko lannerangassani korostuu ja siihen kohdistuu normaalia enemmän painetta. Kaikki näistä ominaisuuksista ovat alttiita tuottamaan kipua pitkäaikaisessa rasituksessa, sillä ne muuttavat jalkojen linjauksia nivelille epäsuotuisiksi. Nämä fysiologiset tekijät vaikuttavat kuitenkin kävelyyni ja liikkumiseen kohtalaisen vähän, ne alkavat vaivata vasta useampien tuntien jälkeen ja niitä pystyy pitämään loitolla oikeanlaisilla harjoitteilla. Kehoni on instrumenttini, jonka ehdoilla kävely ja tutkimukseni autoetnografia väistämättä toteutuvat. Sen tila vaikuttaa mielialaani, motivaatioon, kävelytyyliini, kävelytahtiini ja kokemukseeni.

Samalla kuten aikaisemmin on tullut ilmi kehon tuntemuksien lisäksi ympäristöstä saadut aistimukset vaikuttava kävelykokemukseen, jota autoetnografisesti analysoin. Huomasin esimerkiksi äänimaailman vaikuttavan olennaisesti siihen, kuinka viihdyin tilassa ja miten nopeasti askelsin sieltä pois. Samoin huomasin, että äänimaailmaa saattoi kaupunkitilassa myös jossain määrin hallita itse, jolloin musiikin kuuntelu vaikutti kävelytahtiin ympäristön yhteistä tahtia enemmän. Kävely on sosiaalista toimintaa ja jatkuvaa vuorovaikutusta ympäristön kanssa, ei pelkästään jatkuvan aistimisen takia, vaan myös nonverbaalina kommunikaation muotona. (Ingold 2004, 322, 326-329.) Kävely on siis tässä mielessä autoetnografiani keskeinen metodi ja kokemisen keino, jonka avulla kaupunki muuttuu toiminnan kautta kokemukselliseksi.

FASHION PLAZA – GUANGZHOUN MAANALAINEN SYDÄN

Kuva 2: Fashion Plazan pohjapiirros, Miia-Tatjaana S. syyskuu 2015

Maan pinnalla Fashion Plazaa rajaavat Tianhen urheilukeskus sekä Tianhe Lu (Tianhen läpi kulkeva tie). Urheilukeskus on suuren laatoitetun aukion keskellä, joka alla Fashion Plaza sijaitsee. Kuten kuvassa 2 näkyy se muistuttaa pohjapiirrokseltaan T-kirjainta ylösalaisin, jonka jalka kurkottaa kohti urheilukeskusta ja pisin suora kulkee Tianhe Lun suuntaisesti ja koko urheilukeskuksen aukion matkan Tianhe Lun rinnalla. Maanpäällisiä suojateitä Tianhe Lun yli ei mene kuin harvakseltaan, joten alikulku maan alta on ainoa vaihtoehto välttää kilometrin tai kahden ylimääräinen kävelylenkki. Fashion Plazalta ali pääsee molemmista tunnelin päistä sekä keskivaiheilta.

Itäisellä puolella tie alitetaan Fashion Plazan, Festival Walkin (toinen metroon yhdistyvä alikulku tunneli) ja pikabussien laiturille vievän alikulun liitoksessa. Festival Walk on ilmeeltään kivilattioineen ja seinineen hillitympi ja pienten liiketelojen täyttämä jatkokopala, joka yhdistää Fashion Plazan Tiyuxilun metroasemaan. Tiyuxilu on kaupungissa liikkumisen kannalta olennainen, sillä asemalla yhdistyy kaksi ruuhkaisinta metrolinjaa. Keltainen Tianhen rautatieasemalta, josta lähtevät junat muun muassa Shenzenin ja Hong Kongin suuntaan, ja päättyy kaupungin lounaislaidalla, jossa voi vaihtaa metrossa vihreälle linjalle ja jatkaa matkaa naapurikaupunkiin Foshaniin. Keltaisen linjan kanssa Tiyuxilun asemalla risteävät oranssin linjan itä- ja pohjoisosat, jolla pääsee lentokentälle ja kaupungin eteläosiin.

Itään päin liikuttaessa noin puolessa välissä Fashion Plazaa on mahdollista loikata APM-linjan kyytiin, joka on kuin metro, mutta kulkee ilman kuljettajaa. Sen pysäkkivälit ovat myös metroa lyhyemmällä matkalla ja sen tehtävä onkin lyhentää välimatkaa Tianhen urheilukeskukselta Guangzhoun tv-tornille. Se on myös yksi nopeimmista tavoista päästä joen ali toiselle puolelle. Itäpuolella puolestaan on jälleen lähistöllä oranssin linjan itäpuolisko ja samoin keltainen linja. Saavutettavuus ei kuitenkaan ole pelkästään metron varassa, sillä Guangzhoun joukkoliikenteessä Tianhe Lulla on pikabussiterminaali. Tianhe Lun keskellä on oma pikabussien kaista, jonka molemmin puolin on rakennettu myös laiturit, joilta pääsee pois vain maanalta – ja halutessaan joko suoraan Fashion Plazalle tai Festival Walkille. Keskellä tietä olevan bussiterminaalin tarkoitus on paitsi toimia liikenteenjakajana, myös varmistaa, ettei kukaan aja bussikaistalla. Niiden koko ajoväylä on aidoitettu keskustaan tultaessa ja terminaalit on ripoteltu matkan varelle. Tianhella Lulla on myös tavallisten bussilinjojen lähtö- ja päätepysäkkejä.

Oman liikkumiseni kannalta kaikki näistä vaihtoehtoista olivat yhtä käytettäviä. Kampussaareni palveli nopean B25 bussilinjan päätepisteenä. Pikalinja-nimitys riippui siitä, kulkiko bussi moottoritietä pitkin vai ei. Todellisuudessa tavallinen 801 saattoi kuitenkin olla nopeampi kotimatalla kuin B25. Samoin metro oli aivan yhtä tavallinen tapa saapua Tianhelle riippuen hiukan siitä, missä olin päiväni aloittanut. Busseissa oli se hyvä puoli, että niillä siirtyminen oli huomattavasti halvempaa – ja jos nousi kyytiin jo asuntolaa lähimmältä pysäkiltä, pääsi todennäköisesti myös istumaan koko matkaksi. Tässä valossa Tianhe näyttäytyy siis helposti saavutettavana ja puoleensa vetävänä alueena.

Fashion Plaza on toisin sanoen sellaisella paikalla ja roolissa kaupungissa, että sitä voisi verrata sydämeen. Se on kätkeyty maan alle ja sulkee sisälleen monta keskeistä kulkuvälineiden pysäkkiä sekä toimintokeskusta. Samalla se on kaupungin 12 hehtaarin solmukohta, josta pääsee niin muualle Kiinaan ja maailmalle.

Kulkureittien lisäksi tunnelia rajaavat sekä siihen yhdistyvät muut tilat. Esimerkiksi vaihtovuoteni aikana Fashion Plazan keskivaiheilla uusittiin alikulkupaikkaa (Tianhe Lun ali), jonka yhteyteen nousi uusi Parc-ostoskeskus. Parcin itäpuolella on puolestaan T-Mall⁴, joka yhdistyy kellarikerroksillaan Festival Walkiin ja Tiyuxilun

⁴ Mall on työssäni vain osa erisnimiä, koska Kiinan kieliset nimet vaikeuttaisivat lukemista liiaksi ja suomeksi nimiä ei vain ole, joten käytän työni läpi niitä nimityksiä, joita opiskelijayhteisössä englanniksi useimmiten käytettiin.

metroasemaan. Parcin länsipuolella puolestaan on Grandview Mall, jonka kellarikerroksilla on myös Fashion Plazan kanssa yhteinen alikulkutunneli. Grandview Mallin kellari vaikuttaa Fashion Plazan koruttomalta jatko-osalta, jolla ei ole mitään tekemistä itse yläpuolella olevan ostoskeskuksen kanssa. Ne ovat laadultaan kaksi ääripäätä. Ostoskeskus on täynnä kalliita länsimaalaisia merkkiliikkeitä, mutta kellarissa on lähes katu-kauppaturun tunnelma. Se on sokkeloinen, täynnä pieniä liiketiloja, joiden tavarasettelu on huolettoman pursuavaa. Tuotevalikoima puolestaan on sekalaista ja toisinaan tuntuu kuin sinne olisi jätetty ne rippeet, jotka eivät kelvanneet Fashion Plazan pieniin myymälöihin.

Tianhe Lulta katsottuna Fashion Plazan T-kirjaimen jalka alkaa ja jatkuu pohjoiseen Tianhen urheilukeskuksen alle. Kävellessä kyseinen siipi tuntuu aina pitkältä, koska siinä risteämäkohtia maanpinnalle on huomattavasti vähemmän kuin Tianhe Lun suuntaisesti kulkevassa siivessä. Siinä urheilukeskuksen aukiolle sisään- ja uloskäyntejä on

Kuva 3: Fashion Plaza maanpäältä. Miia-Tatjaana S. syyskuu-marraskuu 2015

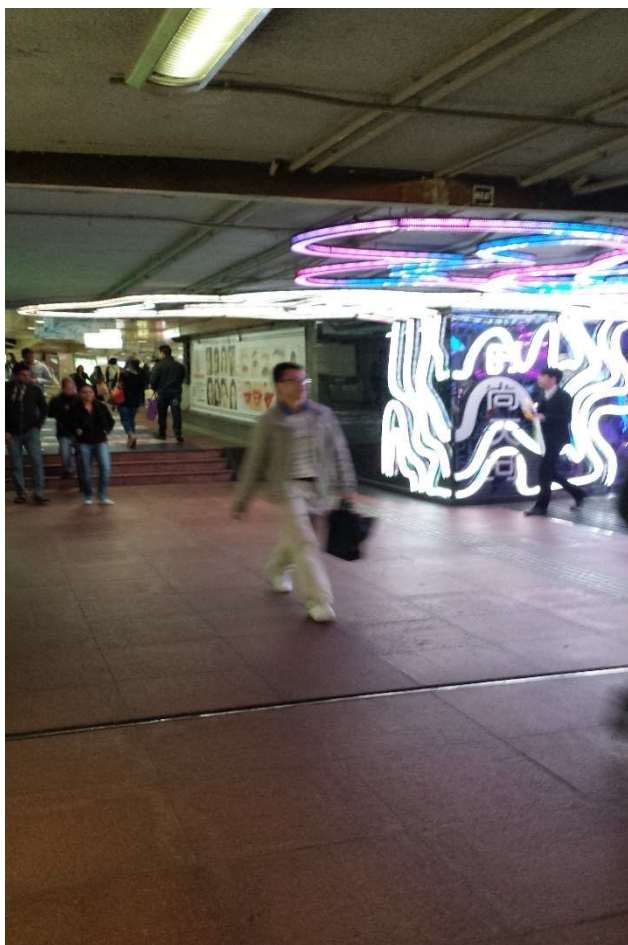
tasaisesti alle sadan metrin välein.

Kuvassa 3 näkyy, kuinka samat rajat on hahmotettavissa myös maan päällä rakennuksina, eikä niinkään selkeinä rajoina. Ylimmäisessä kuva on otettu lännestä Tianhe Lun suuntaisesti kohti Grandview Mallia, jonka alakerassa on sisäänkäynti Fashion Plazalle. Keskimmäinen kuva puolestaan on kuvattu idästä pikabussien pysäkiltä keskeltä Tianhe Luta. Siinisten kylttien jälkeen on suojatie, josta pääsee joko Grandview Mallille tai suoraan Fashion Plazalle riippuen kummalta puolelta

Tianhe Luta menee. Alimmainen

kuva on otettu urheilukeskuksen puolelta etelään päin. Kuvan vasemmalla ja oikealla laidassa näkyvät violettiset valot ovat Fashion Plazan sisäänkäyntejä. Puiden takana kulkee Tianhe Lu, jonka toisella puolella on vasemmalla puolittain jäänyt Marriott-hotelli ja Grandview Mall. Pyöreäkilpi on uusimman Parc-ostoskeskuksen kattoa ja kaikki

muut suuret rakennukset välissä ovat kauempana reunustamassa oopperatalon aukiolle vievää puistoa ja Mall of the Worldia, josta maan pinnalle ei näy kaukaa jälkeäkään.

Kuva 4: Fashion plazan sisäänkäynti. Mii-Tatjaana S. syyskuu 2015

Maanalaiset siirtymät ovat usein sekeitä. Grandview Mallin alla käytävät ovat sokkelomaisempia, tuotteiden esillepano on huolettomampaa ja jatkuu toisinaan reilustikin liiketilojen ulkopuolelle. Grandviewn alakerä on sokkeloinen, eivätkä katossa olevat opasteet auta juurikaan. Mikäli niitä pyrkii seuraamaan, päätyy yleensä vain kävelemään ympyrää. Jos on riittävän hyvä tuuri voi löytää reitin metroasemalle ja Fashion Plazalle. Rajapintana ero on selkeä ja Grandviewn alta pois johtava tunneli on kivinen, ankeahko ja mainostilaa. Kaiken kaikkiaan se tuntuu tyypilliseltä tunnelitilan hyödyntämiseltä, jossa mainoksille on omat tarkkaan rajatut paikkansa ja toisinaan lattiaan

on teipattu jokin erittäin suuri mainos, josta saadaan vähän väriä. Kuten kuvassa 4 huomaa Fashion Plazan sisäänkäyntiä ei voi olla ohittamatta, sillä se valoineen erottuu tästä maanalaisesta käytävästä niin räikeästi. Itseasiassa olen useamman kerran ollut menossa metroon, mutten koskaan kykene palauttamaan aseman sisäänkäynnin sijaintia mielestäni ellen ole paikan päällä. Suunnistaessani sitä kohti ajattelen sen olevan lähellä Fashion Plazan sisäänkäyntiä – ja siihen asti päästyäni joudun aina pysähtymään mielestäni ajatellakseni uudelleen, missä metron sisäänkäynti taas olikaan.

Samanlaiset selkeät rajat ovat myös Fashion Plazalla ja Tianhe Lun alittavilla tunneleilla. Valojen ja mainostamisen lisäksi muuttuvat myös pintamateriaalit. Siirtymätunneleissa katossa valaisemassa on vain loisteputkia, eikä mitään ole pyritty liiaksi naamiomaan. Lattia on kovaa ja karkeahkon näköistä kivilaattaa, eikä seiniin juurikaan kiinnitä huomiota mainoksilta. Fashion Plazan lattia sen sijaan on kiiltävää. Seinät ja

kannattelevat tolpat on siellä muutettu taiteeksi, eikä niitä aina ymmärrä edes mieltää tunnelin rakenteiksi.

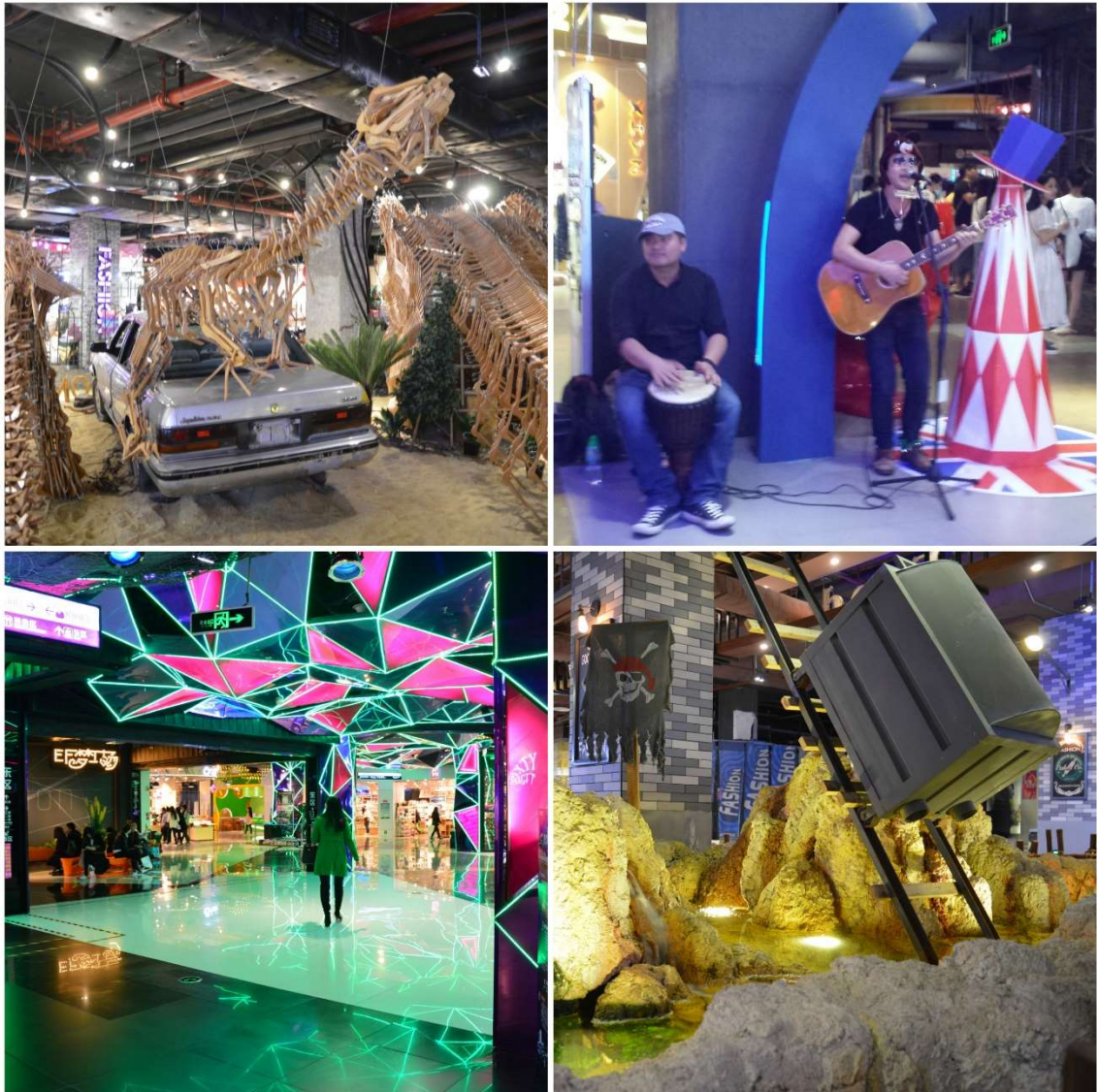
Maan pinnalta urheilukeskuksen puistosta sisään tultaessa siirrytään selkeämmin maan alle, kun matka alas taittuu joko rullaportailta tai tavallisia portaita pitkin. Näillä keskivaiheen käytävillä itsensä voi löytää mitä ihmeellisimpien kokonaisuuksien keskeltä. Ulkoa sisään tultaessa kontrasti päivän säätilaan on näköaistilla havaittavien ympäristömuutosten lisäksi selkeästi siirtymän tuntua lisäävä tuntemus. Fashion Plazalla siihen liittyy usein helpotus, sillä päivä on joko kuuma, sateinen tai kylmä. Maan alla säätila ei ole niin armoton, vaan oleminen on huomattavasti mukavampaa.

Fashion Plaza on siitakin hiukan poikkeuksellinen tunnelikokonaisuus, että muitakin kuin vessapasteita pystyy seuraamaan ja ne jopa pitävät paikkansa. Ne helpottavat suunnistamista ennen kuin silmä on tottunut ympäristöön niin paljon, että pystyy luomaan itsellensä omat maamerkit, joiden avulla löytää paikasta A paikkaan B. Voisi luulla, että Fashion Plazan kaltaisessa vaihtelevassa ja erikoisessa ympäristössä olisi helppo luoda oma mielensisäinen maamerkistö, mutta ongelmia tulee yksityiskohtien määrän ja järjestyksessä pitämisen kanssa. Yksityiskohtat ja niihin liittyvän paikan saattaa muistaa hyvinkin tarkkaan, mutta monien paikkojen järjestys suhteessa toisiinsa sekoaa helposti. Silloin ei muista, missä suunnassa se seuraava maamerkki oli eli niiden luominen ei välttämättä ainakaan aluksi helpota suunnistamista maan alla. Tällaiset katkokset vaikuttavat jatkuvuuteen ja sujuvuuteen (Ehn & Löfgren 2010, 5, 23-25). Katkokset ja harhaan kulkeutumiset voivat tehdä maanalaisesta paratiisista ärsyttävän, ahdistavan ja epämukavan.

Fashion Plaza on kulkureitin ja ostoskeskuksen lisäksi samalla toiminnan näyttämö ja taiteen työssija. Tavalliseen tapahtuma skenaarioon kuuluvat niin suuret kilpailut kuin pienemmät satunnaiset pop-up -tapahtumat. Niiden lisäksi Fashion Plazalla on aina tilaa kiehtoville näyttelyille, jolloin osa ostoskeskuksen tiloista muuttuu galleriaksi. Sen käytävien ilme puolestaan säilyy pidempään. (Kuvat 5-7.)

Kuvassa 5 ja 6 on koostetta installaatiomaisesta mielikuviutusmaailmasta, joka Fashion Plazan käytävillä tulee vastaan ja kannustaa pelkän kuluttamisen lisäksi toisenlaiseen toiminnallisuuteen. Kaikissa kuvissa korostuu osallistuminen. Live-musiikkia jäädään kuuntelemaan, eivätkä installaatiot eivät ole vain ihastelemista varten, vaan niiden

yhteyteen on rakennettu tauko- ja kohtaamispaikkoja ja niitä hyödynnetään myös selfie-paikkoina.

Kuva 5: Fashion Plazan maailma. Miia-Tatjaana S. Syys-Lokakuu 2015

Kuten kuvan 6 vasemmassa alalaidassa näkyy, että taiteen lisäksi Fashion Plazalla on myös suuntautunut tulevaisuuteen siinä mielessä, että siellä on mahdollista testata virtuaalitodellisuutta ja siihen liittyviä pelejä. Kuvissa ei näy kuitenkaan kaikkea - esimerkiksi sähköä tuottava kuntopyörä, jolla voi ladata kännykkänsä täyteen ei mahtunut näiden kuvien joukkoon.

Kuva 6: Fashion Plazan toimintamahdollisuuksia, Miia-Tatjaana S. Syys-lokakuu 2015

Kuva 7 keskittyy enemmän taiteeseen, joka oli selkeästi eristetyllä alueellaan oikean ylänurkan kohtaamispaikkaa lukuunottamatta. Muuten esillä on Fashion Plazan teemaan sopivaa esitystä Huuto-maalauksesta ja niiden edessä olevissa peilipylväissä on naurutalojen peilit, jotka vääristävät peilikuvaa – eli kokonaisuutea huoneella maalauksineen on aivan toisenlainen toiminnallistettu funktio. Alaosassa kruunuun saa kirjoittaa omat terveisensä ja kiinnittää ne kultaisella narulla muiden jatkoksi sekä ystävilleen voi esittää varjokuvateatteria valaistun seinän avulla.

Kuva 7: Fashion Plazan taidetta, Miia-Tatjaana S. Syys-lokakuu 2015

MALL OF THE WORLD: TUNNELI ILMAN KATTOA

Mall of the World on luonteeltaan aivan toisenlainen alue kuin Fashion Plaza. Se on vallannut alaa oopperatalonaukion puiston alla ja keskittynyt enimmäkseen ruokapaikoihin. Vuonna 2015 sinne oli myös rakenteilla Magic World, joka ammentaisi inspiraatiota elokuvamaailmasta Universal Studioiden tapaan ja olisi elämys vierailijoilleen. Se valmistui vähän ennen lähtöäni, mutta en kuitenkaan ehtinyt itse käymään siellä. Magic World täydentäisi vielä entisestään jo kattavaa kirjoa, johon kuului länsimaalaisille usein tuntemattomampia huippubrändejä, elokuvateatteri ja useita tuontielintarvikeliikkeitä.

Valkoisena kiiltävä laattalattia ja neliömäiset maanalaiset korttelit tekevät Mall of the Worldista kiinalaisittain harvinaisen selkeälinjaisen ostoskeskuksen, jonka alle on

hankala ekseyä siitä huolimatta, että sen kattama alue on laajempi kuin Fashion Plazan. Siellä näkee eteensä lähes silmän kantamattomiin, eivätkä sen käytävät mutkittele lukuihin pienempiin. Erityinen se on siinäkin mielessä, että se yhdistyy maanpäälliseen puistoon melko saumattomasti. Maan pinnalta katsottuna se koostuu ikään kuin maan tason alapuolelle kaivetuista aukioista, joista korttelit maan alle lähtevät. Tällöin laskeutuu kyllä selkeästi maan pinnan alapuolelle, seinät rajaavat aluetta ja seinät rajaavat näkökenttää, mutta siitä huolimatta näkee taivaalle. Rajoja hämärtää sekin, että aukioita on kolme, mutta päästäkseen aukioista ja ostoskeskuksen palaselta toiselle, on kuljettava maan pinnalta.

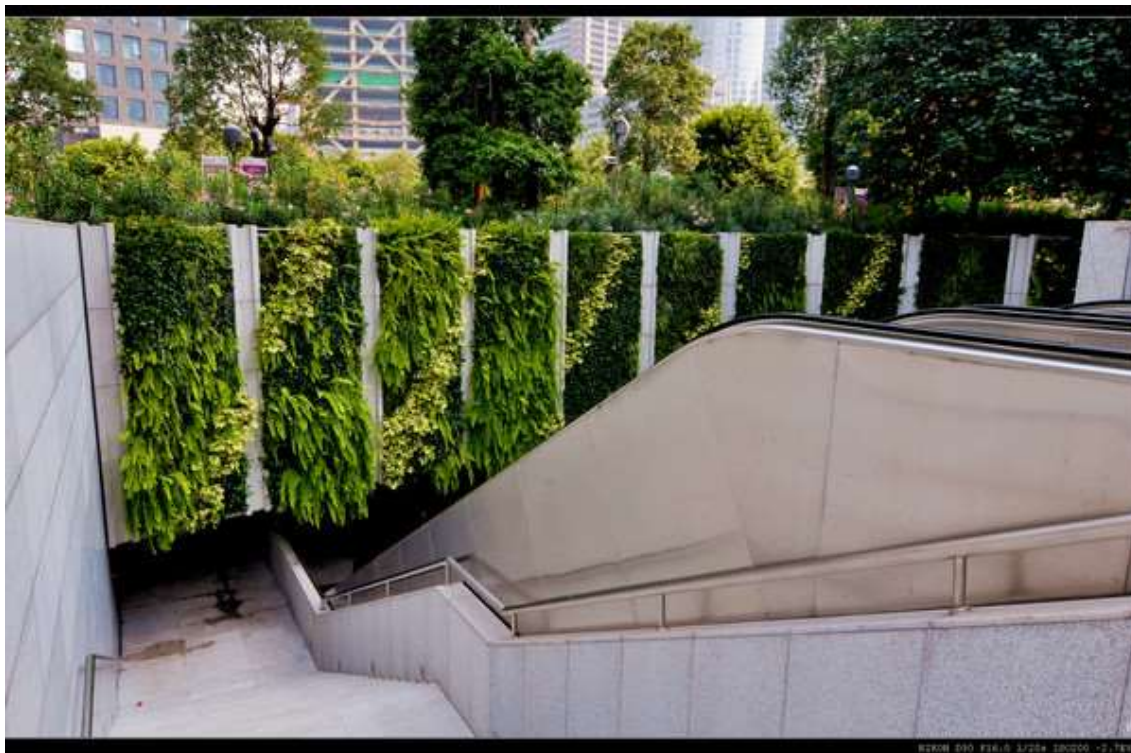

Kuva 8: Alikulku Mall of the Worldille, Miia-Tatjaana S. Lokakuu 2015

Pohjoisessa Mall of the Worldia raja on Huangpu Da Dao -tie, jonka alikulku kuvassa 8 Tianhen kaupunginosasta tullessa laskeutuu suoraan ensimmäisen aukion maanalaiselle laidalle. Kuva on Huangpu Da Daoilta ja kertoo, että portaita pitkin pääsee alikulkuun, josta pääsee tien toiselle puolelle, mutta mikään kyltissä ei kerro, että se on yhdistetty maanlaiseen alueeseen. Sen sijaan A ja B ovat tien toisella puolella kohdat, joista pääsee Mall of the Worldin ensimmäisen katottoman alueen viereen maan pinnalle. Huomionarvoista kyltissä on myös ensisilmäyksellä paikkansapitämätön opastus, johon viittaaan työssäni usein. Ensinnäkin koko sisään-

käynti on nimetty vieressä kulkevan tien mukaan, eikä edessä olevan mukaan, jota ollaan alittamassa ja, joka sinänsä on toiminnan objekti. Samoin keltaisen alueen pieni kartta alikulun sisäänkäyntien sijainnista suhteessa Huangpu Da Daoon: A ja B sijaitsevat sen toisella puolella, mutta ne on merkattu alalaitaan, kun taas katsojaa lähempänä samalla puolella ja ovat C ja D ylälaitaan. Lisäksi ilmansuunnat, jotka kylttiin on merkattu pitää ilmeisesti ymmärtää samalla tavalla ylhäältä alaspäin, koska ne ovat vasemmalla etelä ja ylhäällä pohjoinen, vaikka Huangpu Da Dao halkaisee kaupungin itä-länsi suunnassa. Jos ilmansuunnat pyöräyttäisi sisäänkäyntien sijaintiin paikoilleen etelä olisi

ylhäällä ja pohjoinen alhaalla, mikä vain korostaa sitä, kuinka vaikeaa opasteiden avulla on toisinaan löytää minnekään.

Kuva 9: Sisäänkäynti Mall of the Worldille, Miia-Tatjaana S. lokakuu 2015

Sisäänkäynnit eivät aina myöskään ole kovin houkuttelevia (Kuva 9) tai informatiivisia. Ne löytää useimmiten, kun niistä ensimmäisen kerran tulee ulos. Kuvan 9 sivusisäänkäynti Mall of the Worldille ei anna mitään sanallista tai kuvallista vihjettä siitä, mihin se johtaa – ne ovat vain rappuset maan alle. Vastaavia kaupungissa on paljon sellaisissa tunneleissa, jotka olen rajannut työni ulkopuolelle siksi, ettei niitä itseni lisäksi ollut löytänyt kukaan muu ja itsekin olen osan löytänyt kerran vahingossa ja sen jälkeen en välttämättä ole enää muistanut paikkaa, josta se löytyisi.

Kävelyn lisäksi on mahdollista saapua ja liikkua eri osioiden välillä APM-linjalla, jonka asemat ennen Kanton TV-tornia ovat jokaisen aukion läheisyydessä tai Mall of the Worldilla. Sisään pääsee myös sivuilta, mutta sisäänkäynnit on paremmin piilotettu – ne pitää vain ikään kuin tietää, sillä ne voivat olla vain portaikko, joka johtaa alaspäin ilman selkeää indikaattoria siitä, mihin päätyy. APM-linjan lisäksi Mall of the Worldille pääsee metrolla. Punaisen ja oranssin linjan risteyksestä Zhujiang -asemalta on maanalainen tunneli, jota pitkin pääsee eteläisimmälle aukiolle eli Kanton -tornia kaikista lähimmäs ja suoraan oopperatalon aukion kupeeseen.

Kuva 10: Mall of the Worldin käytävät, Miia-Tatjaana S. syys-lokakuu 2015

Kuva 10 havainnollistaa parhaiten käytävien laajuutta ja sen mukanaan tuomaa tyhjyyttä, heijastavaa ja kiiltävää pintaa sekä ravintoloiden loputtomalta tuntuva jonoa, joka nielee ihmiset sisäänsä. Ruuhkautumat ovat yleensä kolmannella aukiolla, josta pääsee kulkemaan maan alta Zhujiang New Townin metroasemalle. AMP-linjaan liitoksissa olevat kohdat ovat yleensä vähemmän ruuhkaisia, sillä sen kanssa kuljetaan lyhyempää matkaa kaupungissa. Metrolla pääsee paljon pidemmälle – ja Zhujiang New Town on kaupunginosana myös suosittu toimistojen vuokrausalue, joka tuo mukanaan tiettyä brändiarvoa, mikä osaltaan myös on varmasti vaikuttanut siihen, miksi Mall of the Worldin liiketiloihin on valikoitunut niin paljon ravintoloita ruokakenttien sijaan. Alueella liikkuu rahaa enemmän ja kulkijoilla on toisenlaiset odotukset kuin Fashion Plazalla ja Comic Cityssä, joihin tullaan helposti viettämään aikaa ystävien kanssa.

COMIC CITY: SARJAKUVALUOLA

Comic City sijaitsee eri laidalla kaupunkia kuin Fashion Plaza ja Mall of the World. Se sijaitsee Gongyuanqianin metroaseman yhteydessä, jossa metrolinjoista pysähtyvät keltainen ja sininen. Keltainen linja tulee Tianhelta ja halkaisten kaupungin itä-länsi -suunnassa ja sininen linja pohjois-etelä -suunnassa. Gongyuanqian on myös kohtuullisen lähellä Beijing Luta, joka on yksi Guangzhoun kuuluisimmista ja vanhimmista kävelykauduista. Beijin Lulle kampukselta pääsee bussilla numero 35, joten sekin on alueena vaittomasti saavutettavissa.

Kuva 11: Comic City, Miia-Tatjaana S. lokakuu 2015

Kuten kuvasta 11 näkee metroaseman ja ostoskeskuksen välille on tehty selkeä ero lattiamateriaaleilla ja sisäänkäynnillä. Kuva 12 puolestaan osoittaa sen, kuinka Fashion Plazan tyylinen pienien käytävien sekamelska hallitsee Mall of the Worldin kaltaista laajaa tilaa. Comic City on myös ainoa tunneli, jossa liiketilaa on useammassa kerroksessa. Fashion Plazalla ja Mall of the Worldilla alemmat kerrokset on varattu parkkihalkeiksi, mutta Comic Cityssä ostoskeskus on rakennettu metroaseman ehdoilla kahteen osaan, joissa metroasema kulkee keskellä ja molemmat osa jatkuvat metroaseman tavoin kolmeen kerrokseen.

Kuva 12: Comic cityn liiketilat, Miia-Tatjana S. lokakuu 2015

Luonteeltaan Comic City on nörttien maanalainen taivas, sillä se on täynnä mangaan, animeen ja videopelihin liittyvää pientä tavaraa⁵. Se on myös korealaisen popin fanien taivas, sillä bändeistä ja artisteista on yhtä paljon fanitavaraa saatavilla kuin sarjakuvista. Valikoimaan kuuluu loputtomasti pienoismalleja, figuureita, pehmoleluja, vaatteita, mangoja, roolipelejä... jne (kuva 11 ja 12). Itseasiassa Comic Cityn kolmesta maanalaisesta kerroksesta alin on omistettu lähes pelkästään roolipeleille ja tapahtumille. Normaalina arkipäivänä tyhjänolaiset lasiseinillä erotetut huoneet täyttyvät roolipelaajista. Suurimmat tapahtumat puolestaan liittyvät aina sarjakuviin ja roolipelaamiseen, jolloin käytävät täyttyvät cosplayn⁶ harrastajista.

Edellisiin alueisiin verrattuna Comic City on selkein ostoskeskus, jolla on selkeä ja kapeasti määriteltävä kohderyhmä. Toisaalta sen mahdollisuudet rajata kohdeyleisönsä ja pienempi käyttöaste pelkkänä kulkureittinä on liitoksissa myös Gongyuanqianin -metroaseman rakenteisiin. Sen keskiöstä lähtee useita kapeahkoja käytäviä, eripuolille, jotka puolestaan ovat täynnä vaateliikkeitä. Maan alla pääsee suoraan Beijing Lun pohjoispäähän ja nämä tunnelikäytävät ovat puolestaan verrattavissa Grandview Mallin kellarikerrokseen. Ne ovat koruttomia, tuotteiden esillepano rinnastuu täyteen ahdettuun rekkiin, lattiasta kattoon ulottuviin telineisiin ja kasoihin, josta voi kauvaa mieleisensä.

⁵ Manga ja anime ovat alun perin peräisin Japanista – manga viittaa japanilaisiin sarjakuviin ja anime japanilaiseen piirrosanimaatioon.

⁶ Cosplay on fiktiivisiksi hahmoiksi pukeutumista. Useimmiten tematiikka keskittyy ja animen, mangan tai elokuvien hahmoiksi.

Itse keskityn kuitenkin pääasiassa Comic Cityyn, koska siellä liikuin itse eniten ja kaikki muu oli lähinnä vain kulkureittiä.

Toimintaympäristönä se on suunniteltu riittäväksi kohdeyleisölleen. Viikonloppuisin se täyttyy tapahtumista, jotka ovat sen luonteeseen sopivia – Fashion Plazaan ja Mall of the Worldiin verrattaessa siellä näkee harvoin selkeitä tuote-esittelyitä tai itsenäistä, muista tapahtumista irrallaan olevaa esittävää taidetta. Sen erityisyys liittyy nimenomaan kävijäkuntaan, jotka etenkin tapahtumien aikaan luovat paikkaan lisähenkeä pukeutumalla suosikkihahmoikseen. Normaalina arkipäivänä puolestaan lukuisat yksityiskohdat, pienet huolettomasti esille asetellut tuotteet ja pienten liiketilojen määrä suhteessa esimerkiksi ruokapaikkoihin kertovat, että sinne tullaan viettämään aikaa ja fannittamaan. Ruokaa on helpompi löytää vähän matkan päästä Beijin Lulta tai sen lähistöltä maanpinnalta, sillä sivukujilla on lukuisia katukeittiöitä.

5. TOIMINTAA OHJAAVAT ROOLIT, RYTMIIKKA

ROOLIMUUTOS ILOISESTA PALAAJASTA LAISKAKSI TINKIJÄKSI

Oman kokemukseni kannalta kokemillani rooleilla oli suuri merkitys, jotka kulkivat mukani maanpäällä ja alla. Ne ovat omanlaisensa identiteettipaketti, joka kulki mukani kokonaisuutena koko ajan, mutta paketista valikoitui hetkeen aina jokin sivu, joka vaikutti lähestymistapaani kaikista painavimmin. Samalla se on myös paketti, jonka avulla maanalaisuuden kokemus kaupungissa jäsentyy aina suhteessa johonkin. Useimmiten se jäsentyi suhteessa maanpäälliseen, jonka kanssa rajapinta oli selkeästi havaittavissa.

Olin liikkeellä siis tutkijana tai missä tahansa muussa roolissa, en voi irrottautua linseistäni missään kohdassa, vaikka yrittäisin. (Tiili 2011, 91-92 & Ruotsala 2005, 49.) Osa rooleista kulki vahvasti mukana koko puolen vuoden ajan, kun taas osa jäi takalalle ja muuttui ajan kuluessa. Samaan tapaan kuin Ronkanen, Harrison ja Ryba (2014, 199-200) tuovat artikkelissaan esille, kuinka juoksijan identiteetti ja sen huonot toteuttamismahdollisuudet Pekingissä vaativat sopeutumista ja uudenlaisia kompromisseja, koin rooleihin sopeutumisvaikeuksia, koska en sopinutkaan enää niin yksiselitteisesti termien ”vaihto-opiskelija” tai ”ulkomaalainen” alle.

Alkuun erotuin muista vaihto-opiskelijoista, koska olin ollut Guangzhoun yliopistossa aikaisemminkin vaihto-opiskelijana. Oma sisäinen roolini oli toisaalta iloinen palaaja, joka näkyi ulospäin hymynä ja intona, kun vastailin kysymyksiin ja kerroin olleeni aiemminkin samassa paikassa. Toisaalta se näkyi siinä, että tunsin osan kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista sekä vaihto-opiskelijoiden kanssa toimivasta henkilökunnasta ja tunsin fyysisen ympäristön jo valmiiksi. Aikaisempi kokemukseni vastasi muiden tarpeisiin alussa ja päädyin oppaaksi. Vaihto-opiskelijoista suurin osa oli joko italialaisia tai suomalaisia, eivätkä he puhuneet kiinaa alkuun laisinkaan – harva ylipäättäen tiesi tarkalleen, minne he olivat tulleet. Oman koulutukseni ja kielitaitoni takia tulkkasin paitsi kieltä myös kulttuurinormeja ja ajattelutapoja. Olin siinä usein tuutoreita parempi, sillä ymmärsin, mitä jokin asia merkitsi eurooppalaiselle ja mitä se saattoi tilanteessa merkitä kiinalaiselle.

Tarkastellakseni tarkemmin roolejani yksin ja yhdessä, aloitan iloisesta palaajaast, jossa sujuvuus ominaisuutena korostaa erityisesti mentaalisten pysähdyksien puuttumista. Mentaalisella pysähdyksellä tarkoitan sellaista hetkeä, jossa jokin asia ei mene, kuten

kuvitteli eli joko tilanteesta ei ole skriptiä/skeemaa mielessä tai olemassa oleva pettää jollain perustavanlaatuisella tavalla (Ehn & Löfgren 2007, 228-230). Palaajana oma ennakko-oletukseni petti karvaasti, kun ymmärsin olevani omillani hoidettavien asioiden kanssa, joissa tuutoreiden olisi pitänyt auttaa. Tuutorithan ovat auttamista varten oli oma ajatukseni, käytännön asioissa avustaminen oli heidän tehtävänsä. Se oli oletus, johon uskoin voivani luottaa, kunnes huomasin, etten voinutkaan kute alla olevista päiväkirjamerkinnöistä käy ilmi.

Kirjoitin Janelle taas. Pyysin häntä lähettämään viestin, kun hänellä on aikaa lähteä pankkiin kanssani. Tarvitsen kiinalaisen pankkikortin ja minun pitäisi maksaa lukukausimaksu. En todellakaan pidä ajatuksesta, että menisin yksin, kun ei ole aavistustakaan, kuinka asiat toimivat – en ole koskaan käynyt hakemassa kiinalaista pankkikorttia tai maksanut lukukausimaksua. (Päiväkirja syyskuu 2015)

Okei tämä on SYVÄLTÄ! Pankissa puhuttiinkin englantia! Ja kuka siitä kertoi? Luokkakaverini, ei tuutorini, joka on ollut ilmeisen kiireinen lounaalla italialaisten kanssa! Mitä hittoa!? Ihan kuin tuutoroinnista olisi tullut jokin kansainvälinen deittipalvelu, koska edellinen tuutorini löysi itselleen suomalaisen vaimon vaihtareiden joukosta ja muutti suomeen. Kaikki tuntuvat puhuvan hänestä! Nämä tytöt eivät näytä olevan pätkän vertaa kiinnostuneita auttamaan minua, koska osaan jo jotain ja olen nainen. Ainoa asia, joka heitä minussa kiinnostaa on tämä suomeen muuttanut tuutori ja kun tunnen hänet, niin voisinko saada hänen wechattinsa! (Päiväkirja syyskuu 2015)

Oivallus paitsi vähensi kunnioitustani tuutoreiden auktoriteettiä kohtaan, se myös vahvisti oppaan rooliani, josta hain tukea. Se oli kytkökseni muihin vaihto-opiskelijoihin, koska he kokivat yhtä karvaita pettymyksiä tuutoreiden auttamishalun kanssa. Heillä kyse oli useimmiten seikkailun ja kokemisenhalun sekä tuutoreiden velvollisuuden tunnon konfliktista, jonka takia he eivät esimerkiksi voineet auttaa varaamaan sellaisia junalippuja, jotka olisivat jättäneet oppitunteja välistä.

Iloinen palaaja oli samalla rooli, jossa saatoin oikaista kaiken, mikä edellisellä kerralla oli kasaantunut alun hankaluuksiksi. Vuonna 2012 olin ottanut kaupungin vastaan seikkailijana, joka oli voittamaton ja jolle ei voinut käydä mitään pahaa – kaikki negatiivisenkin oli vain uusi kokemus, jolle voisi nauraa keinutuolissa. Nyt otin sen vastaan osaajana ja pystyjänä, joka vertasi vahvasti tekemisiään ensimmäiseen kertaansa. Se mikä silloin oli ollut kokemus, oli nyt vältettävä sudenkuoppa. Iloinen palaaja siis rinnasti sujuvuuden oppimiseen kokemastaan; jos selvisi ilman mentaalaisia stoppeja, asia oli hallussa. Iloinen palaaja oli rooli, jossa arvioin omaa suoriutumistani, kun taas oppaana jaoin tätä arvioitua ja toimivaksi todettua tietoa muille, mikä teki minusta myös

vaikuttajan – ja samalla muut arvioivat suoriutumistani sekä omaa suoritustaan luoden samalla itselleen uusista tilanteista toimintamalleja tulevaisuuden varalle.

Vuorovaikutuksen sujuvuuteen ja suoriutumiseen eivät vaikuta pelkästään omat kyvyt omaksua kohdekuulttuurin normeja ja luoda skeemoja tai skriptejä tapahtuneesta, vaan myös vastapuolen stereotyyppit, kokemukset sekä toimintamallit. Toimintamallien hallitseminen tietyssä ympäristössä vaikuttaa myös olennaisesti toimintaan ja siihen, millaiseen kaupunkitilaan hakeudutaan. Jos toiminta tuntuu tutulta, vaivattomalta ja sujuvalta, on paikka silloin vähemmän ahdistava ja sinne on helpompi sulautua. (Ehn & Löfgren 2007, 228-230.)

Guangzhoun maanalaisiin alueisiin oli oman kokemukseni mukaan helppo sulautua siksi, että ne olivat alueina kiehtovia ja siksi, että osasin jo lukea päällepäin esimerkiksi kaupantekoon liittyviä normeja. Tiesin paikan nähdessäni, kuuluiko siellä tinkiä vai ei, mikä taas vaikutti siihen, ostinko sieltä jotain tai jaksinko mennä edes sisälle. Kiinalaisille tinkiminen on osa ostamisen hauskuutta, kun taas monet länsimaalaiset kokivat sen ahdistavana ja ostamista vaikeuttavana toimenpiteenä. Kuunnellessani keskusteluita välitunneilla sain länsimaalaisilta vaihto-opiskelijoilta myös vaikutelman, että usein koettiin myös, että siinä oltiin huonoja, mutta jos hinnan sai tippumaan se oli silti suuri saavutus.

Omat tinkimistaitoni olivat hyvät, koska äitipuoleni on kambodžhalainen, joten olen opinut taidon kohtuullisen nuorena ja tottunut hoitamaan koko toimenpiteen ilman yhteistä kieltä. Ensimmäisellä kerralla numeroiden lyöminen laskimeen kilpaa myyjän kanssa ja siihen kuuluva vuoroin kauhistuneen, loukkaantuneen ja oikeassa olemisen esittäminen elekielellä olivat asioita, joita minulle ei tarvinnut opettaa. Tinkiminen on niin tärkeä osa aasialaista kulttuuria, että ensimmäisen vaihto-opiskelukertani 2012 aikana se opetettiin meille ensimmäisenä – ennen kuin kukaan edes kertoi, kuinka esitellä itsensä. Se oli pärjäämisen kannalta tärkeämpi taito kuin ruuan tilaaminen tai vuokran maksaminen ja siihen liittyvä röyhkeys on asia, joka kuulemani perusteella oli kaikkein vaikein asia omaksua.

Sen sijaan MrAfrikan kartassa (kartta 1) kodin lisäksi korostuvat sellaiset maanpäälliset alueet, joissa tinkiminen on keskeinen osa kaupankäyntiä. Piirtäessään hän myös kuvaili sanallisesti esimerkiksi paikkaa, josta hän oli ostanut puhelimensa, mutta ostettavien tavaroitten sijaan paikka tuntui olevan merkityksellinen ihmisten vuoksi. Myyjiin kehittyi

usein oma luottamuksellinen suhde ajan kuluessa, jolloin myös tuotteita saa halvemmalla. MrAfrikka oli asunut Kiinassa pitempään, joten hänellä saattoi hyvinkin olla oma luottomyyjä, joka antoi aina hyvän hinnan. Tinkimiseen liittyvät suhteet kulkevat usein eteenpäin nimenomaan puskaradiolla ja toisenkäden informaation kautta, jolloin parhaat hinnat ensimmäisillä kerroilla saa vain kulkiessaan yhdessä paikallisen kanssa.

Päiväkirjoissanikin mainitsen tinkimisen vain, jos siihen tapahtumana on liittynyt jotain erityistä. Toisin sanottuna arkeeni palaajan roolissa liittyi paljon Ehnin ja Löfgrenin (2007, 228-230) mainitsemia epätapahtumia eli arjessa tiedostamatonta rutiinia, jotka tulevat näkyväksi vasta, kun niiden sujuvuus kärsii jollakin odottamattomalla tavalla. Kielitaidon karttuessa katkoksia tulee etenkin, jos seuraa paikallisten kielenkäyttöä ja pyrkii oppimaan siitä jotain. Myyjän aggressiivisuudesta riippuen joutuu töksäyttele-mään ”en minä aivan tällaista etsi”, ”ei tämä niin hyvältä näytä” tai ”tämä on ruma” saadaksesen tilaa tehdä itse ostopäätöksensä.

Tingittäessä ulkonäöllä ja kielitaidolla on valtava painoarvo ja että kiinaa puhuva länsimaalainen sai aina paremman hinnan kuin englantia puhuva. Jotain muuta kuin kiinaa puhuva länsimaalainen yhdistyy kiinalaisten stereotyyppikirjossa rikkauteen, mutta kiinaa puhumalla tätä stereotyyppiä on mahdollista rikkoa kertomalla olevansa esimerkiksi opiskelija. Tinkaamiseen liittyy paljon kirjoittamattomia sääntöjä, jotka voivat myös aiheuttaa katkoksia, mutta toisaalta niiden selättäminen tuo myös onnistumisen kokemuksia. Usein kuulee ohjeistuksena, että jos hintalappu on, silloin ei tingitä. Kiinassa se on kuitenkin ohjeistuksena todella huono ja epämääräinen; hintalappu ei ole merkki mistään, se ei yleensä edes kerro oikeaa hintaa, vaan vaikuttaa enemmän tuotenumeralta. Lisäksi kysymys siitä, milloin tinkiminen on sopivaa, vaihtelee myös sen mukaan kuinka syvä luottamussuhde kauppiaan ja asiakkaan välillä on. (TYKL/SPA/1187g.)

Miettiessäni vastausta kysymykseen ”missä sitten tingitään?” en keksinyt yksiselitteistä vastausta. Oli paikkoja, joissa tinkiminen ei selkeästi kuulu tapoihin. Näitä ovat supermarketit sekä hienoimpien ostoskeskusten liikkeet, joissa hinnat merkitty selkeästi näkyviin. Lisäksi on tuotteita, joista ei tingitä kuten suitsukkeet – ja ruoka siinä mielessä, että katumyyjien kanssa syntyvä suhde ja sen myötä tulevat edut ovat enemmän luottamussuhteen kuin tinkimisen tulos, vaikka tällaiset kanta-asiakasedut toisaalta voikin nähdä ehkä passiivisena tinkimisen muotona. Selkeän ja suoran tinkimisen paikkoja näyttivät selkeimmin olevan pienet yksittäiset liikkeet, joissa myyjällä oli kassan sijasta vyölaukku. Usein tällaiset keskittymät olivat juuri maan alla tai hämärillä sivukujilla.

Tämäkään ei kuitenkaan ole vedenpitävä sääntö, sillä joissain pienissä paikoissa saattaa olla kassakone ja tuotteista voi silti tinkiä. Myöskään kauppojen sijoittelun kannalta aina selkeä sääntö on ostoskeskuksen ja liikkeen ”hienous” tai ”ketjumuymälä”, mutta keskitason paikoissa ja esimerkiksi tunneleissa tinkimis- ja ei-tinkimisliikkeitä oli sekaisin.

Tinkiminen vaikuttivat näin paikkoihin, joissa kävin shoppailemassa. Olin laiska tinkijä, enkä aina millään olisi jaksanut nähdä ostosten tekemiseksi mielestäni tarpeetonta vaivaa. Toisin sanoen intressien konflikti halvan hinnan ja laiskuuden välillä ohjasi toimintaani ja kuluttamistani siitä riippuen, kuinka paljon olin valmis näkemään vaivaa. Se kuinka ilmiön kohtasin, riippui siitä mikä muista rooleistani oli painavimmillaan kyseisenä päivänä ja miten kykenevä tunsin olevani. Alun innon jälkeen yksin mennessäni halusin halpaa pienellä vaivalla, mikä usein johti siihen, että tein ostokseni usein tunneleissa, koska niissä oli halpaa riippumatta siitä, jaksoinko tinkiä. Seurassa olin puolestaan valmiimpi lähtemään toreille ja näkemään jopa hiukan vaivaa ostosteni eteen.

Oma sanontani on, että Aasiassa kannattaa etsiä hieno ostoskeskus ja mennä tekemään ostoksensa, joko sen alle tai taakse saadakse samat tuotteet vähintään puoleen hintaan. Guangzhoussa ohjeeni toimi lähes moitteettomasti. Kuten aikaisemmin totesin, vaatii tinkaamisen hyväksyttävyyden tunnistaminen ennakkotietoa, olemassa olevaa ennakkotietoa ja -osaamista ja kehittyneitä asiantuntevaa katsetta huomatakseen piirteet, joiden puitteissa voi olettaa tinkimisen olevan mahdollista. Kuten Grassenin (2004, 19) kokemuksissa lehmien kanssa, en itsekään osaa tarkalleen sanoa piirteitä, joiden avulla sellaisen putiikin tunnistaa. Sen vain tunnistaa.

Muiden kartoista en pysty tinkimisen kaltaisen ilmiön vaikutusta toimintaan havaitsemaan, eikä asia MrAfrikan piirrostilannetta lukuunottamatta noussut puheeksi muiden karttojen yhteydessä. On siis mahdollista, että muut eivät ole ajatelleet aivan yhtä syvästi tinkimisen kaltaisen kulttuurinormin vaikutuksia heidän valintoihinsa ja kokemuksiinsa. Kuulopuheen perusteella tiedän myös muiden tinkineen, mutten tiedä missä ja milloin – lähinnä tärkein teema on ollut tinkimiseen liittyvät moraaliset hankaluudet ja pahanolon tunne tai onnistumiset.

Omassa kartassani juuri valikoituneina maanalaisina alueina, joista eniten esille nousevat Fashion Plaza, Mall of the World ja Comic City. Ne olivat kaikki vaihtelevia paikkoja, joista Comic Cityssä oli eniten tinkimismahdollisuuksia. Samalla se on tunneleista

vähiten dokumentoitu, mikä kertoo siitä, että ajan viettämisen sijaan keskityin enemmän toimintaan eli ostosten tekemiseen. Fashion Plazalla suosin usein juuri ketjumuymälöitä, joissa ei tarvinnut tinkiä ja kävin siellä useimmiten syömässä ja kahvilla. Mall of the Worldilla kävin myös useimmiten kahvilla tai syömässä sekä etsimässä tiettyjä maa-hantuotuja tuotteita kuten paremman makuista pikakahvia kuin esimerkiksi kampuksen kaupoissa oli saatavilla.

JOUKKOON KUULUMATTOMAN OSA

Oma roolikirjoni suhteessa muihin jäsenyyksi parhaiten, kun niitä tarkastelee seuraavasti: ”minä ja muut vaihto-opiskelijat” ja ”minä ja kiinalaiset”. Tällöin niiden kautta jäsensin mielessäni sitä, mihin ryhmään kuulun ja miten siihen kuulun – usein en kokenut kuuluvani mihinkään edellä mainituista, vaan koin olevani niiden välissä. Olin liian kiinalainen ollakseni vain vaihto-opiskelija tai ulkomaalainen, koska ennakkotietoni määrä oli huomattavasti suurempi kuin muilla vaihto-opiskelijoilla. Toisaalta olin liian länsimaalainen ollakseni kiinalainen, koska fyysisille piirteilleni en voinut mitään ja ilmaisini asiani usein varsin suorapuheisesti skadinaavien tapaan, mikä joissain yhteyksissä oli kiinalaisten silmissä erikoista. Samalla jokainen rooli toimi erilaisena lähestymistapana ympäristööni ja vaikutti omaan kokemukseeni sekä toisinaan välillisesti muiden kokemukseen.

Toin edellisessä kappaleessa esiin oppaan roolin, jossa jouduin kokoamaan omaa ymmärrystäni aiheesta ja selittämään sitä ja siihen liittyviä toimintoja muille. Toisaalta opastaminen oli siis vallan käyttämistä ja vaikutin siihen, kuinka ympäröivää kulttuuria ymmärrettiin, miten ja minne liikuttiin. Sosiaalisissa tilanteissa olin tietynlainen auktoriteetti niille, jotka halusivat neuvoa ja vastauksia tilanteissa, joissa oli jotain hankalaa. En ollut samalla viivalla myöskään opiskeluni puolesta edes oman keskitason luokkalaisteni kanssa. Olin tullut eri reittiä opiskelemaan kuin he. He olivat tulleet jonkin sovittun vaihto-ohjelman kautta, joka antoi heille tietyn määrän tunteja viikossa ennalta määrättyjen opettajien kanssa. Minä olin tullut kahdenkeskeisellä sopimuksella suoraan kansainvälisten asioiden toiminnanjohtajan kanssa, mikä antoi vapauksia ja toisaalta toi velvollisuuksia myös kiinalaisten tuutoreiden silmissä.

Toisin sanoen saatoinkin kertomallani vaikuttaa siihen, missä vaiheessa ja kuinka nopeasti he oppivat vaihtoehtoisia reittejä ”keskustaan”. Vaikutin kenties jopa siihen, mitä ”keskustaksi” ylipäätään miellettiin tai mikä reittiyhdistelmistä miellettiin nopeimmaksi.

Samoin vinkeilläni saatoinkin vaikuttaa siihen, minne ”keskustassa” menttiin ja miten se koettiin. Toisen käden informaatio on vaihto-opiskelijoiden keskuudessa kovassa käytössä. Halutaan kokea mahdollisimman paljon hienoja kokemuksia, jolloin huonot arviot saaneen paikan voi jättää välistä. Konkreettisimmin tämän huomasi välitunneilla, jolloin suunniteltiin matkoja, puhuttiin viikonlopuista, nähdyistä paikoista ja kokemuksista sekä arvioitiin niiden kannattavuutta.

Roolien muotoutumisessa ja intressien kohtaamisessa aika on myös keskeinen osa. Asemani erilaisuus antoi minulle mahdollisuuden sanella oman arkeni rytmin. Jo pelkästään mahdollisuus tehdä oma aikataulunsa oli todella suuri etu, jota minun lisäkseni muilla ei ollut. Muut vaihto-opiskelijat joutuivat lähes poikkeuksetta intressikonfliktiin tuutoreiden ja opettajien kanssa halutessaan matkustaa ja jättää muutaman oppitunnin väliin. Minua eivät koskeneet samat velvoitteet kuin muita vaihto-opiskelijoita; minulla ei ollut läsnäolopakkoa ja jos olin poissa, kukaan ei uhkaillut minua arvosanojen antamatta jättämisellä tai edes ensimmäisten viikkojen jälkeen kukaan ei soittanut perääni tai tullut hakemaan minua huoneestani. (TYKL/SPA/1187g.)

Toisinaan vaikutti myös siltä, ettei kenellekään muullekaan ollut aivan selvää, mihin ryhmään kuuluin ja mihin en. Olin 2012 tullut suomalaisen yrityksen kautta vaihto-oppilaana ja jotenkin minut luettiin mukaan kaikkiin heidänkin tapahtumiinsa, koska olin heidän entinen vaihto-oppilaansa. Olin kuitenkin mukana myös kaikessa, mitä keskustalon luokalta odotettiin ja järjestettiin. Opintojen suhteen sekalainen asetelma teki toisaalta hankalaksi mieltää itseäni kuuluvaksi mihinkään tarkemmin rajattuun ryhmään muissakaan sosiaalisissa tilanteissa.

Joukkoon kuulumattomuuden kokemuksessa oli kyse pitkälti myös intressien erilaisuudesta. Monet vaihto-opiskelijat olivat tulleet kokemaan Kiinan. He halusivat matkustella, juhlia ja ottaa rennosti. Minä puolestani olin tullut elämään elämäni, opiskelemaan ja elämään Suomea pienemmällä budjetilla. Intressien erilaisuus ajoi minua pitkälti siihen itsenäiseen rooliin, jossa kuljin itsekseni kaupungilla ja etsiydyin alueille, joissa oli yksin mukavaa. Samoin aikataulut rajoittivat kanssakäymistä huomattavasti, kun muut olivat arkipäivät tunneilla ja itse välttelin viikonloppuja kaupungilla ruuhkien takia. Kiinalainen lauantai-iltapäivä oli kaikista pahin aika, jonka shoppailulleen saattoi valita ja itselleni jo tavallinen lauantai oli yleensä päivä, jolloin en liikkunut kampukselta kuin puistoihin.

Viikonloppujen lisäksi välttelin tiettyjä keskustassa tiettyjä teemapäiviä kuten 11.11 (双 — shuang-yi, sinkkujenpäivä). Se on niin suuri tapahtuma, että sillä on jopa oma lähtölaskentagaala. Vuonna 2015 päivä teki Quinesin ennätyksen suurimmalla onlinemyynnillä 24-tunnin aikana. Se oli myös ensimmäinen vuosi, jolloin itse kuulin päivästä ensimmäisen kerran, mutta sen sijaan, että se muiden vaihto-opiskelijoiden tavoin olisi herättänyt innostusta ja kokemushalukkuutta, se sai punaisen hälytysvalon vilkkumaan mielessäni ja nostatti halun hautautua peiton alle katsomaan animea koko päiväksi. (www5.)

“Miia, oletko jo kuullut, että eräs päivä on tulossa?”

“En. Mikä?” kysyin ihmeissäni samalla rukoillen, ettei se ollut jotakin kouluun liittyvää, joka vaatisi vaihto-oppilaiden kokoonpanoa esiintymään. Inhosin näyteikkunatilaisuuksia, kun muutenkin tuntui välillä kuin olisin ollut näyteikkunassa vain kävellessäni kadulla.

”Shuang-yi, sinkkujen päivä. Se on päivä, jolloin monella kaupalla on paljon hyviä alennuksia! Keskustassakin on joillain liikkeillä, mutta parhaat saa nettikaupoista. Nyt voi jo lisätä tuotteita ostoskoriin valmiiksi ja ostaa ne sitten 11.11 alennuksella!”

“Oi, luulen kyllä, etten tarvitse mitään. Kuulostaa päivältä, jolloin ihmiset ostelevat asioita vain, koska ne ovat alennuksessa, mutta joita he eivät oikeasti tarvitse.”

“Hän? Vau, mielenkiintoista. Sinulla on oma näkemys shoppaillusta!” Ystäväni ei kuitenkaan näyttänyt loukkaantuneen, vaan jatkoi kertomustaan siitä, mitä kaikkea hän aikoi ostaa. Minä en missään nimessä liikkuisi 11.11 missään, vaan jäisin hyvällä omalla tunnolla peiton alle. (Päiväkirja marraskuu 2015)

Kuten lainaus yllä osoittaa en myöskään halunnut ostaa mitään vain siksi, että se oli halpaa. Jätin siis hyvillä mielin väliin päivän joka nostaisi ruuhkatasoa eksponentiaalisesti tehden etenkin tunneleista kamalia. Toivoin lähinnä, ettei se tukkisi netin toimintaa ja että kaistatilaa riittäisi myös siihen, että animeni pyörisi katkeamatta. Samalla päivän väliin jättäminen on esimerkki omista intresseistäni, jota kuvasti hyvin tahtoa elää rauhassa. Se tarkoitti, etten halunnut mennä ruuhkiin ahdistumaan ja turhautumaan ihmismäärästä, joka aiheuttaisi päivääni mielestäni tarpeetonta odottamista. Ihmismassa metroissa menetteli, koska kaikki etenivät virtana vain tiettyihin suuntiin, mutta ostoskeskuksissa niin selkeitä suuntia ei ollut. Väenpaljoudessa liikkuminen oli vaikeaa, kun niiden liikkeiden ohi ajautui massan mukana, joihin olisi halunnut mennä ja päästessään vihdoinkin sisälle etenkin maanalaisiin pieniin liikkeisiin, tunsin olevansa vain tiellä. Ruuhkien sietäminen vaati minusta jotain merkityksellisempää kuin vain halpoja tuotteita.

Kartoista ja kyselyistä etenkin 1, 4 ja 5 heijastuu se, että ajankohdan valinnalla on mahdollista vaikuttaa kokemukseen. Itselläni oli tosiaan mahdollisuus valita, mutta muiden ajankäyttöä määrittävi kampukselle sidottu opiskelu. Näin ollen mahdolliset menemisajankohdat ovat saattaneet vaikuttaa siihen, miten maanalaisuus on koettu. Kartassa yksi näkyvät todennäköisesti piirtäjän omat intressit, jotka eivät välttämättä suuntaudu maanalaisiin ostoskeskuksiin, koska myös puheidensa perusteella suuntautui kaupunkiin sosiaalisten mahdollisuuksien mukaan. Illan pimetessä guangzhoulaiset siirtyvät sisältä ulos. Ilta siis on aika, jolloin MrAfrikalla oli aikaa ja ainoa maanalainen alue, joka saa minkäänlaista roolia hänen kartassaan metroasemien ohella on Guangzhoun TV-tornin ympäristö, jossa Mall of the World sijaitsee ja jonka lähistölle keskustan yöelämä sijoittuu.

Kartan neljä piirtänyt MissKiina sanoo kyselyvastauksissaan poistuvansa saarelta harvoin juuri opiskelujen vaatiman ajan vuoksi, mikä siis on luonnollisesti rajoittanut paljon sitä, millaisiin paikkoihin hän kaupungissa liikkuu. Kun kysyin häneltä, mitä hän tekee viikonloppuisin, hän vastasi katsovansa useimmiten televisiota huonetovereidensa kanssa. Maanalaisuus oli käsitteenä hänelle hankala ja hän tuntui mieltävän sen lähinnä metroon. Kuitenkin hän tunnisti kuvat, jotka olin ottanut Fashion Plazalta ja Mall of the Worldilta, mutta hän mielsi ne ajattelussaan ilmeisesti enemmän toimintaympäristönä kuin maanalaisuuden kaltaillaisen fyysisen ominaisuuden kautta. Aika vaikutti hänen toimintaansa myös siten, että hän varoitteli aina pimeästä ja koki sen vaarallisena kuten alla oleva lainaus havainnollistaa.

”Oppituntien jälkeen on todella vähän aikaa ennen kuin tulee pimeää. Pimeällä on vaarallista liikkuu.” Hän vastasi, kun kysyin, milloin hän poistuu kampukselta. Etsittyään kuvan puhelimestaan hän kysyi: ”oletko koskaan käynyt täällä?”

Katsoin kuvaa, joka oli otettu oopperatalonaukion kukka-asetelman edessä. Se oli koostettu kaupungin väreissä ja kuva oli otettu keskellä päivää, jolloin ne eivät mielestäni päässeet edes oikeuksiinsa samoin kuin yövalaisussa. ”Olen, usein – oletko koskaan käynyt siellä pimeällä?”

”En!! Pimeällä on niin vaarallista – pitäisi pyytää veljeä mukaan. Oletko sinä ollut siellä pimeällä?”

”Olen... melkein joka viikko.” vastasin ja muistelin aikaisempaa keskusteluumme kävelylenkillä. MissKiina oli kauhistunut kuullessaan, että odotan usein pimeää ennen kuin lähdän kävelylle. Hän varoitti minua heti perään siitä, kuinka auto saattaa pysähtyä viereen ja vain napata kyytiin. (Päiväkirja joulukuu 2015)

Viidennen kartan piirtäjä puolestaan kirjoitti kyselyvastauksiinsa, että alueina tunnelit ovat yleensä ruuhkaisia ja täynnä kauppoja sekä välkkyviä valoja, eivätkä ne siksi

houkuttele häntä. Kuten itsekin huomasin, maanalainen ruuhkaisuus on kiinni siitä, mihin vuorokauden aikaan ne saavuttaa. Itselleni oli mahdollista lähteä arkena keskellä päivää, jolloin ne olivat lähes tyhjillään ja siirtyä iltapäivällä ja illan hämärtyessä ulkoilmaan tai palata kampukselle.

Kuva 13: Tyypillinen guangzhoulainen tapa kohdata ulkomaalaiset, Daniela Stricstroock 2013

Ajankäytön eriävyyden vuoksi koin siis olevani ulkopuolinen ja muiden seuran löytäminen oli kiinni omasta aktiivisuudestani ja vaati usein poikkeamaan omista intresseistäni. Ulkomaalaisuus ja ulkopuolisuus olivat puolestaan osa, johon kaikki ulkomaalaiset kuuluivat kiinalaisten silmissä. Kuva 13 kuvaa loistavasti huomion määrää, jota eteläkiinalaisessa kaupungissa liikkueensa saa. Moinen on alkuun hauskaa ja huvitavaa, mutta toisinaan se etenkin suuressa väkijoukossa on epämukavaa – etenkin, jos tilanteesta ei ole mahdollista jäädä pois. Maan alla seinin rajatussa tilassa ruuhkaisuus ei hyökkää kimppuun siis pelkkänä ihmismassana, vaan myös huomiona, mikä välillä tuntuu todella ahdistavalta. Usein vit sailimmeekin olevamme eläintarhan viehättävimpiä otuksia, vaikka meitä ei oltukaan suljettu häkkiin. (TYKL/SPA/1187g.)

Selkeimmin edellä käsitellyistä joukoista minut erotti tutkijan rooli, jonka tapaa lähetyä kaupunkia kuvaa parhaiten Walter Benjaminin flanööraajan kaltainen aisteillaan kaupunkia tunnusteleva kulkija (Solnit 2001, 199). Olin tietoisempi havainnoineistani ja pyrin aktiivisesti kohdittamaan huomioni kaupunkiin, mikä osaltaan johti juuri siihen, että sosiaalisten tilanteiden sijaan painotin enemmän omia intressejäni sekä kiinnostustani kaupunkiin. Halusin kokea kaupungin sellaisenaan, enkä uppoutua esimerkiksi nähtävyyksiin tai muihin Lonely Planetin kaltaisten oppaiden mukaisiin kokemuksiin. Toki kävin useissa paikoissa, joita matkaoppaissa nostetaan esille, mutta kävin niissä siksi, että löysin ne itse ja kiinnostuin niistä, enkä siksi että olisin etsinyt ne käsiini ensin matkaoppaasta. Lisäksi maanalaisia kohteita ei oppaissa ollut erityisemmin eriteltyinä, joten

en kokenut niitä edes hyödylliseksi lähdemateriaaliksi omalle kokemusmaailmalleni toisin kuin muut vaihto-opiskelijat, jotka olivat tulleet hakemaan nimenomaan elämyksiä.

Mall of the Worldia esitellessäni viittasin yleiseen haasteeseen ymmärtää kiinalaisten tapaa projektoida karttoja. Ongelma oli läsnä niin maan alla kuin maan päälläkin ja se vaikuttaa olennaisesti toiminnan sujuvuuteen ja sitä kautta kokemukseen. Lappi (2012, 150) nostaa esiin sen, kuinka kävely oli ainoa järkevä tapa saada tietoa Suzhousta, koska karttoja oli vaikea löytää, eivätkä ne tarjonneet hänelle hyödyllistä tietoa.

Syvällisesti tarkasteltuna ydinkysymys kartan, opasteen ja aistihavainnon kannalta on, millaiseen havaintoon uskallamme luottaa ja minkä havainnon pohjalta toimimme. Tästä seuraava suora palaute eli se onnistummeko saavuttamaan määränpäämme vaikuttaa onnistumiskokemukseen, mikä taas jättää jäljen siihen, mitä kohteesta ajattelemme. Alla oleva lainaus joulukuulta on havainnollistavin esimerkki siitä, kuinka tutkijanrooli vaikutti kykyyni suhtautua epämääräisyyteen. Se sijoittuu maan päälle, mutta siinä on paras luotettavan aistihavainnon ja opasteen välinen konflikti, joka kertoo selkeämmin, mitä kiinalaisia karttaprojektioita uskoessa voi tapahtua.

Astuimme ulos Baiyunin kulttuurialueelle ja tuijotimme hölmönä ympärillemme. Mopotakseja huuteli ja vislaili yksi toisensa jälkeen. Niistä välittämättä lähdimme suuntaan, jossa vuoret näkyivät ja pian tunnistin stadion-alueen, jossa sama tuttu ja kirottu kartta seiso i edelleen kuin mikäkin mahtava kosmetiikkamainos Manhattanilla. Olin tehnyt siihen tuttavuutta jo vuonna 2012, mutta silloin olin kokenut olevani huono arkeologi, koska en ollut osannut lukea sitä.

”Ööö... siis Baiyun on mejän selän takana?” Punapää kysyi ihmeissään tuijottaessaan karttaa. Minä katsoin vuoria edessäni epäuskoisesti. Takanani maasta ei kohonnut mitään kolmen kilometrin kokoista, tällä puolella kaupunkia ei ollut edes pilvenpiirtäjiä, jotka olisivat nousseet maasta niin paljon.

...

”Eli jos me kävellään tän läpi tota tietä ja sitten sen pitäisi olla jossain siinä?” Punapää tutkaili ja lähti varmanoloisesti ottamaan asiasta selvää. Seurasin perässä, enkä tiennyt pitäisikö karttaa uskoa vai ei. Ainoat vuoret, joilla kaksi kartassa näkynyttä puistoa muistaakseni olivat, sijaitsivat suoraan nenämme edessä, mutta kartassa toinen puisto oli alareunassa ja toinen yläreunassa. Vuoret puolestaan olisivat kartan mukaan pohjoisen sijasta etelässä, mutta ainoat vuoret jotka näin häämöttivät edessäni – vai olivatko ne muka jotain muuta? Minun logiikkani mukaan meidän olisi pitänyt vain päästä muutaman autotien yli, mutta se oli kuitenkin kartta ja ihmisen muisti ei aina ole luotettava. Tuon vihe- liäisen kartan projektiossa oli jotain HYVIN kiinalaista. (Päiväkirja, joulukuu 2015)

Kertomuksemme päättyi iltapäivään, jolloin onnistuimme vahingossa vaeltamaan oikeaan paikkaan, mutta olimme ensin harhailleet karttaan uskoen vuorten edustalla itä-länsisuunnassa. Ystäväni tahto uskoa opasteeseen ja tahtotila osoittaa kyvykkyytään pärjätä sai minutkin unohtamaan hetkeksi oman asiantuntijuuteni ja sen, että olin

kohdannut saman kartan aikaisemminkin. Sen sijaan, että olisimme uskoneet aistihaivaintoamme, uskoimme opastetta, koska olemme tottuneet siihen, että niiden avulla pääsee perille. Kiinalainen tyyli on vilkaista opastetta ja kysyä jokaiselta vastaantulijalta apua.

Kun sama sekaisuus viedään maanalle, jossa ei ole aina edes mahdollista nähdä kauas tai havaita päämääräänsä edessä vuorien tavoin, kartanlukija on ilman kielitaitoa pulassa. Selviäminen suljetussa tilassa voi tuntua loputtomalta kävelyiltä ja eksymisen sietäminen saattaa olla turhauttavaa. Tutkijan rooli oli paras suojani sitä vastaan, sillä eksyminen kuului suunnitelmiin ja minulle se oli palkitsevaa, koska saatoin ikään kuin vahingossa löytää mielenkiintoisia asioita maanalaisista sopukoista. Kun en varsinaisesti etsinyt mitään, en voinut myöskään turhautua opasteisiin.

Itselleni vaeltaminen ei kuitenkaan aina ollut päämäärätöntä, vaikka lähtiessäni yleensä en tiennyt mitään selkeää paikkaa, jonne haluaisin päätyä. Itselleni päämäärä oli enemmän toiminta kuin paikka tai kohde kaupungissa. Lähdin ”kirjoittamaan päiväkirjaa, juomaan kahvia, shoppailemaan, kuvaamaan, pois kampukselta, tuulettumaan...”. Kaikkiin edellä mainittuihin Guangzhou tarjosi puitteet lähestulkoon riippumatta siitä, minne kaupungissa meni – ja toisaalta toiminta-ajatus saattoi vaihtua lennosta toiseen matkan varrella.

Toimintokohtainen päämäärällisyys kuvastaa sitä, kuinka tutkijana kohtasin kaupungin ja kartutin aineistoani. Päiväkirjan kirjoittajana keskityn tunteisiin ja tapahtumiin todella voimakkaasti, olen huono raportoimaan sinne tekemisiäni, ellen erityisesti keskity siihen. Sen sivut ovat täynnä leikattuja kuvia, pääsylippuja, kuitteja ja kaikkea mahdollista, mitä olen saanut käsiini. Lisäksi sen sivuilla on piirroksia, teksti kulkee toisinaan vinoon ja sen koko vaihtelee vapaasti mielialan mukaan. Kaiken kaikkiaan se on aineistossani hallitsevammassa asemassa kuin kenttätyöpäiväkirja, koska koin sen ilmaisupohjana vapaammaksi ja tutummaksi, sillä koen kirjoittamisen vahvasti omaksi ilmaisutavakseni. Sen kirjoittamiseen liittyy samalla voimakkaasti nimenomaan yksin liikkuminen ja kahvin juominen. Tarvitsin ympärilleni rennon ilmapiirin, jossa oli sopivasti puheensorinaa – talvella kulkemistani korosti myös lämpimän ja sadesuojan etsintä, keksillä viileys ja auringon paahteesta pakeneminen.

Päiväkirjan ohella samankaltaiset ympäristö vaatimukset pätevät piirtämiseen. Omalla kohdallani rajanveto näiden kahden välille on myös hankalaa, koska toisinaan saatan

piirtää kirjoituksieni sekaan. Piirustukset syntyvät aina hetken inspiraatiosta. Ne kuvaavat hetkiä, tunteita ja etenkin sarjakuvina tapahtumasarjoja, joiden sanallistaminen saattaa olla hankalaa. Siihen käytän myös usein samaa välinearsenaalia kuin päiväkirjani kirjoittamiseen, johon tarvitsen äärettömän määrän kyniä. Toisin sanoen välineistöni kulkee mukani ja nämä ovat ilmaisutapoja ja toimintoja, jotka kulkevat käsikädessä ohjaten pysähtymään kaupungissa samankaltaisiin paikkoihin.

Valokuvaus puolestaan on piirtämisen ohella tapa vangita hetkiä, jotka ovat jollain tavalla ainutlaatuisia. En niinkään ole selfie-kuvaaja, joka haluaisi itsestään kuvan jokaisella monumentilla. Olen kuvaaja, joka ottaa kuvan monumentista, sen ympärillä tapahtuvista asioista, jotka vaikuttavat ”tavallisilta” tai ylipäätään normaalilta eläältä. Toisinaan saatan kääntää kameran myös itseäni kohti, mutta enimmäkseen keskityn kuvaamaan sitä, mikä minua ympäröi. Etsin linjoja, leikkauspisteitä ja dynaamisia kuvakulmia, jotta saan myös välitettyä omia tuntemuksiani hetkestä valokuvien kautta, vaikka en itse välttämättä olekaan kuvassa niitä esittämässä.

Kuljin kamera kädessä kerätäkseni kuvia graduuni, muistoiksi ja itselleni. Välineinä minulla oli älypuhelimien kamera ja järjestelmäkamera, joista puhelin kulki mukani kaikkialle ylimääräisen akun kera, joten akun loppumisesta ei juurikaan tarvinnut muurehtia. Järjestelmäkamerani puolestaan on suunniteltu harrastuskuvaamiseen. Se pitää aina tietoisesti ottaa mukaan, muistaa ladata ja tarkastaa säätiedotus. Sen kanssa ei lähdetä esimerkiksi monsuunisateisiin, koska välineistöni ei kuulunut vedenkestävää kameralaukkua. Järjestelmäkamerani kanssa olen siis aina ”lähdössä kuvaamaan”, mikä josinansa edustaa toiminnallisempaa aspektia ja suuntautui yleensä maanpinnalle tunneleiden sijaan – tunneleihin minun piti lähteä tietoisemmin järjestelmäkameran kanssa. Ne ovat siinä mielessä olleet osa arkeani, että ne on suurimmaksi osaksi taltioitu kännykällä, enkä osannut suhtautua niihin kuvauskohteina niiden visuaalisuudesta huolimatta.

Muut tutkittavani eivät samalla tavalla ainakaan sanallistaneen liikkumisessaan fyysiseen kaupunkiin liittyvää päämäärättömyyttä. Toisaalta kartta on ilmaisutapana sidottu pitkälti fyysiseen kaupunkiin ja sen kohteisiin, joten minkään muun motiivin ilmaiseminen on haasteellista, enkä koe voivani päätellä näitä mahdollisuuksia muiden piirtämistä kartoista tai kyselyvastauksista riittävän perustellusti. Ainoastaan kartan kaksi piirtäjää mainitsi eräässä aikaisemmassa keskustelussamme nauttivansa vain tutkiskelusta ja vaeltamisesta vailla päämäärää. Hän ei tosin kertonut, missä hän vaeltaa vailla päämäärää tai onko hänellä jokin muu toiminnallinen ajatus taustalla.

RYTMIKKA

Rytmiä voi tarkastella fenomenologian kautta ilmiönä, jonka voi kokea aisteilla (Frykman & Gilje 2003, 9-11). Maan alla rytmi on parhaiten havaittavissa kävelemisen kautta, joka kuten Ingold (2004, 326-329), Lappi (2012, 158-160) ja Solnit (2002, 217-218, 276) totesivat, on sosiaalista kanssakäymistä. Itse puolestaan huomasin niiden olevan vahvasti sidoksissa toisiinsa ja ilmentävän samalla kulttuuriympäristölle olennaisia käytösnormeja – ja kaikki kolme ovat olennaisessa osassa aistittavuuden ja kokemuksen muodostumisessa, kuten seuraavassa kappaleessa käy ilmi.

Sosiaalisena ympäristönä tunnelit ovat kävelijäystävällisempiä juuri siksi, että ne on rakennettu kävelyä varten, jossa kävelijät keskenään ovat tasa-arvoisemmassa asemassa kuin maanpinnalla erilaisten kulkuneuvojen seassa. Jokainen kävelijä kuitenkin kulkee omassa tahdissaan ja muodostaa samalla osan maanalaista rytmiä. Maan pintaan verrattuna rytmikirjo on hillitympi. Maan pinnalla kävelijän lisäksi vilisee autoja, rekkoja, busseja, moottoripyöriä, kuorma-autoja ja muuta liikennettä. Vaikka niille on rajattu oma alueensa, täytyy niidenkin kanssa silti tulla toimeen tietä ylitettäessä ja pyrkiä luotamaan siihen, että ne pysähtyvät punaiseen liikennevaloon.

Kuva 14: Miia-Tatjaana S. marraskuu 2015

Erittäin käytännöllinen esimerkki kävelyn sosiaalisuudesta, rytmiikasta ja siihen liittyvistä käytösnormeista ovat kuvan 14 sateenvarjot. Niiden läsnä tai poissaolo vaikuttaa rytmiikkaan suoraviivaisesti, sillä niiden piikit olivat aina silmieni tasalla. Kiinassa sateenvarjoja käytetään kuten meilläkin sateensuojana,

mutta sen lisäksi sitä käytetään päivällä aurinkovarjona, koska valkoinen iho on heidän kaikista suurin kauneusihanteensa ja ruskettumista vältetään kaikin mahdollisin keinoin. Tästä syystä tunneleiden sääsuoja on kulkemiseen suuresti vaikuttava tekijä, sillä

sateenvarjojen ohi on vaikea päästä, mutta ihmisten ohi ilman sateenvarjoa huomattavasti helpompi.

Rytmi tunneleissa koostuu siis sosiaalisen ympäristön käytösnoormeista, kuten sateenvarjottomuudesta, mikä mahdollistaa reippaamman rytmien yhtäaikaisen läsnäolon, ja fyysisen tilan luonteesta – eli autojen puuttumisesta, kiinnelkohdista maanpinnalle sekä riittävästä kulkuväylistä. Maanalainen rytmi ei kuitenkaan ole tasaista sykettä, vaan se vaihtelee ajan mukana kaupunkitasoisesti. Arkiaamuina ja -aamupäivinä on kaikista tyhjintä, arki-iltapäivisin tahti alkaa kiihtyä iltaa kohden ja viikonloppujen iltapäivät ovat kaikista kiireisimpiä aikoja. Esimerkkinä mainittakoon, että eräänä marraskuun lauantaina kello kaksi jonotin Ikean ulkopuolella 20 minuuttia, ennen kuin pääsin sisään ja sinä aikana jono vain kasvoi pituuttaan. Normaalisti arkena sinne saattoi vain kävellä sisälle, mutta viikonloppuna väkimäärää oli rajoitettava jo paloturvallisuuden vuoksi. Viikonloppuisin ravintoloihinkin joutui usein jonottamaan eli tiettyyn aikaan keskeytyksiä ja odottamista riitti loputtomiin, mikä länsimaalaisessa tuottavuuden ja nopeuden tavoittelussa on ihanteiden vastaista. (Ehn & Löfgren 2010, 5, 66.)

Rytmi on siis jotain sellaista, jonka voi aistein havaita ihmisten käytöksestä, habituksesta ja liikkumisen tavoista. Tunneleissa laahustetaan ja käydään ostoksilla sekä syö-mässä. Jalkaa siirretään toisen eteen, pää kääntyy puolelta toiselle ja huomio näyttää olevan jossain muualla ympäristössä kuin kävelyssä toimintana. Eteneminen saattaa pysähdellä ja usein otetaan askeleita sivulle sekä taaksepäin pyrähtäen, jos kulutusihme-maasta löytyy jotain innostavaa. Maan pinnalla ja tunneleiden reippaammassa rytmissä edetään, kädet heiluvat tahdissa ja vaikkei liikkuja mieltisikään kävelyä hänen huomi- onsa on keskittynyt yhteen kohteeseen, johon hän suunnistaa määrätietoisesti. Askeleita otetaan tiheämmin ja ne kulkevat suurempaan tai väkijoukossa ne mutkittelevat, jotta ajallinen erotus kulkijan ja kohteen välillä on mahdollisimman pieni.

(TYKL/SPA/1187g.)

Ero on siis aistein havaittava; ääni kertoo askeltiheyden, näkö antaa arvion kulkijan no-peudesta ja muista merkittävistä attribuuteista, tunto vertaa omaan nopeuteen ja viestit-tää pitääkö jotain siinä muuttaa tai kuinka läheltä tulija ohitti, haju kertoo mistä tulija mahdollisesti lähti ja niin edelleen. Voimme kerätä ohittajista tai hidastelijoista valtavan määrän aistitietoa päättäessämme, kuinka ohitamme heidät tai annamme tietä – eli kuinka ennakoimme. Maan alla ennakointi on helpompaa maanpintaan nähden juuri siksi, että kaikki kävelevät. Siihen saattaa luottaa, että pahimmassa tapauksessa törmää

toiseen ihmiseen sen sijaan, että ajatuksissaan törmäisi autoon tai polkupyörään. Lisäksi toiseen ihmiseen törmääminen ei Guangzhoussa ole edes niin iso asia kuin esimerkiksi Suomessa. Se on normaali asia, joka ruuhkassa tapahtuu ennemmin tai myöhemmin. Sen takia ei tarvitse pysähtyä pyytämään anteeksi erikseen – ennemmin Guangzhoulaiseen tyyliin kuuluu vain tunkea läpi ja jos siltä tuntuu voi menessään toistella ”anteeksi”, mutta sen sanominen tai sanomatta jättäminen ei muuta tilannetta millään tavalla.

Toisaalta asiaa voi tarkastella myös niin, että rytmikka tunnelissa oli helpommin hallittavissa ja manipuloitavissa kuin maan pinnalla – eli toisin sanoen mahdollisuudet vaikuttaa oman kehon kautta kokemukseen olivat paremmat (Tiili 2011, 95-96). Se tarjosi fyysisenä ympäristönä runsaasti havaittavia elementtejä, jotka olivat samaan aikaan lähellä, eivätkä horisontissa. Tällöin reippaasti edetessä omat maamerkit saattoivat tulla nopeasti eteen ja niitä saattoi vaihtaa useammin kuin vastaavalla matkalla maan pinnalla, jossa ne puolestaan näkyivät kaukaa ja asfaltin hohkatessa lämpöä, tuulen puhaltaessa, kaatosateen kastellessa kengän tai minkä tahansa Guangzhoun äärimmäisen sääilmiön kourissa matka suoraan horisonttiin tuntui aina ikuisuudelta.

Musiikki oli manipulointityökaluistani tärkein, mikä ennestään korosti sitä, ettei rytmillä ollut staattinen tai stabiili ominaisuus, vaan se oli kuuloaistia hyödyntämällä muunneltavissa. Huomasin tunnelien hälyisän raskauden vasta liikkuessani niissä seurassa ja luopuessani musiikin tarjoamasta tasaisesta biitistä. Toki rytmillä vaihteli aina kappaleen mukaan, mutta se auttoi silti luomaan oman rytmin, johon saattoi palata helposti keskeytyksienkin jälkeen. Musiikki vaimensi maanalaisen kaikuvan yleishälyn sekä pienensi sosiaalisten kontaktien tarvetta. Saatoin laahustaessani pysähtyä katsomaan jotakin ilman, että myyjä hyökkäsi kimppuuni heti – se siis oli itse luomani raja-aita, jolla hallitsin tilaani korvaamalla epämiellyttäviä aistimuksia miellyttävimmillä.

(TYKL/SPA/1187g)

”他们在芬兰一样吗？(Ovatko he Suomessakin samanlaisia?)” korealainen ystäväni kysyi poistuttuaan melkein juosten liikkeestä, jossa oli ollut katsomassa vaatteita. Hän viittasi myyjään, joka juoksi hänen kannoillaan ympäri kauppaa esitellen toinen toistaan huonompia vaatevalintoja, tunki mukaan sovituskoppiin asettelemaan vaatekappaletta paremmin ja selitti kiinaa niin kauhealla vauhdilla, ettei kumpikaan meistä ymmärtänyt sanaakaan.

”不是，在芬兰你可以看看，要是你要试一下你也自己可以，还你应该问一下如果你要他们帮助你。(Ei, Suomessa saa katsella rauhassa ja jos haluat apua, pitää kysyä.) (TYKL/SPA/1187g)

Aggressiivisuudella ja omalla rauhallalla oli todella paljon väliä siinä suhteessa, missä tein ostokseni. En halunnut myyjää sovituskoppiin kanssani – edes alusvaateliikkeet eivät olleet taattuina rauhan paikkoja. Niissä sen sijaan altistui täysin avoimelle koskettelulle tavalla, josta Suomessa olisi saanut äkkiä syytteen seksuaalisesta häirinnästä. Tästä syystä musiikki oli työkaluni etäisyyden asettamisessa, en aina voinut estää ihmisiä tulemasta henkilökohtaiseen tilaani pyytämättä, mutta saatoin estää heitä olemasta siinä liian aktiivisia tai kontaktihakuisia.

Huomasin sen itse äärimmäisen konkreettisesti äänen ja rytmin yhteenkuuluvuuden, kun pitkästä ajasta kohtasin Fashion Plazan kuuntelematta musiikkia. Olin ystäväni kanssa liikkeellä ja tunneli muuttui äkkiä raskaaksi ja väsyttäväksi, kun siellä oli koko päivän. Samalla matkat tuntuivat pidentyneen ja ihmiset tuntuivat olevan joko tiellä tai itse tunsin olevani jaloissa tai kamppailevani, jotta kuulin, mistä muu puhuttiin. Äänimaailman muutos säännellystä melodiasta liian tasaiseksi ja kovaksi taustahälyksi toisin sanoen muutti sen rytmiä kiireisemmäksi ja epätasaisemmaksi. Yhden aistin rajoittaminen teki tunnelista samalla käsiteltävämmän sekä ennustettavamman kokonaisuuden rajoittaen epämiellyttäviä oman tilan rikkoutumisia. Aikakin tuntui kuluvan paremmin raja-aidan takana. Se lyhensi matkaa kampukselta keskustaan riippumatta siitä, liikuinko metrolla vai bussilla. Se myös lyhensi kävelymatkoja kaupungissa sekä maan alla, että pinnalla.

Kartoista päätellen en ollut ainoa, joka pyrki rytmittämään oman elämänsä rytmikkää itselleen sopivaksi. Muiden kartoista ja kyselyistä näkyy myös tarve oman rytmin löytämiselle, mikäli kartoissa näkyvät haetut ympäristöt intressien lisäksi kuvaavat piirtäjien etsimiä ympäristöjä, joilla jokaisella on omanlaisensa rytmi vähintäänkin assosiaatiotasolla. Voin näin olettaa, etten ole ainoa, joka on hakenut äänimaailmaansa jonkinlaista muutosta, vaikka metodeja on varmasti ollut useampiakin kuin omani ja vaikei niitä mainitakaan suoraan missään.

Ainoastaan viidennen kartan piirtäneen suomalaisen kyselyvastaukset ja kartta antavat vahvasti viitteitä siitä, että kaupunkihälinä on ollut epämiellyttävää. Hän kijoittaa, ettei tykkää paikoista, joissa on paljon ihmisiä ja että metromatkustaminen tylsistyytää häntä toisinaan. Kysyessäni erityisistä tunnetiloista, joita hän on kaupungissa kokenut hän nostaa esiin tempelit ja puistot:

”Olen etsinyt helpotusta kaupungin hektisyyteen puistoista ja tempeleistä”

Hän siis viittaa paikkoihin, jossa rytmi on rauhallinen, paikoin jopa lähes paikalleen pysähtynyt. Tärkeitä piirteitä hänen karttojensa nähtävyyksissä kuten Yuexiu-puistossa ja tempeleissä on myös se, että kävely on pääasiallinen kulkumuoto, ja representoitujen kohteiden äänimaailma on yleishälystä rauhoitettu. Niissä on siis omaani vastaava rytmikka luonnollisemmin, jonka loin itselleni maan alla. Lisäksi ne ovat sellaisia sosiaalisia ympäristöjä, joissa ihmisillä on valmiiksi seuraa mukana tai selkeä huomiota vaativa aktiviteetti, eikä niissä ole niin riskialttiita paikkoja omaan tilaan epämiellyttävällä tavalla tuleville kanssaihmisille.

PÄIVÄRYTMI AIKA, VALO JA PIMEÄ

Sosiaalisen rytmikan lisäksi kaupungissa niin maan päällä kuin allakin vuorokausirytmii vaikuttaa siihen, millaisena alue näyttäytyy niin fyysisenä ympäristönä kuin sosiaalisena areenana. Näin ollen aikataulujen määrittämisellä on olennainen rooli, sillä ne määräävät sen, milloin maanalle on mahdollista mennä ja millaisessa päivän vaiheessa se on mahdollista kokea. Oma toimintani ei juurikaan rajannut mikään kiinteä ja järin sitova aikataulutus toisin kuin muita kartan piirtäjiä. Kaupungissa ihmiset tuntuivat ryömivän pois koloistaan kaduille, näkyville ja saapuvan värikkäiden valojen alle illan pimentyessä. Kulkiessani päiväsaikaan maan päällisessä kaupungissa mieleeni on jäänyt suojatietä ylittäviä ihmisiä erilaisissa sääolosuhteissa; kuumuutta hohkaavalla asfaltilla, sateen pieksellä tiellä – erilaisia kenkiä, sateenvarjoja, laukkuja, lahkeita ja helmoja, joita näin loputtomasti kulkiessani. Niitä vilisi edessäni ja kaikilla tuntui olevan kiire jonnekin, mutta en tuntenut näistä kiireisistä yhtäkään. Arkipäivisin kaduilla näkyi vain yksin tai kollegoidensa kanssa kulkevia ihmisiä, ei juurikaan perheitä tai vanhempia ja lapsia. Askelluksesta näkyi, että kaikilla tuntui olevan päämäärä tai vähintään suunta pois kadulta; ostoskeskukseen, syömään, töihin, metroon tai johonkin seuraavaan paikkaan.

Kokemuksen puolesta päiväsaikaan kaduilla olikin hyvin ulkopuolinen ja vailla sosiaalisia sidoksia näkemiini ihmisiin. Tuntui kuin kaikilla muilla olisi ollut selkeä päämäärä, paitsi minulla. Tunnelit olivat itselleni myös paikkoja, joiden päivärytmi oli helppo mukauttaa omaan päivärytmiini ja mieltymyksiini. Se oli jopa helpompaa kuin kampuksella, jossa kaikkien tunnit alkoivat ja loppuivat samaan aikaan – eli jos kävi oppitunneilla, oli pakotettu etenemään ihmisvirrassa. Tässä mielessä ymmärrän hyvin sen, että

ilman kehollisen kokemuksen manipulointia maanalaisuus ei välttämättä ole se päämäärä numero yksi, kun on kerrankin mahdollista poistua kampukselta.

Muiden tutkittavieni päivärytmi rakentui opiskeluaikataulujen mukaan. Tällöin aikaa kokea on vähemmän ja kuten aiemmin toin esiin päämäärättömyys ei välttämättä näytty kaikista hedelmällisimpänä tapana kokea kaupunkia. Oma joukkoon kuulumattomuuteni auttoi havainnoimaan sitä, kuinka vaihto-opiskelijoille näytti muodostuneen omanlaisensa viikkotasoinen rytmi, jossa viikonloppuun kuului jokin nähtävyys tai kohde kaupungissa ja yöelämää. Tämä selittää osaltaan suomalaisten karttojen samankaltaisuutta, sillä kokemuksia on etsitty yhdessä ja yhteisessä rytmissä. Sosiaalisilla normeilla ja vaatimuksilla siitä, mitä voi tehdä ja milloin, näyttäisi olevan merkitystä myös paikallisten opiskelijoiden keskuudessa.

MissKiinan kartan piirtämisprosessi on tästä paras esimerkki, sillä kaikista eniten informaatiota kätkeytyi itse prosessiin ja kartta kyselyvastauksineen jäi ikään kuin prosessin sivutuotteeksi. Alla oleva keskustelumme paljasti paljon enemmän kuin kartta itsessään. Oma huoleni asioiden etenemisestä kasvoi heti, kun hän ilmoitti valmistautuneensa tapaamiseemme. Kaduin sillä sekunnilla sitä, että olin lähettänyt hänelle ohjeet etukäteen helpottaakseni kielimuuria.

Minä: ”Ok, hienoa! (ajattelin: ahaa? Apua, tähänkö tämä kosahti? Okei rauhoitu ja katso, mitä tytöllä on mielessä)”

MissKiina: ”Joo, valmistelin sinulle esityksen!” (Hän kuulosti niin ylpeältä aikaansaannoksestaan ja samalla huolestuneelta) ”...mutta voinhan käyttää läppäriäni?”

Minä: ”Kyllä voit! Katsoaan, mitä sinulla on!” (miten ihmeessä mä hoidan tän niin, että hän ei menetä kasvojaan? Apua, ei olisi pitänyt antaa mitään liian selkeitä ohjeita etukäteen. Lesson learned.)

MissKiina avaa koneensa, kahvilatyöntekijä tuo kahvimme ja sanoo paperin nähdesään ”Piirtämässä taas? Oho, se näytti niin vaikealta! Minulta ei varmasti onnistuisi!” minä hymyilen ystävällisesti ja totean, ettei se ole ehkä niin vaikeaa, miltä se näyttää. (Kiitos rohkaisevista sanoista, tätä tää tyttö kaipasikin, kun alkuun sain puhua hänet ympärillä, ettei piirustustaidoilla ole väliä!)

MissKiina: ”Sinulla on erikoinen kotitehtävä!” hän kommentoi aloittaessamme ja selitetyäni ohjeet hänelle uudelleen. Huomaan hiukan siinä kohdassa ärsyyntyväni sanasta 'kotitehtävä', se kuvastaa hiukan pienempää kokonaisuutta kuin tekemäni työ. Painoin ärsytykseni sivuun, se johtui lähinnä siitä, että kiinalaisille itsenäinen työ ja etäoppiminen tuntuivat olevan täysin mahdoton konsepti – ainakin opiskelujen alkuvaiheessa. Sillä ei kokemukseni mukaan ollut merkitystä lainkaan selitinkö englanniksi vai kiinaksi kirjoittavani gradua, ainoastaan opettajat tuntuivat tietävän, mitä se sana pitää sisällään. Jos se ei ollut kiinalaista, sitä ei ollut olemassakaan.

Minä: ”Mitä olet valmistellut? En malta odottaa! (o-ou... someone save me!!)”

MissKiina: ”Kyllä, Haluan esitellä sinulle puiston, jossa kerran kävin...” hän avasi koneeltaan kuvan Yuexiu-puiston kartasta.

Minä: (saanko hakata päätäni seinään?) ”Ok, mikä puisto tuo on? Se on hyvä alku!” (okei, tää on vielä pelastettavissa. Nyt täytyy johdatella lisäämään asioita tohon paperiin ja kysellä)

MissKiina: ”Se on Yuexiu-puisto, kyllä, se on yksi kauneimmista ja vanhimmista puistoista Guangzhoussa!” Oletko kuullut tarinan viidestä vuohesta?”

Minä: ”Joo, tiedän sen. Se on gradussani.” (_mitä_ihmettä_mun_pitäisi_tehdä_?)

MissKiina: ”Oikeasti!? Tiedät sen? Olen yllättynyt!” (aha, no mä olen ollut täällä yhteensä reilun vuoden ja musta olis kiva, jos mua ei pidettäis ihan noviisina)

Minä: ”Kenen kanssa menit puistoon?”

MissKiina: ”Kyllä, menin sinne ystäväni kanssa yhdessä!”

(Päiväkirja joulukuu 2015)

Yllä oleva korostaa sitä, kuinka kannustamisesta ja kysymyksistäni huolimatta sain tilanteessa vastauksen, jonka MissKiina luuli minun haluavan. Haastetta lisäsi se, että olin tekemisissä kiinalaisen kanssa ja ainoa tapa, jolla pystyin turvaamaan sen, etten no-laa häntä, oli kannustaa piirtämään lisää ja kysymällä kysymyksiä hänen piirtämänsä puisto keskiössä. En siis voinut suoraan sanoa, ettei tämä ole sitä mitä halusin. Pysin suuntaamaan kysymyksieni puistoa ympäröivään kaupunkiin, maanalaisiin alueisiin ja siihen kuinka hän liikkui saadakseni prosessista jotain käyttökelpoista.

Minä: ”Käytkö usein kampuksen ulkopuolella ja minne yleensä menet?”

MissKiina: ”Kyllä joskus. En kauhean usein, minulla on luentoja ja läksyjä ja puisto on melko kaukana – ja tuntien jälkeen tulee nopeasti pimeää.”

(Päiväkirja joulukuu 2015)

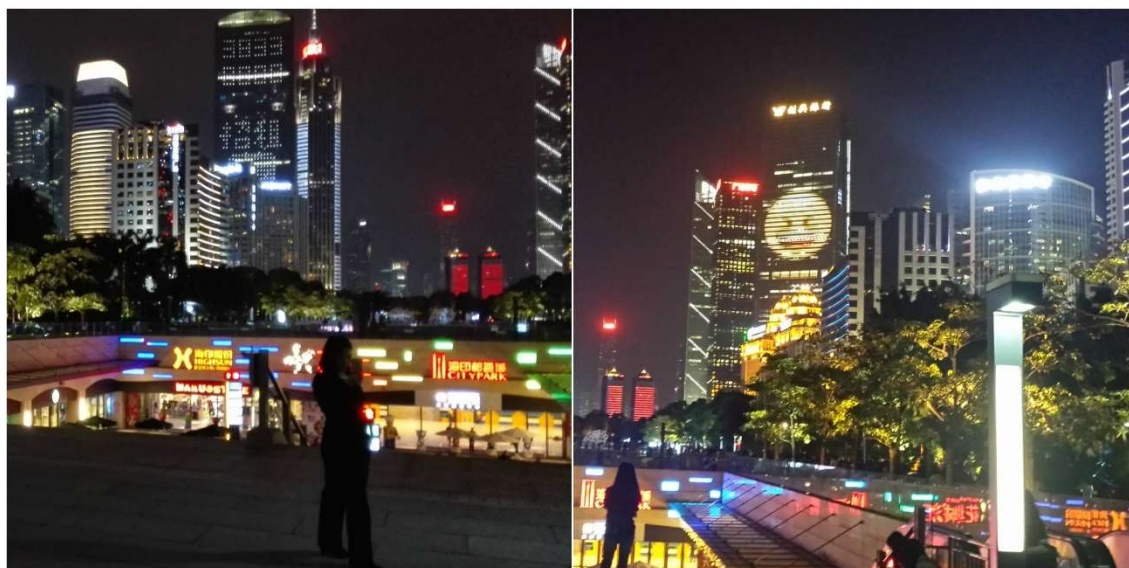
MissKiina oli toisen vuoden opiskelija, eikä natiivi guangzhoulainen, joten hän oli samankaltaisessa asemassa kaupungin suhteen kuin suomalaiset vaihto-opiskelijat. Hän vaikutti olevan heitä huomattavasti riippuvaisempi sosiaalisista säännöistä ja kollektiivisista haluista suunnatessaan kaupunkiin.

Suomalaisten kartoissa on kuitenkin nähtävissä henkilökohtaisia eroja, kuten esimerkiksi kartassa viisi on enemmän puistoja ja temppeleitä. Kartassa kolme korostuu tarkka kohtuullisen hyvin oikeaan osuvat muistijäljet paikoista, joissa hän on käynyt ja joissa hän on kokenut jotain merkittävää. Kartassa kaksi korostuu sosiaalisuus usein esiintyvissä sanoissa ”people”, mutta itsenäisenä toimintana, jossa tutkittavani on etsiytynyt

ihmisten joukkoon. MissKiina on selkeästi osa sosiaalista ryhmää, jonka elämänrytmistä hänen on vaikea irrottautua ja lähteä yksinään tai toisenlaisessa seurassa liikkeelle. Hän ei myöskään vaikuttanut voivan irrottautua ryhmästään, mikä ei vastaa myöskään kaikkia havaintojani kiinalaisista opiskelijoista. Tunsin paljon paikallisia, jotka liikkuvat yksin ja kakkos kartan piirtäjän tavoin etsiytyivät muiden luokse riippumatta opiskelijayhteisönsä rytmistä.

Fyysisessä kaupunkiympäristössä päivärytmi näkyy selkeimmin valon ja pimeyden vuorotteluna. Kaikista Guangzhoun maanalaisista alueista Mall of the World on se, johon päivänvalon ja illan pimeän vaihtelu vaikuttaa tunnelmallisesti eniten. Fashion Plazalla ja Comic Cityssä muutokset ovat riippuvaisia lähinnä kellonajasta eli työ- ja koulupäivien päättymisestä, jonka jälkeen ne ruuhkautuvat.

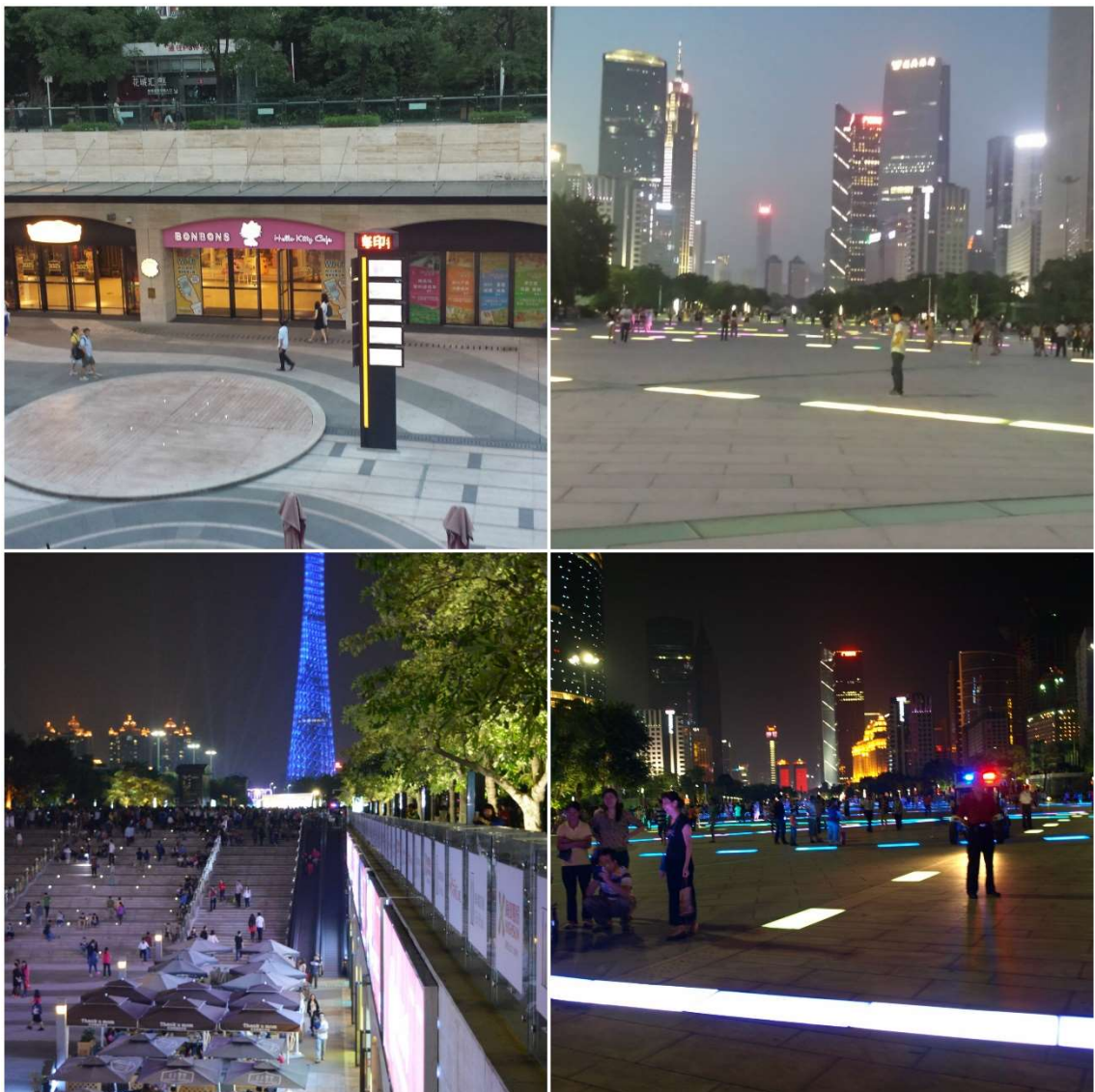
Mall of the World poikkesi kahdesta edellisestä myös mittakaavaltaan, sen uumenissa kaikki oli laajaa. Toisinaan se tuntui jopa kiiltävälattiaiselta parkkihallilta, koska siellä pystyi näkemään kauas ja silti ihmismassa loisti poissaolollaan. Kaikki tuntuivat sulautuvan sen uumeniin ja katsoessaan eteenpäin näki vain yhden tai muutaman ihmisen siellä täällä. Omassa ajatusmaailmassani Mall of the World on etenkin iltaisin paikka syömiselle ja juomiselle, mikä toisaalta selittää myös sitä, miksi käytävät eivät olleet täynnä ihmisiä – kaikki jatkoivat käytävältä aina istumaan johonkin. Pimeys ei muuta aluetta pelkästään sosiaalisesti piilottamalla suurimman osan kiireisistä ihmisistä, lenkkeilijöistä, nälkäisistä ruuan etsijöistä ja muista kulkijoista. Mall of the Worldin ja oopperatolon aukiolla sekä sen puistossa pimeä muuttaa perspektiiviä (kuva 15). Tunneli laajenee maanpinnalle ikään kuin aluetta reunustavat valaistut pilvenpiirtäjät olisivat sen

Kuva 15: Mall of the Worldin valoilla hämätty tunneli, Miiia-Tatjaana S. joulukuu 2015

seinät ja taivas katto. Pimeys nostaa rakennukset esiin tavalla, jolla ne eivät päiväsai-
kaan näy. Myös alueen ilmapiiri muuttui kaikista maanalaisista alueista eniten iltaa
kohti, kun kahdessa muussa kohteessa ilmapiiri on jokseenkin samanlainen ihmismää-
rystä ja ajankohdasta riippumatta. Fashion Plazalla ja Comic Cityllä ei ole niin avointa
yhteyttä maan pinnalle kuin Mall of the Worldilla, joka mahdollistaisi tilojen yhtenäisty-
misen. (TYKKL/SPA/1187g)

Kuvissa 15 ja 16 on mahdollista havaita konkreettisesti, kuinka paljon päivänvalon ja
led-valojen välinen vaihto vaikuttaa näkyvyyteen ja tunnelmaan. Illan pimetessä näkee
yhtäkkiä Tianhen pohjoispuolelle asti, minne päivällä on turha edes yrittää kohdistaa
katsettaan harmaudessa. En ollut ainoa, jolle värikkäät LED-valot ja erityisesti Mall of
the Worldin ja oopperatalon aukion yhteensulautuminen olivat kuin kärpäsaperia. Toi-

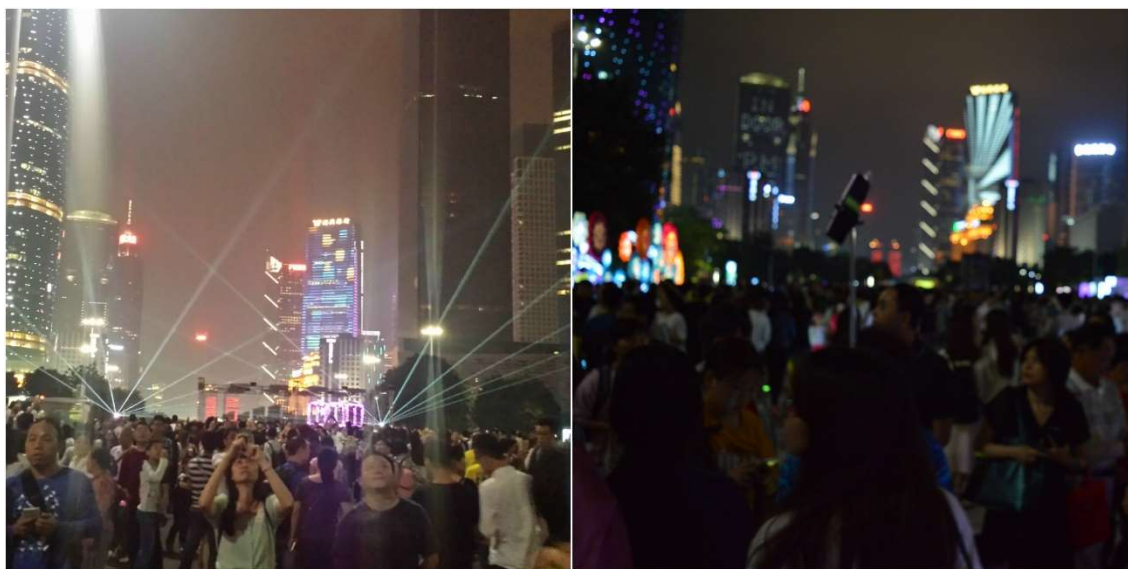
Kuva 16: Mall of the World pimeän laskeutuessa, Miia-Tatjaana S. lokakuu 2015

sen karttani piirtäjä toi esiin myös oman rakkautensa kauniisiin valoihin. Hänelle

kyselyvastauksissa tuntuu olevan enemmän väliä sillä, että hän kuulee ja näkee ihmisiä sekä jotain valojen kaltaista kauneutta, jotta hän tuntee olevansa kotonaan. ”*Kiinalaiset katsovat minua uteliaasti bussissa, joskus alkaen jutella ja tunnen kuuluvani joukkoon.... Ihmisiä on kaikkialla, tuntuu lämpimältä*” (Kartta 2.) Lisäksi hänkin on huominnut kaikkia muita alueita (muita kartanpiirtäjiä) yksityiskohtaisemmin Zhujiang New Townin maanpäälliset alueet, mikä kertoo myös siitä, että alue on tullut riittävän tutuksi, jotta hän on voinut piirtää sen niin hyvin todellisuutta vastaavaksi. Kuva 16 osoittaa myös hyvin, kuinka pimeys tuo mukanaan lisää ihmisiä.

Illan pimentyessä sosiaalisen ilmapiirin mukana muuttuvat myös toimintamahdollisuudet. Valojen mukana toiset paikat sulkevat ovensa ja toiset puolestaan vasta avaavat. MrAfrikka kertoi tästä aspektista kaikista selkeimmin piirtäessään oopperatalon aukion lähistöllä olevaa yökerhoa. Hänelle kysymys ei niinkään ole esteetikasta, kuten itselleni, vaan sosiaalisista suhteista sekä yhdessä olemisesta ja tekemisestä. Hän menee sinne, missä on mahdollisuus tavata ihmisiä, eikä sinne missä on esteettisesti kaunista ja mahdollisuus osallistua helposti hiukan passiivisemmin. Valojen kupeessa on paljon kohtaamispaikkoja, joista hänen mainitsemansa yökerho on vain yksi mahdollinen. Näissä kohtaamispaikoissa erityistä on kenties se, että niihin mennään yhdessä ja samalla ollaan yhdessä suuren ihmismassan keskellä, jotka jakavat jonkin tietyn kokemusmaailman hakeutuessa tähän tiettyyn paikkaan. (Kartta 1.)

Samoin piirtäessään hän nosti vahvasti esiin sen, että muistaa kaupungin paikkoja näke miensä ihmisryhmien ja tapaamiensa ihmisten mukaan. Hän ei siis toisin sanoen tarvinnut musiikkia rajoittaakseen sosiaalisista kanssakäymistä, vaan otti senkin avoimemmin ja aktiivisemmin vastaan kuin minä. (Kartta 1.) Itse tunsin itseni välillä samanlaiseksi kivikasvoksi kuin elokuvaa katsoessani aasialaisten kanssa. Tarvitsin ympärilleni jotain animen, installaatiotaiteen tai valokirjon kaltaista voidakseni päästä kivikasvoisuudesta irti. Itse myös koin voimakkainta yhteyttä toisiin ihmisiin maanalla riippumatta siitä olinko ostoskeskuksessa, metrossa vai oopperatalon aukiolla tunnelin kaltaisessa illuusi-ossa. Niissä kohdatessani muita ulkomaalaisia katseet kohtasivat ja etenkin ruuhkassa pieni hymyn vaihto kertoi, että molemmat tiesivät tarkalleen, millaista on olla ulkomaa- laisena kiinalaisten joukossa. Samaa tunnetta en saanut maan pinnalla – kenties MrAfrikka saman mainitsemisensa kohtaamispaikoissa.

Kuva 17: Miia-Tatjaana S. marraskuu 2015

Eräs toiminto, joka kuitenkin liittyy olennaisesti kaikkeen kokemuksellisuuteen maanlaisilla alueilla on selfieiden ottaminen. Siinä missä Fashoin Plazalla ja Comic Cityssä niitä otetaan erikoisimpien yksityiskohtien kanssa, oopperatalon aukiolla ja Mall of the Worldilla ilta-aikaan selfieiden ottaminen puolestaan oli miltei sosiaalinen pakko. Jos ulkomaalaisena en itse ottanut, minua pyydettiin kuvaan. Päiväsaikaankin tätä tapahtui, mutta ei niin usein ja säännöllisesti kuin iltaisin oopperatalon aukiolla. Perspektiivin muutos ja tunnelin laajeneminen maan päälle tarjosi runsaasti tilaa olemiselle, sekä intiimin elämyksellisen tilan. Se oli usein erilaisten kulttuuri- ja taidetapahtumien keskus. Kuva 17 osoittaa hyvin, kuinka suuri suosio näillä tapahtumilla on ja millaisella intensiteetillä kuvia otetaan. Kyseessä on joka vuotinen valoshow, jolloin alue kerätään täyteen erilaisia valotaideteoksia, joista osa on osallistavia ja osa vain ihailtavia..

(TYKL/SPA/1187.)

6. MAANALAINEN TUNNETILOJEN KIRJO – MUKAVUUS, TURVALLISUUS, ILO JA INNOSTUS

Rytmiikan lisäksi tunneleissa on muutakin havaittavaa, joka näyttäytyy muunlaisina tunnetiloina kuin esimerkiksi kiireenä tai leppoisana kävelynä. Kokemiseen liittyy eräänlainen mukavuudenhalu, jonka haluamme säilyttää. Suurilta osin se muodostuu aistimuksista ja keholla kokemisesta, jonka pohjalta syntyy käsitys, miltä jokin asia tuntuu (Tiili, Aromaa 2014, 263-265.) Ne, jotka eivät tunneleissa viihtyneet, eivät kokeneet niitä mukaviksi, vaan ahdistavan hälyisiksi (kartta 5) tai niissä oli vain liikaa ihmisiä (kartta 3). Ne saattoivat myös vetää puoleensa vääränlaisia ihmisiä (kartta 1). Minä itse välttelin niitä tiettyinä kellonaikoina ja päivinä, kun hallintamahdollisuuteni heikkenivät. Itselleni mahdollisuus vaikuttaa siihen, kuinka lähelle ympäristöni tulee, kuinka hyvin saatoin ennustaa tulevia tapahtumia (esimerkiksi ihmismäärää) ja kuinka positiivisina koin yllätykset ja odottamattomat asiat, joita tunneleissa saattoi tapahtua, olivat keskeisiä erityisesti turvallisuuden tunteen kannalta.

En koskaan kokenut olevani Guangzhoun tunneleissa vaarassa – en edes aggressiivisten myyjien ylittäessä henkilökohtaiset rajani. Se oli toki epämiellyttävää, ahdistavaa ja sai minut välttelemään tiettyjä liikkeitä, mutten kokenut sitä vaaralliseksi. Kaikilla eniten kuluttamillani tunneleilla on turvallisuuteen liittyen myös yhteinen piirre siinä mielessä, että ne ovat sosiaalisina tiloina rajattuja. Niihin ei ole pääsyä katukuvan epätoivotuilla hahmoilla kuten katulaulajilla, -taiteilijoilla, -myyjiltä ja muilla kerjäläisillä. Heitä näkee kivisen rouheissa alikuluissa, jotka ovat vilkkaassa käytössä sekä metronsisäänkäynneillä, mutta siitä kohdasta, kun metroasema vaihtuu kaupalliseksi tunneliksi, heitä ei enää näe. Harvoin kerjääminen tai myyminen on aggressiivista ja lähinnä heidän läsnäolonsa aiheuttaa ohikulkijalle tunteellisen myrskyn, moraalikonfliktin ja epämuukavuuden tunteen.

Itselleni on kuitenkin käynyt niin, että kun kampuksella hain ruokaa, se on yritetty täysin aukealla paikalla viedä käsistäni, mikä hetkellisesti ravisteli kokemustani kampuksen turvallisuudesta. Nostan jälleen esimerkin kaupungin pinnalta, koska turvallisuuden tunne jäsentyy aina suhteessa johonkin eli syyt, miksi tunsin usein olevani paremmassa turvassa tunneleissa löytyvät maan päällisestä kaupungista.

Olin siis ostanut itselleni take away -aterian ja olin kävelemässä asuntolalle, kun kiinalainen mies tuli takaani huutaen minulle, että hänen vaimonsa tarvitsi ruokaa. Hän

tarttui hedelmäpussiin, johon ruokani oli pakattu ja yritti vetää sen käsistäni väkisin. Se ei tietenkään irronnut, koska olen omaksunut tavan kiepauttaa pussi ranteeseeni, jonka jälkeen vasta otan jäljellä olevasta pussista kiinni. Tällöin minun ei tarvitse varsinaisesti kantaa pussia, vaan se roikkuu ranteessani ja voin vapauttaa käteni helposti. Irrotin miehen sormet pussistani yksitellen, teeskentelin, etten ymmärrä mitään ja olin jälkikäteen erittäin ylpeä siitä, että muistin kääntää myös olkapääni pois, napata kassin tiiviimmin lähelle kylkeäni ja suojella muuta omaisuuttani.

Tämä tapahtui kirkkaassa päivänvalossa, lounasaikaan, muiden ohikulkijoiden läsnä ollessa, mutta kulttuurinormisto esti heitä puuttumasta tilanteeseen. Kiinassa ylpeys on sidoksissa voimakkaasti siihen, mitä julkisesti voi tehdä – ja ylpeys, kunnia ja muut hyveet ovat sidoksissa perheeseen. Perheenjäsenenä tilanteeseen olisi ollut velvollisuus puuttua, mutta ulkopuolisena ei. Vastaavasti, jos jonkun näkee kaatuvan kadulla, häntä ei saa auttaa, koska kaatuminen on häpeällistä ja jos joku näkee sen eli tulee auttamaan, kiinalainen menettää kasvonsa ja suurella todennäköisyydellä alkaa huutamaan ja syyttämään tönäisystä. Kukaan ei siis voinut puuttua tilanteeseen, joka ei ollut riittävän uhkaava, vaan kaikesta huolimatta varsin kylmänrauhallinen. Kasvojen menettämisen riski oli ulkopuoliselle liian suuri.

Suurin järkytys itselleni oli se, että se tapahtui paikassa, jossa kuljen päivittäin ja toisaalta se ei ollut ollenkaan yllättävää, koska kampus oli samalla ympäristö, jossa olin kaikista lähimpänä köyhimpää väestönosaa, sillä he tarjosivat monet kampukselle välttämättömät palvelut. Ulkomaalaisuudellani saattoi hyvinkin olla osuutta asiaan, sillä vaikken ollut ainoa ulkomaalainen, olin silti ulkomaalainen. Kiinalaisten (etenkin köyhimpien) silmissä olimme kaikki samoja ja yleinen stereotypia oli, että olimme aina rikkaita. En

Tunneleissa vastaavan tapahtumiselle on huomattavasti pienempi mahdollisuus siksi, että olen ulkomaalainen tai että näytän poissa olevalta. Toki esimerkiksi taskuvarkaita on kaikkialla, eikä heitä erota ulkonäöstä tai nuhjuisista vaatteista ja heidän pääsyään mihinkään sosiaaliseen ympäristöön on mahdotonta rajoittaa. Kiinalaiset ystäväni varoittelivatkin useimmiten juuri varkaista kaupungissa, metroissa ja busseissa. Tunnelit ovat kuitenkin siinä mielessä ostoskeskuksia ja vartioituja, että ilman potentiaalista ostovoimaa niihin ei ole pääsyä, jolloin edellä kuvatun kaltaiset kohtaukset ovat epätodennäköisempiä.

Turvattomuus ei tullut kartoissa eikä niiden piirtämiseen liittyneissä keskusteluissa esiin kuin MissKiinan kanssa, joka eräällä kävelyllämme varoitti pimeällä liikkumisesta.

”Mutta... tiedähän, että se on vaarallista. Tyttöjä katoaa – auto saattaa vain pysähtyä viereen pimeällä ja ottaa kyytiin. Pimeällä voi todellakin käydä niin... kyllä ja sitten kukaan ei enää näe näitä tyttöjä...”

Hän varoitteli minua autoista, joihin vain napataan kyytiin. Toisaalta hänkään ei ollut paikallinen ja hän oli kotoisin alun perin pienemmästä paikasta kuin Guangzhou, joten sen outouteen ja suuruuteen mahtui paljon sellaista, mikä oli hänellekin uutta. Muiden kyselyvastauksien perusteella epämukavuus tuntuu lähinnä liittyvän siihen epämukavuuden tunteeseen, jonka jokin aistimus tuotti. Kartan kolme piirtäjä on esimerkiksi maininnut pahan hajuisia viemäreitä. Kukaan ei ainakaan sanonut kokevansa maanalaisuutta uhkaavana. Se oli ennemmin neutraali asia, kuten kolmannen kartan piirtäjä kyselyvastaukseensa kirjoitti: hän ei erityisemmin etsi maanalaisia alueita ja suhtautuu niihin neutraalisti.

Itse en ole ikinä kokenut kaupunkitasolla Guangzhouta uhkaavaksi, vaikka etenkin maanpäällisen kaupungin toimintoihin liittyy paljon enemmän epävarmuuksia, jotka voisivat kokemuksena tuntua myös uhkaavilta. En kuitenkaan edellisen esimerkin jälkeen muuttanut suhtautumistani kaupungin turvallisuuteen mitenkään merkittävästi. Samoin kuin en myöskään istuessani huijaavan taksikuskin takapenkillä, joka otti minut kyytiinsä palatessani Shanghaista. Enkä silloinkaan, kun tavaroineni hyppäsin kyseisestä taksista ulos ja jatkoin matkaani jalan kello kolme aamuyöllä tietämättä, missä olin ja näyttäen niin turistilta kuin saatoin. Raahasin matkalaukkuani perässäni etsien uutta taksia ja ohitin useamman kodittoman, jotka nukkuivat kadunkulmissa. Heistä aktiivisimmat kuitenkin vain nostivat vähän päätään matkalaukkuni pyörien pitämän ääneen kaikuessa tyhjän kadun seinistä. Suhtauduin tapahtumaan epäuskolla; puhuin kieltä ja selkeästi olin ollut täällä riittävän pitkään osatakseni toimia, mutta siitä huolimatta joku oli riittävän tyhmä yrittääkseen huijata minua väittämällä, ettei kampussaari ollut osa kaupunkia. Toki sinne oli vaikea saada taksia yöllä, koska keikkaa takaisin ei ollut luvassa. Huijaavista takseista kuulin kyllä muutaman lähinnä ärsyyntyneen maininnan ylimääräisestä rahanmenosta, mutta kukaan ei ollut hypännyt taksista ulos keskellä kaupunkia kuten itse tein. (TYKL/ SPA/ 1187.)

Ihmiset eivät ole ainoa asia, joka kaupungissa voi aiheuttaa vaaran tai epämukavuuden tunteen, vaan Guangzhoun kaltaisella taifuunialueella säätilalla ja vuodenajalla on suuri

kokemukseen vaikuttava merkitys. Kesää ajatellen kuumuus ja hikoilu vain saivat olon epämukavaksi, joten mieluummin etsiydyin maanalle, jossa ilmastointi takuuvarmasti oli. Samalla tiesin olevani kuumuuden lisäksi suojassa auringonpaisteelta, joka toisinaan puski savusumun läpi. Talvikuukausina maanalaisuus tarjosi laajan lämmitetyn verkoston, jossa saattoi suojautua kylmältä. Kylmä ajoi minut maanalle lähes päivittäin, koska ainoa tapa päästä kylmää pakoon oli poistua kampukselta. Asuntolassamme tai luokkahuoneissa ei ollut lämmitystä ja lämpötilan hipoessa pahimmillaan nolaa kosteus pääsi valloilleen ja homehdutti kaiken. Lämmintä vettäkin sai vain klo 18.00-24.00 välisenä aikana. Periaatteessa huoneeseen olisi voinut hankkia lämmittimen, mutta se oli paloturvallisuusriski, joten se olisi voitu takavarikoida. Tunneleissa olosuhteet olivat huomattavasti mukavammat kuin kampuksella, eikä joka välissä tarvinnut myöskään pukeutua ja riisua vaatekerrosta, kun pinta-alaa riitti. (TYKL/SPA/1187g.)

Taifuuneista muistan erityisesti erään kerran, jolloin olin viettänyt onnellisesti päivääni Fashion Plazalla ja ihmetellyt turhautuneena, miksi netti toimi niin huonosti.

Illan pimennyttyä nousin vihdoon maanpinnalle ja katselin hämmentyneenä ympärilleni. Jo portaista tuntui vyöryvän vettä alaspäin. Kaikkialla oli vettä nilkkoihin asti ja siellä täällä lojui palmunoksia ja muuta roskaa...avatessani WeChatin...siellä oli sighteja, joista yksi on painunut ikuisesti mieleeni. Siinä rakenteilla olevan pilvenpiirtäjän päältä putoaa nosturi. Toisessa erästä kampuksen kahvilasta lentää katto. (Päiväkirja lokakuu 2015)

Edellisessä kuvatus tippuvan nosturin lisäksi WeChatissa kiersi loputtomasti kuvia ja videoita taifuunin aiheuttamista tuhoista. Maanalaisuus on tässä valossa todellinen turvapaikka. Äärimmäisiin sääilmiöihin ei voi itse vaikuttaa millään ja Guangzhoussa taifuunien lisäksi päänvaivaa aiheuttavat rankkasateet, jotka saavat kadut tulvimaan. Rankkasateiden aikaan ikimuistoisimpia WeChatin kiertoviestejä ovat ne arjen luovuuden hyödyntäjät, jotka ovat lähteneet liikkeelle auton sijaan vesiskootterilla. Maanalla vesiskoottereita ei kuitenkaan tarvittu. Rankkasateiden aikaan suurin riski oli liukastuminen, kun ulkona kastuneet ihmiset valuttavat vettä lattialle.

Säätilan ohella ihmismäärä on attribuutti, jota ei voi aina hallita täysin ja sen kanssa on vain tultava toimeen, vaikka toki kuten olen sanonut sitä voi yrittää ennakoida. Fyysisen ympäristön aistien kuormittavuus ja sen hallintamahdollisuudet vaikuttavat ratkaisevasti siihen koenko tunnelin turvalliseksi, ahdistavaksi tai epämiellyttäväksi. Löysin yllättäviä syitä vieraillessani muissa Shanghaissa, Hong Kongissa ja Shenzenissä, jonka jälkeen ymmärsin Guangzhoun maanalaisiin alueisiin kokemaani viehtymystä entistä

paremmin. Mutkaisuudella ja värimaailmalla oli suurempi merkitys kuin olin osannut aavistaakaan.

Toisinaan Guangzhoun metroasemilla nimittäin tuntui, että linjaa vaihtaessa kaikki oli mutkikasta ja mikään käytävä ei edennyt suorana mihinkään. Vasta käytyäni Hong Kongissa huhtikuussa 2016 oivalsin, että käytävien mutkaisuus piilotti ihmismassasta suuren osan, mikä ainakin minut sai paljon levollisemmaksi. Näin vain lähimpänä olevat ihmiset kapeassa tilassa, eikä milloinkaan tuntenut olevani loukussa. Tällöin katse ei yllä pelkästään horisonttiin lukemattomien päiden taakse, vaan vain muutamaan päähän lähellä ja loput ovat näkymättömissä. Mutkattomia ja suorita tiloja maanalla tuntui Guangzhoussa olevan vain silloin, kun tila oli riittävän avara nielläkseen koko massan aiheuttamatta tunnetta siitä, että seinät kaatuvat päälle. Samanlaisilla Fashion Plazan muutoin leveät käytävät oli pilkottu liiketiloilla kolmeen pienempään käytävään ja avaraa tilaa oli vain ruokakentillä, jolloin väkimassa olisi kohtuullisen paikoillaan. Mutkissa oli myös se hyvä puoli, että väkimäärän ohi pääsi helposti, sillä suurin massa ei kulje seinä pitkin, jolloin nurkasta oli mahdollista kiilata kiireessä ohi, mikä siis toisaalta lisäsi sujuvuutta ja mahdollisti monipuolisemmat rytmit. (TYKL/SPA/1187g.)

Ihmismäärän paljouden sijaan voi aistia ja kokea myös sen, kun ihmisiä ei ole. Toisinaan päinvastainen tilanne eli ihmisten puute sai maanalaiset alueet tuntumaan entistä suuremmilta ja kolkoilta. Mall of the World esimerkiksi on sellainen suurilinjaisuuden vuoksi, että en juurikaan pitänyt siitä päiväsaikaan. Se vaikutti tyhjältä ja ankealta kaikessa laajuudessaan. Vaaralliseksi en sitä mieltänyt päivälläkään, mutta siellä itsensä tunsin helposti yksinäiseksi. Yksinäisyyteen vaikutti toisaalta myös sen toimijavalikoiman ja päiväsaikaisen käyttäjäkunnan yhdistelmä. Sillä siellä oli suurimmaksi osaksi ravintoloita ja kahviloita, joihin tuntui vaikealta mennä yksin. Niissä kävi pääsääntöisesti läheisten yritysten edustajia, joten tuntui kuin minuun olisi suhtauduttu jotenkin muuten kielteiseen sävyyn siksi, että liikuin yksin ja minulla oli aikaa. Muualla en kokenut sen olevan ongelma tai aiheuttavan kielteisyyttä tai epämukavuutta.

Suoranaisesti ihmismassan puutetta eivät mainitse myöskään karttojen yksi tai kaksi piirtäjät, vaikka kuten useasti on tullut esiin, he etsivät kaupungissa nimenomaan muita ihmisiä ja ovat jäsentäneet kaupungin erilaisten kohtaamisten perusteella. Kuitenkaan se ei mielestäni yksiselitteisesti tarkoita sitä, että he olisivat kokeneet yksin liikkumisen tai olemisen negatiivisesti – se tarkoittaa vain, että heille kokemuksen kannalta merkittävämpää oli muiden ihmisten läsnäolo kuin se, mitä he mahdollisesti tekivät yksin.

Kolmannen ja viidennen kartan piirtäjät sen sijaan olivat piirtoprosessin aikana melko yhtämieltä siitä, että heille mukavampi tilanne on vähäinen väkimäärä. Toisaalta sekään ei kerro, onko vähäinen väkimäärä kuitenkin mukavampi tai kokisivatko he kuten itse koin, että liian tyhjä avara tila maan alla saattoi olla myös yksinäinen paikka.

Maanalaisen alueen fyysiset elementit vaikuttavat toisaalta siihen, miten paljon aistittavaa on. Mall of the World on pääpiirteissään niin puhdas, että siellä pysäyttävää tai yllättävää havaittavaa ja tekemistä on vähemmän. Tässä mielessä se on havainnoimisen puolesta tasaisempi, eikä sellaisia asioita ole sijoitettu niin huolettomasti esille kuin esimerkiksi Fashion Plazalla. Tunnelina se oli jatkuvasti muuttuva installaatio, mikä riitti innostamaan sekä pitämään mielenkiinnon yllä koko ajan. Taiteellisen vapauden ja päivästä nauttivien laahustajien rinnalla tunnelmaa hallitsi määrätietoisuus, joka välittyi nimenomaan kulkijoista, joiden tahti oli nopeampi ja heillä oli selkeä suunta. Näiden kiireisempien kulkijoiden läsnäolo toisaalta lisäsi onnen ja innostuksen tunnetta, koska itse saattoi olla onnellinen saadessaan edetä rauhassa juoksematta. Laahustajat keskittyivät Fashion Plazan outouksiin antaumuksella.

Yhden leveän tunnelin sijaan Fashion Plazasta oli tehty intiimimpi ja joustava rakenne halkomalla yksi leveä käytävä kahteen tai kolmeen osaan. Mutkiltaan se ei ollut terävänurkkainen tai selkeälinjainen, vaan käytävät aaltoilivat, yhtyen ja erkaantuen. Kulkeminenkin saattoi olla siis varsin hajanaista ja tuntui, että aina jossakin oli jokin sellainen kohta, teos, sopukka tai, jota ei ollut koskaan ennen nähnyt. (TYKL/SPA/1187g)

Fashion Plazaan liittyvä innostus oli siis sidoksissa arvaamattomuuteen ja yllätyksellisyyteen, jota sen fyysiset elementit tarjosivat. Niissä oli niin paljon havainnoitavaa ja sulateltavaa, että oli mahdotonta nähdä kaikkea kerralla. Se tarjosi aisteille aina jotain uutta ja voimakasta, mikä vain teki Fashion Plazasta entistä jännittävämmän.

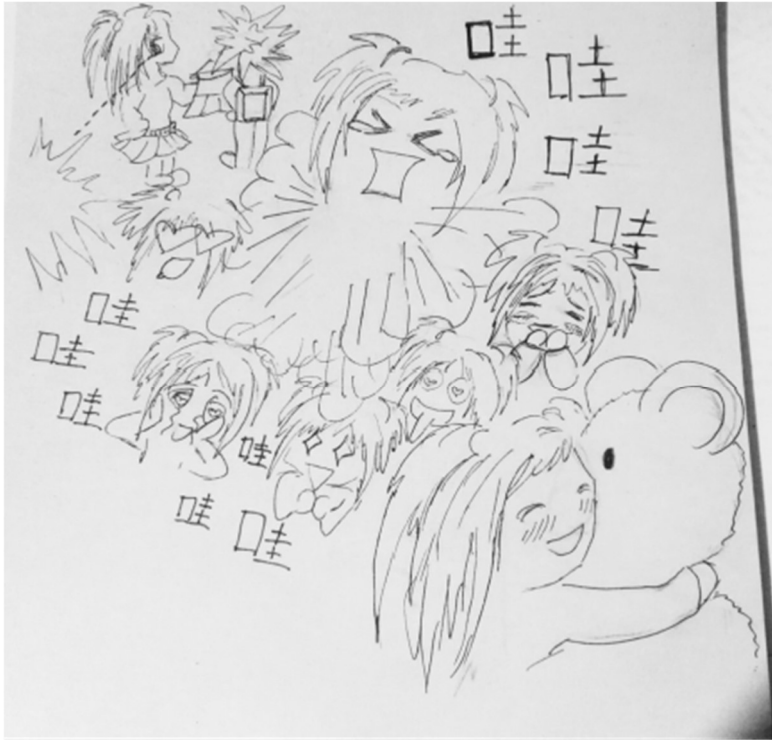
Kuitenkin Fashion Plaza oli harkitusti koostettu ja suunniteltu, vaikkei niin suunniteltu ja klassiseksi puhdistettu kuin Mall of the World. Mall of the Worldin havaintomaailma on sidoksissa iltaan ja ikään kuin ”aina tietää varmasti, mitä saa” -ajatus tukeutuu juuri valojen täyttämään tilaan, jossa kaupungin hälinä jää pilvenpiirtäjien taakse jättäen tilaa kokemiselle turvallisuudesta huolehtimisen sijaan. Fashion Plazalla liikenne jää maan pinnalle ja etenkin sen taiteeseen liittyvät ja ajanvietämiseen suunnitellut osallistavat tilat olivat ajateltuja, mutta ”koskaan ei tiedä, mitä löytää”. Ne elivät koko ajan ja niissä tilaa oli jaettu erilaisilla sopivilla seinillä ja verhoilla, joiden takaa saattoi kuulla ääniä siitä, kuinka jotain uutta oli jälleen rakenteilla.

Yksi mahdollisuus sille, miksi kaikki suomalaiset aloittivat karttansa piirtämisen Kanton-tornista, onkin juuri kokemuksellinen varmuus. Omaan mieleeni se on jäänyt juuri sellaisena vuoren varmana rauhallisuuden, esteettisyyden ja näyttävyuden alueena, mutta oli kokemus muille tunnetasolla millainen tahansa, se on ollut riittävän voimakas ja mahdollisesti toistunut samankaltaisena niin useasti, että Kanton-torni ja oopperatalonaukio ovat muodostuneet asuntolaa ja kampusta keskeisemmäksi paikaksi kaupungissa.

Karttojen perusteella olin ainoa, joka koki riittävää yhteyttä animeen ja mangaan tiedostaakseen ja nimetäkseen Comic Cityn erilliseksi osaksi metroasemaa ja Beijing Luta. Hankaluus tuntui olevan myös minkään muun kaupunginosan kuin Tianhen, kampuksen ja lentokentän sijoittamisessa kartalle, joten vaikka tutkittavani olisivat käyneet Comic Cityssä, he eivät välttämättä tiedä käyneensä siellä. Anime, manga ja k-pop ovat kuitenkin samalla niin aasialaisen populaarikulttuurin osia, että se vaatii omanlaistaan faniuden sisäistämistä ennen kuin Comic Cityn tuotevalikoima alkaa merkitä jotain. Ei fanit saattavat innostua toki söpöydestä, mutta fanille jokainen suosikki-sarjaan tai bändiin liittyvä asia aiheuttaa pelkkää innostusta voimakkaamman kehollisen kokemuksen ja silmiin osunut asia on symboli jostakin paljon suuremmasta kuin miltä se ulkopuoliselle näyttää. Kyse on siis omalla tavallaan ennakkotiedon ja merkityksellisten asioiden yhteenkietoutumisesta, joka tekee Comic Cityn kokemuksellisuudesta hyvin erilaisen riippuen siitä, kuuluuko fanittajien joukkoon. (Grasseni 2004, 19 & Tiili 2014, 267)

哇哇 (wa2wa) oli ilmaus, joka kuvaa parhaiten paitsi sen tyyliisuuntaa, jota Comic City edusti. Se viittasi ”söpöön” tai ”suloiseen” asiaan liittyvään innostuksen ja ihastuksen tunnekirjoon, mutta suorana käännöksenä se oli onomatopoeettinen ilmaus vauvan itkulle. Alla oleva lainaus päiväkirjastani kuvaa sitä kontrastia, jonka koin omassa käytöksessäni. Comic Cityssä tunsin yksinäni olevani ulosanniltani hillitty 哇哇 aasialaisiin verrattuna, mutta länsimaalaisittain olisin ollut todella 哇哇.

OMG, katsoin eilen Harry Potteria kiinaksi (lainasin sen kaverilta) korealaisten ja japanilaisen kanssa. HAHHAHA! Tunsin itseni niin patsaaksi heidän rinnallaan. XD... niinku aivan mahdoton kuvailla sitä koomisuutta, kun suomalainen istuu tuppisuuna ja loput kolme eivät pelkästään ilmeile, vaan peittivät vuoroin suunsa, silmänsä, nojasivat taaksepäin, nostivat jalat sängylle ja huomauttivat heti, jos joku oli hyvännäköinen. Sitten he taas nostivat kädet kauhuissaan ilmaan ja nauroivat toisilleen omia reaktioitaan – mis-saamatta leffasta sekunttiakaan. Miten ihmeessä nämä tyypit voivat katsoa kauhuelokuvia? Sieltähän ne parhaat tulevat... millaista heidän elokuvateattereissaan mahtaa olla? He ovat niin 哇哇 (Päiväkirja 23.10.2015)

Kuva 18 Miia-Tatjaana S. marraskuu 2015

Katselukokemukseni kuvaa hyvin sitä, miksi Comic Cityyn liitettiin Kiinassa onomatopoettinen ilmaisu vauvan itkusta. Aasialainen tyyli ilmaista tunteita oli näyttävämpi silloin, kun niitä ylipäättään ilmaistiin. Comic City oli myös kaikista kulluttamistani tunneista lapsenmielisin, nuorekain ja selkeästi suunnattu tietynlaiselle yleisölle. Kuvassa 18 havainnollistuu oma 哇哇:aan

liittyvä tunnekirjoni, joka mielletään yleensä todella aasialaiseksi länsimaalaisessa kontekstissa. Comic Cityssä 哇哇-hetkiä syntyi juuri kuvan osoittamalla tavalla, kun jotain ”osui silmiin”. Asettelen puolesta Comic Cityssä ”enemmän on enemmän” eli jos jossakin kohdassa näkyi pienikin palanen myyntitiskiä tai seinää, siihen laitettiin jotain. Runsas teki toisaalta välillä hankalaksi löytää etsimänsä, mutta kun sen itselleen tärkeän asian havaitsi kaiken joukosta, siitä ei voinut päästää irti.

Kuuitenkaan 哇哇:aan ei liity samanlaista yllätyksellisyyttä kuin esimerkiksi Fashion Plazaan tai aivan samanlaista vuoren varmaa tasaisuutta kuin Mall of the Worldiin. Kehollisena kokemuksena kaikki ovat toki vahvoja ja vaikuttavia, mutta samalla Comic Cityyn tullessaan sitä osaa odottaa, sitä toivoo ja ikään kuin etsii, mutta kuitenkin koskaan ei voi olla aivan varma, että etsimänsä löytää juuri tänään. Jännitys liittyy ennemminkin toiveiden ja odotusten toteutumiseen kuin täyteen yllätyksellisyyteen.

Kulutustavaran lisäksi se tarjosi toimintaympäristön roolipelaajille, mikä tuo hyvin esiin Comic Cityn yhteisöllisyyttä. Sen alakerrassa oli mahdollista pelata roolipelejä tyypillisten kampaajakäyntien, manikyyrien ja pedikyyrien tarjoajien lisäksi. Comic Cityn kokemuksellisuus oli sidoksissa tiettyihin spesifeihin intresseihin ja fanitietoon, jota ilman se tarjoaisi paljon vähemmän mielenkiintoista koettavaa. Spesifisyys selittää myös sen,

miksi muissa kartoissa alueelta on erottunut lähinnä Beijin Lu ja Gongyuanqian metro-
asemana (Kartat 1-5). Saattaa olla mahdollista, että vaikka asiaa ei taaskaan missään
mainita, joukkoon kuulumattomuuden tunne on voinut tehdä muusta alueesta merkityk-
sellisemmän tai vaihtoehtoisesti matkaoppaiden ohjaamana päämääränä on ollut Beijing
Lu, jolloin Comic City ei välttämättä ole tullut tutuksi muille lainkaan. Kulkureittinä
Comic City ei nimittäin palvellut kovinkaan hyvin. Gongyuanqianilta on paljon suora-
viivaisempia reittejä ulos. Jos jälleen ajatellaan sujuvuuden kautta (Ehn & Löfgren
2007, 228-230), on paljon sujuvampaa päästä määränpäähensä menemällä ulos seura-
amalla opasteita maan pinnalle kuin suunnata ostoskeskukselta näyttävään osaan, joka
näyttää ahtaalta ja johon voi potentiaalisesti eksyä.

Comic Cityn intiimiys ja tiivistunnelma kuuluivat asiaan. Sitä kirosi vain jonottaessaan
vessaan, sillä muuten oma mieliala ikään kuin ruokki itse itseään muiden innostuksesta.
哇哇 oli tässä mielessä siis myös paikan yleinen ilmapiiri, joka oli mahdollista aistia ja
johon oli mahdollista hypätä mukaan. Tällöin tunnemaailmani oli sarjojen, silmissä vä-
lähtelevien kohtausten ja mielikuvien vietävänä, ja siellä koetuilla tunteilla oli siten laa-
jempi ja syvempi konteksti kuin vain se, mitä ympärilläni tai elämässäni tapahtui. Ne
herättivät muistoja välillä hyvinkin kaukaisista tapahtumista.

Ilmapiiri tarjosi samalla kosketuspintaa laajemminkin kokemiini tunteisiin. Esimerkiksi
kertomuksessani mainitsemani kappale ”Engel fliegen einsam” oli vakio taustamusiik-
kia Comic Cityssä ja se muistutti minua, kuinka vietin edeltävänä kesänä aikaa parhaan
ystäväni kanssa ja ylipäätään Suomesta, sillä fanitin näitä asioita mantereesta riippu-
matta. Se muistutti jostain, mikä oli kauempana ja teki kulkemisesta samalla tavan
muistella sitä ja käsitellä esimerkiksi koti-ikävä. Päästäkseni kaupunkitilassa tällaiseen
mielentilaan, kuplaan ja eristäytyneisyyteen, jossa saatoin käsitellä omia tunteitani ja
ajatuksiani, muuttui tunneleiden turvallisuus todella houkuttelevaksi. Poissaoleva katse
ei häirinnyt ketään, eikä ollut esimerkiksi tarvetta ylittää katua, joka vaati ympäristön
tarkkailua. Ei tarvinnut suunnistaa, joka jälleen vaatisi ympäristön huomioimista ja te-
kisi omissa ajatuksissaan kulkemisen mahdottomaksi. Eikä se myöskään tehnyt minusta
sitä helppoa kohdetta, vaan sain kulkea rauhassa. (TYKL/SPA/1187g.)

7. VIIMEISET SANAT MAANALAISESTA KOKEMUKSESTA

Kuva 19: Kaupungin aistillisuus, Miia-Tatjaana S. huhtikuu 2015

Kirjoittaessani annoin kokemuk-
seni johdatella – ja päädyinkin
aisteilla ja keholla kokemiseen.
Toisin sanottuna kaupungin aistil-
lisuuden ja sen myötä kehollisuu-
den merkitys selkeni kirjoittaes-
sani ja katsoessani, miten esitin
kokemustani ja kuinka jäsentäisin
sen. Kuva 19 kuvaa sitä, kun kau-
punki on täynnä aistittavia asioita
ja niiden monien seasta pitäisi
löytää juuri ne oikeat. Tällöin
kuuntelee omia sisäisiä tuntemuk-
siaan löytääkseen itselleen sopi-
vaan paikkaan. Omalla kohdallani

se tarkoitti usein maanalaisia alueita, vaikka muiden informanttieni kohdalla tilanne oli toisenlainen. He löysivät etsimänsä usein toisenlaisista yhteyksistä.

Autoetnografian tärkeimpänä tiedonhankintavälineenä olivat aistit ja uteliaisuus. Parhaiten niitä pääsi Guangzhoussa hyödyntämään kävelemällä. Lappikin (2012, 147-149) huomauttaa kävelyn merkityksestä globaalissa kaupunkitutkimuksessa. Siinä, missä hänen ensivaikutelmansa Suzhousta oli kaottinen ja vaikka itselleni Guangzhou ja Aasia toimintatapoineen olivat tuttuja, koin sen, kuinka aistilliseksi kaikki muuttuu, kun astuu kaaokseen vajaalla kielitaidolla ja kun on pakko liikkua päästäkseen jonnekin. Samalla toisaalta nautin kaaoksen tuomasta vapaudesta, jossa länsimaiset kulttuurinormit saa heittää hetkeksi roskikseen – itse koin sen vapauttavana. Guangzhoussa saa tunkea kulkuvälineisiin, syödä huolettomasti ja ihmisille saattoi hymyillä. Koin sen luonnollisena, eikä se kenties siksi noussut laajempaan rooliin omassa kokemuksessani.

Tällöin tekemisen, kulkemisen ja elämisen kautta kokemuksen aistiminen nousi keskeiseksi tavaksi jäsentää ympäröivää todellisuutta. Vaikka en jatkuvasti tuokaan esiin kokemuksessani kehoani esiin ja erityisiä siihen liittyneitä tuntemuksia tai kuinka kehoni vaikuttaa kokemukseeni, on se kuitenkin selkeä taustatekijä, joka rytmittää toimintaani ja elämäni kertomalla, mihin se pystyy. Kuten Ingold (2004, 330-331) totesi

kävelemisestä, on kaupungissa kulkeminen aina identiteetin luomista ja toteuttamista. Keho on voimakas osa identiteettiä ja esimerkiksi se, kuinka paljon on valmis sietämään epämukavuuksia vaikuttaa kehon kautta voimakkaasti tekemisiimme. Epämukava ei tunnu hyvältä, eikä siitä siten voi luoda kotoisaa tai mukavaa kokemusta.

Mukavuudenhalu tulee esiin omassa kokemuksessani toisaalta turvallisuuden tunteen etsimisenä. Itse löysin maanalaisista osista suojaa sään ääri-ilmiöiltä kuten rankkasateilta, taifuuneilta tai paahtavan kuumalta auringolta. Tunnelit tarjosivat myös turvaa liialliselta sosiaalisuudelta, josta ne tekivät paljon helpommin hallittavan. Omista hallintakeinoistani selkein oli musiikin kuuntelu, jolla vedin auditiivisen raja-aidan itseni ja muiden väliin. Turvaa maan alla tarjosivat etenkin ostoskeskusalueiden sosiaaliset rajat, jotka estivät muun muassa kerjäämisen tietyillä alueilla. Toisaalta suurin osa kerjäläisistä on toki täysin vaarattomia, eivätkä esimerkiksi kaikki taskuvarkaat ole kerjäläisiä.

Kävely on myös sosiaalista toimintaa, jonka kautta ollaan yhteydessä ympäristöön (Ingold 2004, 326-329). Oma tapani liikkua jalan oli todella tunnesidonnaista. Esimerkiksi huonosti nukuttu yö tai paha mieli johtivat väsymykseen ja aivan omanlaiseensa emotionaaliseen kuplaan, jossa kaikki kontaktin ottaminen ja kontaktinottoyrityksiin vastaiminen tuntui vastenmieliseltä. Tällöin suuntasin tunneleihin, mutten siksi, että ne tarjosivat suojan paahteelta tai kylmältä, vaan siksi, että niissä sosiaalisuuden aste oli huomattavasti vähäisempi tai vähintään hallittavampi, enkä herättänyt niin paljoa mielenkiintoa, eikä maanalla ollut niin suurta vaaraa tulla yliajetuksi kääntäessäni huomioni itseeni.

Kokemuksessani nousee esille vahvasti positiivinen yksinäisyys ja tahto itsenäisyyteen sekä tarve hallintaan. Kokonaisuudessaan maanalaisten alueiden kokemukseni kiteytyy teemoina hallinnan ja itsenäisyyden eri muotojen ympärille kuten Ronkasen, Harrisonin ja Ryban (2014, 196) tutkimus Pekingissä juoksemisesta. Toisaalta omassa työssäni hallinta ei tarkoita niin suoranaisesti oman arvomaailman ja käytösmallien muokkaamista, jotta ympäristöstä tulee siedettävä. Sen sijaan hallinta tarkoittaa enemmän aistiärsykkeiden hallintaa, jotta ympäristöstä tulee helpommin käsiteltävä ja toisaalta hakeutumista sellaisiin paikkoihin kaupungissa, jotka ovat käsitettävissä. Eniten hallintakeinoistani olen käsitellyt musiikin kuuntelua, sillä sitä tein eniten ja se havainnollisti itsellenikin, kuinka voimakkaasti se muutti ympäristöäni. Jos en kuule ihmisten ääniä, on heidän näkemisensä melko yhdentekevää, enkä tunne olevani ruuhkassa, vaikka oikeasti olisin. Samaa tematiikkaa jatkaa pohdintani näkemisen merkityksestä. Tila muuttuu ahtaaksi ja

kaoottiseksi, jos se pakataan täyteen ihmisiä ja ahdistavaksi, jos ihmismassan näkee loputtoman tunnelin horisonttiin.

Kaupungin päivärytmi oli ennustettavissa ja koska itselläni oli muita vaihto-opiskelijoita paremmat mahdollisuudet hallita ajankäyttöäni saatoin, sillä mennä maan alle aikoina, jolloin siellä ei ollut aivan niin ruuhkaista. Saatoin siis nauttia omasta ajastani maan alla silloin, kun siellä ei ollut tungokseen asti ihmisiä. Rytmiikan puolesta Fashion Plazalla oli kaikista eniten kerroksia, sillä ostoskeskuksen ohella se oli läpikulkureitti. Comic City oli suurimmaksi osaksi rauhoitettu kulkureitin funktiosta sijaintinsa vuoksi. Mall of the World sen sijaan oli päivisin kiireen ja kulkemisen tila, mutta pimeän laskeuduttua kaikki tuntui pysähtyvän ja se muuttui ajanviettopaikaksi.

Aistillisuus vaatii tekstin lisäksi monimuotoisempaa tutkimusmateriaalia johtuen siitä, ettei kaikkea voi kuvata verbaalisesti menettämättä osaa viestistä (Pink 2009, 14-15, 46-47). Esimerkiksi, jos katson sitä, mitä kuvamateriaalistani puuttui, voin todeta, ettei se aineistona edusta kovinkaan hyvin kiinalaista tapaa käyttää kehoa. Sen sijaan se tulee kerronnassani esiin suhteessa omaan, havainnoimaani ja korealaisen ystäväni kokemaan tapaan, mutta en siltikään ole ihmetellyt sitä riittävästi ottaakseni esimerkiksi kuvaa syväkykyssä pensasaidan penkin laidalla istuvasta poliisista tai metroasemalla puun alla kauhtuneessa nojatuolissa nukkuvasta mopotaksista, joka odottaa asiakkaitaan. Sen sijaan olen oopperatalon aukiolla kuvannut pikkulapsia ja ihmisiä, jotka sattuiivat olemaan syväkykyssä ihmetellessään valoja. Syväkyky ja monet kiinalaisten tavat käyttää kehoa ovat itselleni jo tiedostamatonta hiljaista tietoa, jota en edes tajunnut ihmetellä riittävästi. Tunkeminen on toinen itselleni jo rutiiniasia, jolla on Kiinassa selkeä käyttötarkoitus samoin kuin näennäisellä jonottamisella. Vain käyttämällä aistejaan ja kehoaan voi siis tottua ja omaksua tapoja vieraassa kaupungissa, jolloin myös niiden kuvailun on oltava monipuolisempaa, jotta ei ylikorosta audiovisuaalisuutta.

Kokemuksen kannalta olennaista on kuitenkin rytmiikka, sujuvuuden ja jatkuvuuden tunne, joita on vaikeampi kuvata visuaalisesti sellaisena kuin ne tuntee. Koin mieluisimmiksi paikat, joissa saattoi vähintään manipuloimalla rytmiä edetä sujuvasti. Tunnelit olivat tähän siis tiettyyn aikaan päivästä ja viikosta ideaali ympäristö, koska kaikki kulkivat jalan ja ohittaminen oli helppoa, eikä nopeita tai yllättäviä asioita tapahtunut samoin kuin maanpäällä liikenteen seassa. Liikennettä ei päässyt pakoon pienilläkään kujilla, sillä niilläkin mopo tai skootteri meni vähän väliä tunkemalla ohi.

Vastaus omaan pääkysymykseeni maanalaisten alueiden kokemuksesta on siis varsin monisyinen, eikä siihen ole yhtä oikeaa vastausta, kuten jo pienikin karttaotantani osoittaa. Kokemus on ilmiö, johon vaikuttavat monet ulkoiset ja sisäiset tekijät. Ulkoisia ovat muun muassa aikaisemmin mainitut rytmi, aika ja tila. Sisäisiä sen sijaan ovat aistit ja mieltymykset. Eletty kaupunkitila muokkaa koko kaupungin kokemusta voimakkaasti, sillä se rajaa tutuimmat alueet erilleen yksittäisistä käynneistä ja oudoimmista alueista, jotka eivät joko kiinnosta tai ole keskeisiä toimimisen kannalta. Tiloja vertailaan jatkuvasti toisiinsa. Aktiivinen toimijuus keskittyy tässä mielessä elettyyn kaupunkitilaan, joka muodostuu vertailujen, mieltymysten ja tulkittujen havaintojen pohjalta. Omassa kokemuksessani tunneille muodostui muuta kaupunkitilaa ja -kokemusta kannattelevan selkärangan rooli, joka tuntuu usein olevan maanpäällisyyttä merkittävämmässä asemassa ja joita käytin verrokkeina löytääkseni hetkeen sopivan kokemuksen.

Kulkemiseni ja kaupunkitilan kuluttaminen oli siis sosiaalista. Se oli riippuvainen roolista, joka vaikutti siihen, kuinka ennakoitavassa ja toisaalta hallittavassa ympäristössä koin mielekkääksi liikkua. Samoin se vaikutti siihen, minkä asteisen anonymiteetin koin riittäväksi. Tällöin rooli on toisaalta subjektiivinen ilmiö, joka muuttuu suhteessa ympäristöön. Se on fenomenologinen minä, joka auttaa ympäristöä ymmärtämään minää ja samaan aikaan se tulkitsee ympäristöä ja sen reaktioita arvioiden sen kykyä ymmärtää minää ja hyväksyä se joukkoon. Kyseessä on siis kaksisuuntainen prosessi, jossa esimerkiksi kuljin iloisena palaajana, jonka identiteettiin liittyy vahvasti kokemuksesta saatu asiantuntijuus – erityisesti asiantuntijuuden testaaminen – ja sen pohjalta muodostuneet toimintatavat. Se kuinka ne otettiin vastaan sekä kuinka hyvin tai huonosti ne toimivat arjessa ja kulkiessa kaupungilla tai maan alla oli suoraa palautetta niiden toimivuudesta, jonka varjolla kyseenalaistin oman roolini koko ajan arvioiden suoriutumistani ja pätevyyttäni.

Kuten yllä totesin fenomenologisesti suhteeni kaupunkiin voi ymmärtää erilaisten roolien kautta, jotka vuorotellen ajoivat minua pois kampukselta ja kampukselle, maan alle ja maan päälle sekä tietyille alueille, että tietyille paikoille niihin liittyvien ilmiöiden perässä. En siis niinkään etsinyt tiettyä paikkaa paikan vuoksi, vaan siihen liittyvien ominaisuuksien, mielikuvien ja tunnemaailman takia. Tällöin aistihavainnointi on keskeisessä roolissa kaikissa ulottuvuuksissaan, jotta haetun paikan ominaisuudet välittyvät tietoisuuteeni asti ja se, kuinka ne sopivat jokaiseen rooliin liittyvän asenne-ajatus-tunnekokonaisuuden kanssa yhteen. Tällöin sen sijaan, että tarkastelisin itseäni

pelkästään ”aktiivisena toimijana” kokemus saa uusia ulottuvuuksia, kun tiedostan oman kerroksellisuuteni.

Toisaalta kerroksellisuus vaikuttaa erityisesti kenttätöiden tekemiseen vieraassa kulttuurissa, sillä siinä missä kotimaassani koen helpommaksi lähestyä tutkimuksen kohdetta asiantuntijana tai tutkijana, koki asetelma Guangzhoussa yllättävän muutoksen. Itse-reflektoinnin seurauksena totesin, että olin yksinäisenä kulkijana avoimempi ja uteli-aampi kuin tutkijana. Tutkijana kamppailin yllättäen sen kanssa, että kaikki oli liian itsestään selvää, eikä mikään tuntunut vaikuttavan minuun tai olevan riittävän hyvää tietoa. Tosin todettakoon, että en myöskään tuntenut kentällä ollessani flanöörin -käsitettä tai tunnistanut vielä edes kävelyn merkitystä aistimisen ja kokemisen kannalta, koska alkuperäiset lähtökohtani olivat niin erilaiset kuin mihin prosessi minut lopulta johdatteli. Tutkijan rooli suhteessa ympäristöön oli myös haasteellinen, sillä kiinalaisten oli vaikea käsittää, että tunnen heidän toimintatapansa kohtuullisen hyvin. Heidän silmissään olin aina ulkopuolinen tai ulkomaalainen eli vieras. Roolin vuorovaikutus ympäristön kanssa sai minut lähinnä turhautuneeksi, mikä tuntui samalla osaamattomuudelta ja aiheutti tutkijalle sisäisen kriisin.

Roolieni kannalta merkittävää on huomata paitsi, että ne painottuivat eri tavalla riippuen ulkopuolisista tekijöistä sekä lähiaikojen tapahtumista, myös se, että vaikka etenkin tutkimukseni alkuvaiheesta alkaen olin kiinnostunut nimenomaan suhteestani tunneleihin en kuitenkaan kokenut missään vaiheessa, että minulla olisi mitään erityistä tunneliroolia. Sen sijaan tunnelit ovat osa kaupunkia – käytännöllinen osa, joka tuntui palvelevan eri roolieni tarpeita hyvin. Tunnelit eivät siis ole omassa kokemuksessani itsenäinen ja riippumaton erityisen identiteetin muodostaja, vaan nekin ovat osa koko kaupunkia ja sen kokemusta. Ne sekoittuvat toisinaan yhtä rajattomasti kaupunkikokemukseen kuin Mall of the Worldin ja oopperatalon aukion maanalaisuus ja maanpäällisyys.

Roolien lisäksi ympäristön kokemukseen vaikuttaviin tekijöihin kuuluu fyysisten ominaisuuksien lisäksi kulttuuri-ilmiöitä, joiden olemassaolo vaikuttaa toimintaympäristön normeihin ja sitä kautta ilmiö vaikuttaa myös kokijaan. Esimerkiksi tinkiminen ja saateenvarjojen puuttuminen maan alla ovat ilmiöitä, jotka olen nostanut esiin. Tinkiminen esimerkiksi on toimenpide, joka on monelle tuttu jostakin, mutta itselleni se alkuun erityisesti oli roolin kautta identiteettiini vaikuttava toimenpide, joka antoi palautetta siitä, kuinka osaan toimia ympäristössäni. Tinkimisestä tuli mittari, koska se on samalla kulttuurinen ilmiö, joka vaatii suunnattoman määrän ennakkotietoa, eikä sen onnistuminen

riipu pelkästään henkilökemiasta. Sateenvarjot puolestaan ovat oma vitsauksensa, jotka hankaloittavat liikkumista maan päällä huomattavasti säästä riippumatta.

Toisaalta laajemmin tarkasteltuna tinkiminen ja vastaavien kulttuuri-ilmiöiden tunteminen palauttaa kokemuksen miellyttävyyden jälleen turvallisuuden tunteeseen, mutta toisaalta myös osaamiseen, pystyvyyteen sekä hallintaan. Jos siis tinkimisen kaltaisesta ilmiöstä tulee rutiinia ja sitä kautta epätapahtuma, on todennäköistä, että olonsa myös kokee turvallisemmaksi. (Ehn & Löfgren 2007, 228-230.) Tässä valossa kaikkia aineistoni osia yhdistävä tekijä näyttäisi olevan juuri sujuvuus, jonka saa keskeyttää ainoastaan omaehtoinen pysähtyminen. Kartan 2, MrAfrikka ja MissKiina piirtäjät löysivät kaupunkinsa sieltä, missä oli muitakin ihmisiä ja jäsensivät kokemustaan voimakkaimmin sosiaalisten suhteiden kautta. Kartta 5 puolestaan korostuivat luonto, nähtävyydet ja toisenlainen kokemuksellisuus kuin omassani tai kartassa 3, joissa aistit ja havainnoimisen mahdollisuudet tulivat voimakkaimmin esiin.

Keskeiseksi teemaksi omaan kokemukseeni muodostuu näin ollen hallittavuuden ohella liikkeen sujuvuus, vaikkei se olisikaan aina silminnähtävää tai edes kinesteettisesti havaittavissa. Liike ja liikkuminen siinä mielessä, että halusin aina pois jostakin, mikä teki minut usein iloiseksi, koska olin jossakin muualla kuin siellä, mistä lähdin. Liike voi tässä mielessä manifestoitua myös pysähtymisen kautta ikään kuin siirtymänä tai siirtymän loppumisena. Liike on toisaalta tapa tunnustella ympäristöä ja sen rytmikkaa, mutta toisaalta se on tapa sijoittaa itsensä ympäristöön ja olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Siirtymät ja pysähdykset osoittautuivat kaupunkirytmien luojiksi, jotka siis näin ollen määrittävät liikettä. Toisaalta liikettä ohjaavat sosiaaliset ja kulttuurinormit, mutta niiden luomaa rytmiä voi myös rikkoa tarpeen ja itselleen sopivan manipulaation keinoin.

Liikkuminen on siis erottamaton osa maanalaisuuden kokemusta, jolloin tunnelien rakenne ja fyysinen ilme ovat keskeisessä roolissa sen puolesta, kuinka sujuvaksi, vaivattomaksi ja viihtyisäksi kulkemansa reitin voi kokea. Etenkin Fashion Plaza on hyvä esimerkki läpikulku paikasta, joka on enemmän kuin tunneli. Se nousee esiin useimmiten esimerkkinä juuri erityisyytensä vuoksi, koska Comic Cityä tai Mall of the Worldia en käyttänyt juurikaan kulkureittinä – niissä maanpäällinen maailma oli yhtä hyvä tai jopa parempi vaihtoehto. Kaksi jälkimmäistä sen sijaan olivat ennemmin pysähtymisen paikkoja. Niihin siirryttiin, mutta niiden kautta ei siirrytty. Ne olivat tässä mielessä myös selkeämpiä kohteita kuin Fashion Plaza. Samalla kuitenkin ostoskeskuksina Comic City

ja Mall of the World olivat Fashion Plazan tavoin tiheässä sellaisia elementtejä, joita saattoi käyttää maamerkkeinä ja kiintopisteinä, jolloin matka tuntui myös lyhyemmältä kuin maan pinnalla.

Jos etäisyydet ja näkyvyys suoraan eteenpäin tunnelissa olisivat samaa luokkaa kuin maanpinnalla, olisi tunnelia lähes pakko kuvailla kolkoksi ja luolamaiseksi. Sen sijaan jopa koruttomammissa tunneleissa on jotain erityistä. Esimerkiksi metroasemat ovat yksinkertaisia, mutta niissä on leikitelty väreillä. Vastaavasti erilaiset käytävät, jotka kulkevat niissä antaen mahdollisuuden vaihtaa linjaa, laituria tai poistua haluamalleen puolelle tietä, ovat vähintään kahdenlaisesta pinnasta, eikä niissä ole toivottoman pitkiltä tuntuvia suorita käytäviä. Osaltaan mutkaisuus hajottaa ihmismassaa, mutta toisaalta se myös katkaisee jatkumon ja pitää loputtomuuden tunteen loitolla.

Loputtomuuden tunne saattaa kuitenkin iskeä linjaa vaihtaessa, kun mutka toisensa jälkeen seuraa nuolta, joka osoittaa aina vain ”tuohon suuntaan” sen sijaan, että se veisi liukuportaisiin ja laiturille. Tällöin askeltaminen tuntuu yhtä päättömältä ja puuduttavalta toiminnalta kuin maan pinnalla toisinaan tajuttuaan kävelevänsä vielä vartti myöhemmin samaa suoraa linjaa kohti sitä samaa maamerkkiä. Sujuvuuden tunne voi siis kärsiä silloinkin, vaikka mitään todellista estettä liikkumiselle ei olisi.

Ärsytys ja loputtomuus eivät siten liity pelkästään tunteisiin tai liikkeen tunteeseen, vaan myös aiemmin mainittuun rytmikan katkeamiseen. Tällöin, kuten aikaisemmin mainitsin, musiikki toimi itselläni rytmien ylläpitäjän, palauttajana ja huomion poiskääntäjänä, jolloin matka saattaa jatkua mukavasti tunteista huolimatta. Omalla tavallaan rytmiä ja liikkeen tuntua säätelee siis itse toimijan ohella ympäristön tila, joka tunneleissa näkyy nopeatahtisena pintojen ja paikkojen muutoksena. Kokemus on tällöin ympäristöstä riippuvainen, mutta se on samalla subjektiivinen ilmiö, joka testaa epämukavuuden sietämiskykyä.

Kokemuksen jäsentämiseen vaikuttavat sisäiset tekijät, kuten roolit ja identiteetti ja niihin liittyvät emootiot sekä intentiot. Kaupunki- ja tunnelikokemus on tässä mielessä vuorovaikutuksellinen suhde. Lisäksi se on monitasoinen suhde, sillä kuten omassakin työssäni korostuu, tunneleihin liittyviä kokemuksia on jäsennettävä suhteessa maanpäälliseen kaupunkiin sekä muihin tunneleihin. Kokemuksen keskiössä ovat aistit ja koska omia aistejaan voi manipuloida, myös maanalaisiin alueisiin liittyvää kokemustaan voi itse muokata.

Oma tutkimukseni ei tarjoa tyhjentävää vastausta siitä, kuinka maanalaiset alueet koetaan, mutta olen löytänyt suurehkon joukon kokemukseen vaikuttavia tekijöitä ja pyrkinyt tuomaan esiin niiden vuorovaikutussuhteita. Tämä aihealue vaatisi vielä lisää tutkimusta, koska tunnelit ovat kuitenkin välttämätön funktionaalinen osa suuria kaupunkeja. Oma kokemukseni antaa viitteitä siitä, että tunneleista voi saada varsin positiivisia ja luovia ympäristöjä, joissa voi viihtyä, mikäli niiden suunnitteluun panostetaan.

8. YHTEENVETO

Maanalainen kaupunkikokemus nojaa erityisesti aistihavaintoihin ja havainnoijan omaan uteliaisuuteen. Havainnoissani korostuu ennakkotiedon ja asiantuntevan katseen merkitys, joka tässä yhteydessä vaikuttaisi muovaavan kokemusta maanalaisuudesta voimakkaasti. MrAfrikalla ei esimerkiksi ollut tarvetta edes miettiä, oliko hän maan päällä vai alla ja toisaalta suomalaisille asialla tuntui olevan merkitystä. Henkilökohtaisista intentioista, tahtotiloista ja olosuhteista riippuen maanalainen maailma koettiin varsin erilaisena.

Olosuhteet tunneleissa ovat myös sidoksissa maanpäälliseen kaupunkiin, eikä niiden olosuhteita voi erotella toinen toisistaan lopullisesti. Näkisin tunneleiden tarjoavan kontrastia ja usein jotain sellaista, mikä maan pinnalla on saamattomissa tai vaikea toteuttaa, kuten lämpötila tai suoja sääilmiöiltä, liikenteen melu, jokin etsitty elämyksellisyys tai jokin toivottu liikkumisen tapa.

Omien intentioiden ja haluttujen tahtotilojen toteuttaminen vaikuttaisi olevan myös sidoksissa ennakkotietoon. Tällöin se, kuinka hyvin kaupunkiin on kotiutunut ja kuinka hyvin pystyy ymmärtämään myös näkymättömiä merkityssuhteita sekä symboliikkaa on avainasemassa, kun pitää löytää haluamansa. Esimerkiksi kartan viisi piirtäjä toimi, kuten suomalainen toimisi – löytääkseen rentoutumiselle sopivan paikan hän etsi luontoa puistoista ja vältteli maanalaisuutta, keskustaa ja ihmisiä. Todellisuudessa puistoissa ei välttämättä ole yhtään tyhjempää tai rauhallisempaa, koska kiinalaisilla on tapana lähteä viettämään viikonloppua yhdessä ulos, jolloin nurmikentiltä on vaikea löytää edes istumapaikkaa.

Vastaavasti sosiaalisesti suuntautuneet ja ihmisiä lähelleen haluavat (kartta 2 ja MrAfrikka) suuntasivat sinne, mistä uskoivat saavansa oikeanlaista seuraa. Oletusarvoisesti se näytti tapahtuvan oopperatalonaukion lähetyvillä, jonne ihmiset kerääntyivät illan hämärtyessä. Tämä osoittaa sitä, kuinka suuret vaikutusmahdollisuudet yksilöllä on omaan subjektiiviseen kokemukseensa ja kuinka paljon tiedostamattomatkin mieltymykset vaikuttavat siihen, minne suuntaamme kulkumme. Kuten sanottu, kaikille maanalaisuus ei tarjonnut yhtä positiivista kontrastia kuin itselleni.

Omassa kokemuksessani korostuu ennakkotiedon varassa etsitty elämyksellisyys, koska kaupunki oli jo ennestään tuttu, samoin kulttuuri ja toimintatavat. Mahdollisuus vaikuttaa omiin aikatauluihin ja ylipäätään löytää keinoja, jolla hallita ympäristöstä tulevia

aistimuksia oli itselleni se rauhoittava tekijä, joka teki Guangzhoun tunneleista mieluisia. Maanalaiset alueet eivät kuitenkaan kaikki olleet samanlaisia, vaan niillä oli omat erityispiirteensä.

Fashion Plaza näyttäytyi itselleni niin nopeana, turvallisena ja elämyksellisenä kulureittinä kuin ajanviettopaikkana, jonka uumenissa oli mukava kuluttaa aikaa. Samalla se oli tunneleista se, joka nosti turvallisuus näkökulman mieleeni, kun viettäessäni päivää olin onnellisen tietämätön kaupungissa riehuneesta taifuunista. Toisaalta Fashion Plazassa kiehtoi se, ettei siellä tuntunut olevan mitään pysyvää ja yllätyksellisyyttä riitti jokaisen nurkan takana. Samalla se oli perustarpeiden täyttävä, josta esimerkiksi ruokaa löysi helposti ja nopeasti.

Mall of the Worldiin päivärhythmi vaikutti muutenkin kuin vain ihmismäärän lisääntymisellä iltaa kohti. Se muuttui kokonaan toisenlaiseksi valojen syttyessä ja ikään kuin jatkui vielä maan pinnallakin. Maanalaisen ja päällisen rajan hämärtyminen on toisaalta se olennainen tekijä, jonka vuoksi se olikin iltaisin vahvasti koettu paikka. Alueena sen keskeisin symboli, eli Kanton -torni, oli jokaisessa ohjetta vastaavassa kartassa ja suomalaiset aloittivat piirtämisensä siitä asuntolan ja kampuksen sijaan, joka oli heille kuitenkin keskeisin ja eniten kulutettu elinympäristö.

Edellisistä poiketen Comic City oli kokemusmaailmana sellainen, jossa ennakkotieto ja asiantuntijuus aasialaisesta populaarikulttuurista oli keskeinen osa sitä, kuinka merkityksellisenä sen tarjoaman sisällön voi kokea. Mitä paremmin oli tietoinen asioista, joita siellä saattoi huomata, sitä voimakkaampia tunnereaktioita koki. Fashion Plazan ja Mall of the Worldin tunnemaailmaan verrattuna Comic Cityn tunnetiloilla oli syvempi kaikki ja merkitys siinä mielessä, että ne eivät olleet pelkästään ihmetystä, yllätyksellisyyttä tai ärsytystä, jotka liittyivät sen hetkisiin olosuhteisiin juuri siinä kyseisessä kohdassa tunnelia tai muistoihin edellisestä vastaavasta kokemuksesta. Sen sijaan Comic Cityssä ne olivat sidottu aikaisempiin kokemuksiin, elämäntapahtumiin ja muistoihin, jotka heräsivät eloon niihin liittyvien asioiden osuessa katsekenttään.

Kaiken kaikkiaan havaintoni osoittavat sitä, kuinka aistivaraista kokemuksen muodostuminen on ja kuinka monitulkintainen maanalainen ympäristö voi olla. Henkilökohtaiset toimintamallit, mielikuvat, ennakkokokemukset ja mieltymykset ohjaavat toimintaa, jo ennen kuin yhtään aistimusta on edes ehtinyt tulla tietoisuuttemme, joista kokemuksen voisi muodostaa. Hallinnan tunne ja keinojen löytäminen hallinnan tunteen

palauttamiseksi tuntuvat olevan erityisen merkityksellisiä maanalaisessa kontekstissa. Itse löysin musiikin kuuntelusta keinon palauttaa hallinta monella tavalla – se oli sosiaalinen raja-aita, rytmin pelastaja, äänimaailman keventäjä ja sitä kautta se antoi vaikutelman siitä, että olin ikään kuin tilanteen tasalla. Ilman musiikkia tunnelit muuttuivat kulluttaviksi, hälyisiksi ja raskaiksi ympäristöiksi.

Hallinnan tunteen ja siihen käytössä olevien keinojen lisäksi roolit näyttäytyvät kokemuksen kannalta tärkeinä. Toisinaan ne olivat itse muodostettuja ja toisinaan ulkopuolelta tulleita. Itsemääriteltyjen kanssa oli helpompi muodostaa hallittu ympäristö, sillä niihin saattoi vaikuttaa eniten ja ikään kuin antaa päällimmäisen roolin vaihtua tunnetilojen mukana. Ulkopuolelta määritellyt, kuten ulkomaalainen, olivat puolestaan sellaisia rooleja, joiden kanssa oli vain opeteltava tulemaan toimeen. Ne määrittivät sosiaalisia tilanteita ja vaikuttivat toimintamahdollisuuksiin. Esimerkiksi tinkiminen oli juuri tällainen tilanne, jossa asiantuntijuus ja kielitaito hämärtävät rajaa hiukan, mutta ulkonäkö määrittää roolin lopullisesti kaikesta huolimatta ja vaikuttaa lopulliseen hintaan. Vastapuolen stereotypia on, että länsimaalaiset ovat rikkaita ja kaiken lisäksi tinkiessään on ikään kuin ulkopuolinen. Saman hinnan saaminen vaatii jäsenyyttä, jonka voi neuvotella itselleen luottamuksella eli ”kanta-asiakkuudella” ajan kuluessa. Omassa toiminnassani ja maan alle hakeutumisessani näkyi haluttomuus käydä näitä neuvotteluja ja suosin siksi paikkoja, joissa oli halpaa, mutta ei tarvinnut tinkiä.

Tiivistetysti voisi siis todeta, että maanalaisuuteen liittyneet kokemukset ovat aina vähintään löyhässä vuorovaikutuksessa maanpäälliseen, mikä toisaalta osoittaa niiden olevan keskeinen osa kaupunkia. Samoin kokemuksen muodostuminen on monimutkainen ja alati muuttuva prosessi, jossa aistihavainnot yhdistyvät ennakkotietoon ja tunnetiloihin. Itselleni Guangzhoun tunnelit näyttäytyivät suojana, ilon ja inspiraation lähteenä sekä erittäin käytännöllisinä ympäristöinä, mutta kuten muiden tuottama aineisto toi esiin, vastaavia elementtejä voi löytää muualtakin kaupungista.

LÄHTEET

Arkistolähteet

TYKL/SPA/1187a-f kartat ja kyselyvastaukset
TYKL/SPA/1187g Aukikirjoitettu kokemus

Salakka, Miia 2014 Värikäk tötterö keskellä paperia – vaihto-opiskelijoiden Guangzhou. Kandidaattitutkielma, Turun yliopisto, kansatieteen oppiaine.

Arkistoinnattomat lähteet (kirjoittajan hallussa)

Päiväkirjat 1 1/2
Kenttäpäiväkirja 1
Kuvat 3037
Blogi-luonnokset 2
Kalenteri 1

Internetilähteet

www1 <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2013/indexeh.htm> The Statistical Yearbook of China, 19.1.2015

www2 <http://skyscraperpage.com/cities/?buildingID=30138> 24.3.2015.

www3: Guangzhoun Weibo-sivu <http://www.weibo.com/chinaguangzhoucanton> weibo page 3.4.2015

www4: Youku video http://v.youku.com/v_show/id_XODc1OTAxMjE2.html 3.4.2015

www5 Uuutinen sinkkujenpäivän nettikaupoista <http://www.forbes.com/sites/ahylee/2016/11/07/how-alibaba-turned-chinas-singles-day-into-the-worlds-biggest-shopping-bonanza/#1987c59b20ba> 7.11.2016

Painetut lähteet

Afonso, Anna Isabel & Ramos, Manuel João 2007, Representation of local memories through drawings. Teoksessa: Working Images Visual Research and Representation in Ethnography. Edit. Sarah Pink, László Kürti & Ana Isabel Afonso. Routledge London and New York.

Anderson, Leo 2006, Analytical Autoethnography. Journal of Contemporary Ethnography, vol. 35 (4), 373– 395.

Bridgeman, Bruce 2011, Visual Stability. Teoksessa: The Oxford Handbook of Eye Movements. Edit. Liversedge, Simon P. et al. New York, Oxford University Press Inc.

Campanella, Thomas J. 2008, The Concrete Dragon China's urban revolution and what it means for the world, Princeton Architectural Press, NY.

Canal, Gemma Orobítg 2007, Photography in the field. Teoksessa: Working Images Visual Research and Representation in Ethnography. Edit. Sarah Pink, László Kürti & Ana Isabel Afonso. Routledge London and New York.

Chang, Heewon & Ngunjiri, Faith & Hernandez, Kathy-Ann C 2013, Collaborative Autoethnography. Left Coast Inc., Walnut Creek, CA.

Chang, Heewon 2016, Autoethnography as a Method, Routledge NY, (First published 2008, Left Coast Inc., Walnut Creek, CA

Chen, Ni 2012, Branding national images: The 2008 Beijing Summer Olympics, 2010 Shanghai World Expo, and 2010 Guangzhou Asian Games. Public Relations Review vol. 38, 731-745.

Connors, Barry W. 2012, Sensory Transduction. Teoksessa: Medical Physiology: A Cellular and Molecular Approach. Edit Boron, Walter F. & Boulpaep, Emilie L. Saunders, an imprint of Elsevier Inc.

- Denzin, Norman K. 2006, Analytic Autoethnography, or Déjà Vu all Over Again. *Journal of Contemporary Ethnography* vol. 35 (4), 419-428.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar 2007, När ingenrting särskilt händer – nya kulturanalyser. Brutus Östlings Bokförlag Symposion Stockholm/Stehag.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar 2010, *The Secret world of Doing Nothing*, University of California Press, CA
- Ellis, Carolyn & Bochner, Arthur 2014, Youtube video: Autoethnography in Qualitative Inquiry (julkaistu 23.4.2014, tehty: The Fourth Israel Indiciplinary Conference of Qualitative Research, 17-18.2.2010, ICQM BGU) https://youtu.be/FKZ-wuJ_vnQ.
- Enges, Pasi & Heimo, Anne & Virtanen, Timo J. 2017, Tila, paikka, ympäristö. Teoksessa *Askel kulttuurien tutkimukseen* (3. painos), Painosalama Oy (Ensimmäinen painos 2015)
- Flemons, Douglas & Green, Shelley 2002, Stories that Conform/ Stories that Transform: A Conversation in four parts. Teoksessa: *Ethnographically speaking*. Edit Carolyn Ellis & Arthur Bochner. Altamira Press, CA.
- Frykman, Jonas & Gilje, Nils 2003, Being There an Introduction. Teoksessa *Being There – New Perspective on Phenomenology and the analysis of culture*. Edit Jonas Frykman & Nils Gilje. Nordic Academic press, Lund Sweden.
- Grasseni, Cristina 2004, Video and ethnographic knowledge. Teoksessa: *Working Images Working Images Visual Research and Representation in Ethnography*. Edit. Sarah Pink, László Kürti & Ana Isabel Afonso. Routledge London and New York.
- Guo, Qin & Lin, Meizhen & Meng, Jin-hua, Zhao, Jun-Lei 2011, The Development of Urban Night Tourism Based on the Nightscape Lighting Projects – a Case Study of Guangzhou. *Energy Procedia* vol. 5, 477-481.
- Haapala, Arto 2006, Arjen arkisuus ja esteettisyys. Teoksessa *Ympäristö, arkkitehtuuriestetiikka*. Toim. Arto Haapala & Seppo Honkanen & Veikko Rantala. Helsinki, Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hansen, Kjell 2003, The sensory experience of doing fieldwork. Teoksessa: *Being There – New Perspective on Phenomenology and the analysis of culture*. Edit Jonas Frykman & Nils Gilje. Nordic Academic press, Lund Sweden.
- Hayhoe, Mary M. & Ballard, Dana H. 2011, Mechanisms of Gaze control in natural situation. Teoksessa: *The Oxford Handbook of Eye Movements*. New York. Edit. Liversedge, Simon P et al. 2011 Oxford University Press Inc.
- Henshaw, John M. 2012, *A Tour of Senses – how your brain interprets the world*. The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- Ingold, Tim 2004, Culture on the ground The World Perceived Through the Feet. *Journal of Material Culture* vol. 9 (3), 315–340.
- Jenks, Elaine Bass 2002, Searching for Autoethnographic Credibility. Teoksessa: *Ethnographically speaking*. Edit Carolyn Ellis & Arthur Bochner. Altamira Press, CA.
- Joensuu, Jyrki & Liukkonen, Irmeli 2004, Jalkaterän virheasennot. Teoksessa *Jalat ja terveys*. Kustannus Oy Duodecim, Helsinki.
- Kitchin, Rob 1994, Cognitive Maps: What are They and Why Study Them? in *Journal of Environmental Psychology* vol. 14, 1-19
- Lappi, Tiina-Riitta 2007, Neuvottelu tilan tulkinnoista. Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkiphinoissa. *Jyväskylä Studies in Humanities* 80. Jyväskylän yliopisto.

- Lappi, Tiina-Riitta 2012, Walking the Streets of Suzhou. Approaching Urban Spaces Through Embodied Experiences and Visual Interpretations. Lehdessä: *Ethnologia Scandinavica*, vol. 42.
- Logan, John R. 2008, Urban China in Transition, Blackwell Publishing Ltd. Oxford
- Pink, Sarah 2009, Doing Sensory Ethnography. SAGE Ltd. RMIT University, Australia.
- Rantala, Janne Juhana 2010, Antropologi oom-ringissä – aistihavainto kenttätöissä. Teoksessa: Vaeltavat metodit toim. Jyrki Poysa, Helmi Jarviluoma, Sinikka Vakimo, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- Raunola, Ilona 2010, Osallisuus ja dialoginen paikantuminen etnografisessa kenttätöissä. Teoksessa: Vaeltavat metodit toim. Jyrki Poysa, Helmi Jarviluoma, Sinikka Vakimo, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- Reed-Danahay, Deborah E. 1970, Introduction. Teoksessa: *Auto/Ethnography rewriting the Self and the Social*, Berg, Oxford.
- Reingold, Eyal M. & Sheridan Heather 2011, Eye Movements and Visual Expertise in Chess and Medicine. Teoksessa: *The Oxford Handbook of Eye Movements*. Edit. Liversedge, Simon P. et al. New York, Oxford University Press Inc.
- Ronkanen, Noora Johanna & Harrison, Marien Elliot & Ryba, Tatiana V. 2014, Running, Being, and Beijing – An Existential Exploration of a Runner Identity. *Qualitative Research in Psychology* vol. 11 (2), 189-210.
- Ruotsala, Helena 2005, Matkoja, muistoja, mielikuvia – kansatieteilijä kentällä. Teoksessa: *Polkuja etnologian menetelmiin*. Toim. Pirjo Korhokangas, Pia Olsson, Helena Ruotsala, Gummerus kirjapaino Oy.
- Saarikangas, Kirsi 2006, Eletyt tilat ja sukupuoli. Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia. SKS, Helsinki.
- Sandström, Marita & Ahonen, Janne 2011, Liikkuva ihminen, VK-kustannus.
- Silva, Olivia da & Pink, Sarah 2007, In the Net: ethnographic photography. Teoksessa: *Working Images Working Images Visual Research and Representation in Ethnography*. Edit. Sarah Pink, László Kürti & Ana Isabel Afonso. Routledge London and New York.
- Solnit, Rebecca 2001, *the History of Walking*. Penguin Books, New York.
- Sparkes, Andrew C. 2002, Autoethnography: Self-Indulgence or Something More? Teoksessa: *Ethnographically Speaking*. Edit. Arthur P. Bocner & Carolyn Ellis. AltaMira Press. Oxford, England.
- Sääskilahti, Nina 1999 *Urbaani antropologia, kaupunkietnologia ja arkielämä*. Teoksessa: Junkkala, Pekka & Sääskilahti, Nina Kadun risteyksessä. Etnologinen analyysi kaupunkitilasta. Atena Kustannut OY, Jyväskylä.
- Tiili, Miia-Leena & Aromaa, Johanna 2014, Empatia ja ruumiillinen tieto etnografisessa tutkimuksessa. Teoksessa: *Moniulotteinen etnografia toim*. Päivi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto, Ethos ry, Helsinki.
- Tiili, Miia-Leena 2011, Läsnaöloa ja refleksiivisyyttä. Ammattikulttuurin tutkimus Merleau-Pontyn fenomenologian valossa, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry vol 18 – 2/2011 (ELORE: http://www.elore.fi/arkisto/2_11/tiili.pdf)
- Uotinen, Johanna 2010, Kokemuksia autoetnografiasta. Teoksessa: Vaeltavat metodit toim. Jyrki Poysa, Helmi Jarviluoma, Sinikka Vakimo, Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu
- Wall, Sarah 2014, Youtube video: Autoethnography: possibility and controversy (julkaistu 24.7.2014, Atlas.ti - Qualitative Data Analysis) 7.2.2016 https://youtu.be/pEWF0SV9F_s

Walmsley, D J, 1994; 1988, *Urban Living the Individual in the City* (reprint), Longman Scientific & Technical, New York University Press, New York.

Virtanen, Timo 2012, *Etnologi(n)en kaupunki: urbaani arkielämä tutkimuskohteena*. Tutkimuskatsauksia 3/2012. Turun kaupunki. Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö.

Wu, Weiping & Piper Gaubatz, 2013, *The Chinese City*, Routledge Oxon.

Xu, Jiang & Yeh, Anthony G.O. 2003, *City profile*. *Cities* vol. 20 (5), 361-374.

Xue, Ke; Chen Xi & Yu Mingyang 2012, *Can the World Expo change city's image through foreign media reports?* *Public Relations Review* vol. 38, 746-754.

Yusuf, Shahid & Wu, Weiping, 1997, *The Dynamics of Urban Growth in Three Chinese cities*, Oxford. Oxford University Press, Oxford.

LIITE 1 – KARTANPIIRTO-OHJEET

Tehtävänä on piirtää Guagnzhou. Yritä saada mukaan kaikki...

- 1) ...maamerkit (eli sellaiset asiat, jotka kiinnittävät kaupungissa huomiosi ja joita voit käyttää esimerkiksi suunnistamiseen)
- 2) ...paikat ja alueet (eli missä käyt usein, olet ollut ja se jäi mieleen)
- 3)...kulkureitit (eli mistä liikut, millä ja miten esim. kävellen, metrolla, bussilla....)

LIITE 2 – KYSELYN KYSYMYKSET

1. What first comes to your mind when you hear the word Guangzhou? What symbolizes Guangzhou for you?
2. Where do you usually go if you go “to the city”?
3. Where in the city do you live?
4. Is there some place that give you certain feelings of happiness, sadness, joy, relaxation or any other particular feeling you’ve experienced in Guangzhou?
5. Have you been in places that are underground (like metro, some shopping areas etc)?